

● ETIOPIA: SUSZA I KOMUNIZM Str. 2

ECHO
WEEKLY
Cena \$1.00
Nr 110

Niezależny magazyn dla każdego

Toronto 15-21 listopada 1984

CZAS USTĄPIĆ GENERALE

SAMOOBRONA POLAKÓW

Oto list otwarty który nestor polskich ekonomistów członek Polskiej Akademii Nauk i jeden z założycieli Komitetu Obrony Robotników PROF EDWARD LIPINSKI skierował do premiera PRL Jaruzelskiego po ogłoszeniu o śmierci ks Popieluszki

PATORSTWEM, JEST WŁADZA NIEBEZPIECZNA DLA MORALNEGO ROZWOJU NARODU

Dlatego też czas najwyższy, by ustąpił pan ze swego stanowiska

Chcemy aby w Polsce był ład Ład dialogu i współdziałania Nie chcemy ładu, opartego na przemocy i kłamstwie Dlatego musimy się bronić przed bandytyzmem w życiu publicznym Będziemy się bronić

Zepchnięta w podziemie Solidarność, cała uczciwa opinia publiczna uczynią wszystko, aby położyć kres terrorowi i mordom

EDWARD LIPINSKI

GROŹĄ SPALENIEM RODZICOM KS POPIELUSZKI

13 bm nadeszły informacje o pogrozkach wobec zamordowanego ks Popieluszki

Potwierdził je ks Stanisław Małkowski, na nabożeństwie w kościele św. Ksawerego w Warszawie DO Marianny i Władysława Popieluszków przyszli nieznanymi osobnikami przedstawiając się jako przedstawiciele Solidarności Wiejskiej Zagroziłi że spalą gospodarstwo Popieluszków jeśli msze za duszę ich syna w miejscowej parafii będą miały nieodpowiedni charakter

Matka zamordowanego odpowiedziała *Jesli oni podpalą nasze gospodarstwo to podpalą całą Polskę*

Mimo groźb w niedzielnej mszy św. za duszę zamordowanego w Suchowoli niedaleko Okopów wsi rodzinny ks Popieluszki uczestniczyło ok. 7 tys. wiernych

W odpowiedzi na kolejne morderstwo, dokonane w Polsce przez funkcjonariuszy aparatu przemocy — tym razem na osobie kapłana — zaczął powstawać w kraju ruch obrony praworządności 12 listopada nadeszła wiadomość o utworzeniu Komitetu Obrony Praworządności w Warszawie

Założycielami są 22 intelektualisci i robotnicy Znane są na razie dwa nazwiska **Mieczysława Gila i Stanisława Hanzlika**

Gil przed zdelegalizowaniem Solidarności był przywódcą związkowym w Regionie Małopolska Hanzlik do aresztowania w 1983 był w podziemnej TKK Zwolniono go na mocy ostatniej amnestii

Pierwszy komitet powstał 30 października we Wrocławiu, założony przez 24 przedstawicieli różnych środowisk

Datowany 7 listopada dokument krakowski, wzywa do zmian w systemie prawnym, demoralizującym aparat MO i SB, dającym funkcjonariuszom poczucie całkowitej bezkarności, składającym ich do samowoli i aktów gwałtu

Można powiedzieć, że od lat władze PRL walczą z opozycją demokratyczną stosując przemoc brutalnie pacyfikując pokojowe manifestacje bijąc aresztując, porwijając i mordując

Założyciele Komitetu wzywają do położenia kresu temu jaskrawemu łamaniu podstawowych praw człowieka i obywatela Komitet stawia sobie za cel zbieranie i publikowanie materiałów o łamaniu prawa i praw ludzkich W miarę możliwości, będzie niosł prawną, finansową i medyczną pomoc ofiarom przemocy i ich rodzinom

Inicjatywy stworzenia podobnych komitetów pojawiły się też w innych większych ośrodkach

W proteście po zamordowaniu ks Popieluszki, 6 listopada 18 intelektualistów wydało oświadczenie, protestujące przeciw terrorowi politycznemu w Polsce Wałęsa i Frasyniuk wysłali list do Sejmu, domagając się zasadniczych reform działania SB, zmian w prawodawstwie cofnięcia uprawnień pozwalających MO i SB na samowolne rewizje zatrzymania, aresztowania i stosowanie przemocy i gwałtu wobec dowolnie wybranych osób

Dokument założycielski Komitetu warszawskiego podpisało 14 osób, wśród nich **Seweryn Jaworski, Anka Kowalska, Edward Lipinski, Jan Jozef Lipski, Janusz Onyszkiewicz**

Warszawski Komitet Obrony Praworządności stwierdza, że społeczeństwo ma prawo do samoobrony wobec zastraszania i politycznego bandytyzmu Wszelkie próby powstrzymania działalności Komitetu, na drodze dalszych aktów gwałtu i represji, posłużą jedynie za dowód, że protektorzy bandytyzmu piastują nadal stanowiska w aparacie władzy i bezpieczeństwa

13 listopada rzecznik rządu Urban uznał powołanie Komitetów Obrony Praworządności za próbę wskrzeszenia KORu i powiedział, że nie mogą one działać legalnie

W poniedziałek 12 bm, Warszawski Komitet Obrony Praworządności wezwał do wszczęcia szczegółowego śledztwa w sprawie zabójstwa ks Popieluszki i zajął wznawienia dochodzeń w sprawie śmierci Grzegorza Przemyska i Piotra Bartoszcze

Dokonczenie str. 4 lewa szpalta u dołu

Spółeczeństwo nie jest i nie może być jednolite Nie jest hordą Ze swej natury, społeczeństwo ma charakter pluralistyczny Pluralizm jest warunkiem normalnego rozwoju, stanowi warunek i istotę jego wolności W świecie wolności różnorodność interesów, wartości i punkty widzenia, współżyją ze sobą oddziałują na siebie wzajemnie, prowadzą dialog i tworzą wspólnotę w różnorodności i ładu w równości w wielości

Pluralizm jest nie tylko warunkiem wolności, jest warunkiem i źródłem bogactwa społeczeństwa warunkiem jego wszechstronnego rozwoju ekonomicznego społecznego kulturalnego politycznego

Pan zaś krzyczał niedawno panie generale — Nie dopuszczmy do żadnego pluralizmu!

Jest pan wiernym uczniem teoretyków tak zwanej *teorii* **którzy widzą w partii komunistycznej grupę społeczną przeznaczoną przez historię do wyczerpania przez rządzących Ich wizja ładu społecznego opiera się na wierności trzem zasadom PRZEMOCY, KŁAMSTWA I ZNIEWOLENIA**

W tej wizji nie ma miejsca na demokrację To, co nazywa się demokracją socjalistyczną jest zwyczajną niewolą Ten dziwaczny typ demokracji cechuje brak najistotniejszej cechy demokratycznych ustrojów brak wolnych wyborów Tak zwani reprezentanci ludu nie są przez lud wybrani lecz narzucają decyzjami aparatu partyjnego

Demokracja to rządy większości Socjalizm realny to rządy dyktatury partyjnej

Kiedy świat pracy zorganizowany w NSZZ Solidarność zaczął rewindykować swe prawa w obrocie realnego socjalizmu wystąpiło wojsko i aparat bezpieczeństwa Grudniowa wojna z narodem miała na celu podporządkowanie aparatowi władzy wszystkich poglądów myśli i uczuć Znowu miało zaplanować totalitarny mandat oparty na przynusie Niszczą niezależność sądownictwa posługując się w tym zieniami terrorem cenzurą kneblującą usta całemu narodowi próbuje się na nowo zaprowadzić ład totalitarny

Kto nie uznaje pańskich poglądów panie generale kto uważa moralność i pluralizm za warunek postępu społecznego ten jest nie tylko waszym przeciwnikiem politycznym Taki człowiek jest w waszych oczach śmiertelnym wrogiem którego należy zniszczyć a nawet zabić

Wie pan doskonale panie generale że w tym duchu wychowuje się wojsko milicję aparat służby bezpieczeństwa

Usłyszeliśmy że to oficer Służby Bezpieczeństwa wydał dwóm innym oficerom polecenie wzięcia udziału w zamordowaniu ks Jerzego Popieluszki Jakież przerażające to dowód wychowania ludzi ze Służby Bezpieczeństwa w atmosferze nienawiści i okrucieństwa Nikt nie rodzi się mordercą Także ci mordercy z aparatu bezpieczeństwa musieli być przez długi czas preparowani instruowani, przyuczani do bestialstwa

Ale za to ponoszą odpowiedzialność ci, którzy kierują tym złowrogim procesem edukacji

Chcemy wierzyć że to nie pan panie generale kazał zamordować ks Popieluskę Ale to pan ponosi odpowiedzialność za to morderstwo Na pańskim sumieniu spoczywa odpowiedzialność za ten okrutny mord na bezbronnym katolickim kapłanie

Czuje się w obowiązku otwarcie tu powiedzieć **TO MORDERSTWO ODEBRAŁO PANU RESZTKI MORALNEJ LEGITYMACJI DO SPRAWOWANIA WŁADZY NAD NARODEM POLSKIM a władza pozbawiona legitymacji moralnej jest WŁADZĄ CAŁKOWICIE NIELEGALNĄ, BEZPRAWNYM UZUR**

Zamordowany ks Popieluszko ma już następcę Jest nim 40-letni ks Stanisław Małkowski, z parafii św. Stanisława Kostki na Żoliborzu w Warszawie Msze św. za ojczyznę i za tych, którzy cierpią, mają się odbywać nadal w ostatnią niedzielę miesiąca Ks Małkowski powiedział kiedyś w kazaniu "Pan wzywa nas, byśmy opuścili Moskwę"

Na zdjęciu sp. ks Popieluszko, z lewej, i ks Małkowski, koncelebrują mszę św. na Żoliborzu

ECHO TYGODNIA

WYDAJĄ I REDAGUJĄ

JACEK ADOLF

GRAZYNA FARMUS

Współpracują

Zofia Boncza, Bohdan Ejbich,
Magdalena i Marek Czyzyccy,
Zbigniew Farmus,
Karolina Jankowska, Olimpia Orlewicz,
Ewa i Michał Rejkowscy,
Janusz Pietrus i inni.

ADRES ECHA TYGODNIA

Tylko dla korespondencji

393 SHAW St

M6J 2X4 TORONTO, Ontario

TELEFON 531-5523

UWAGA! dzwony przy telefonie poniedziałek, wtorek, piątek,
od 12 do 4 po południu

CENNIK OGŁOSZEN

1 kolumna x 1 cal - \$ 5	Stałe ogłoszenia w kątku handlowym
2 kolumny x 1 cal - \$ 10	3 miesiące \$ 42
1 kolumna x 2 cale \$ 10	Ogłoszenia o wolnych miejscach pracy
1/2 strony - \$ 175	I jej poszukiwaniu - bezpłatnie
1 strona - \$ 350	

Redakcja zastrzega sobie prawo do zmian i skrótów
w nadesłanych listach i manuskryptach

Prenumerata półroczna \$ 25, roczna \$ 50

Zamordowanie ks Popieluszki okazuje się dla Jaruzelskiego tym, czym napasc na Afganistan stała się dla Breznie-
wa. Teraz - koniec "normalizacji" wtedy - koniec "odprze-
nia" o detente.

W ludziach i społeczeństwach tkwi instynkt samoobrony. Była to zapewne jedna z przyczyn, dla których Amerykanie dali Reaganowi lawinowe zwycięstwo. Ten sam instynkt sprawia, że po szoku - największym po stanie wojennym - jakim było morderstwo ks Popieluszki, zaczęły się tworzyć samorzutne, regionalne komitety obrony praworządności w Polsce i powstała nowa, jawna organizacja ODWAGA i PRAWDA, a Solidarność nabrała nowej mocy i w ostatnich dniach coraz śmielej występuje z otwartą przyłbicą.

Człowiek przyparty do muru przez opryszków broni się ze dziesięciokrotną siłą. Oni chcą jego sakiewki, on walczy o życie. Opryszkowi grozi wtedy szczególne niebezpieczeństwo. Nie inaczej, kiedy się przypiera do muru całe społeczeństwo.

Jacek Adolf

Pięciu dyplomatów rumunskich wydalonych z Niemiec Zachodni Rząd zachodniemiecki wydalil z RFN 5 dyplomatów rumunskich nie podając przyczyn. Według opinii prasy zachodniemieckiej byli oni szpiegami i planowali podłożenie bomby w Radio Wolna Europa oraz porwanie rumunskiego uciekiniera politycznego.

Osiem państw zdolnych do produkowania broni nuklearnej

Według ekspertów amerykańskich w chwili obecnej jest gotowych do produkowania broni nuklearnej - obok produkujących już tę bronię ZSRR, W Brytanii, Francji, USA i ChRL - osiem następujących państw: Indie, Pakistan, Izrael, Irak, Libia, RPA, Brazylia i Argentyna.

Stan pełnego pogotowia bojowego w Nikaragui

Reżym komunistyczny w Nikaragui wywołał w całym kraju psychozę wojenną oznajmiając, że inwazja USA na Nikaraguę jest w ciągu kilku najbliższych dni nieunikniona. Armia nikaraguaska otrzymała rozkaz pełnej gotowości bojowej. Napięcie w stosunkach amerykańsko-nikaraguaskich gwałtownie podskoczyło, gdy USA oznajmiły, że istnieje możliwość inwazji na pokładzie przybylego do Nikaragui statku sowieckiego znajdującego się samoloty MiG-21.

Strajk górników brytyjskich słabnie? Prawie 2000 górników przerwało trwający niecałe 8 miesięcy strajk i powróciło do pracy. Na 178 000 górników 124 000 nadal strajkuje. Na 175 państwowych kopalni pracuje tylko 25%. Ponad 1000 górników brytyjskich nie chcąc przekraczać linii pikietowych swych kolegów wyjechało za pracą do RPA. Wielu z nich jednak wróciło do Wielkiej Brytanii niezadowolonych z płac i warunków pracy w tamtejszych kopalniach. Brytyjska Węgłowa Rada Narodowa obiecała górnikom którzy będą praco-

TYDZIEŃ NA ŚWIECIE

wac przed Bożym Narodzeniem wysokie premie

25 osób zginęło w RPA podczas tygodniowych zamieszek antyrządowych i antyrasistowskich

Ostatnią ofiarą był Murzyn zastrzelony przez czarnego milicjanta, obawiającego się o własne życie.

Sowiecki bombowiec naruszył japońską przestrzeń powietrzną

pomimo ostrzeżeń, które otrzymał drogą radiową. Odleciał,

Ambasador Andropow wywołuje mieszane uczucia w Grecji

43-letni Igor Andropow, syn byłego przywódcy ZSRR Jurija Andropowa z początkiem października objął stanowisko ambasadora ZSRR w Grecji. Jego przybycie do Aten wywołało zamartwienie wśród zachodnich dyplomatów. Wielu Greków było oczarowanych. Według zachodnich dyplomatów decyzja mianowania Igora Andropowa ambasadorem w Grecji, w państwie, w którym znajdują się 4 amerykańskie bazy wojskowe, znaczy tylko jedno - wzrost sowieckiego zainteresowania Grecją. Jeden z nich określił przybycie Andropowa jako "najważniejszy krok ZSRR w procesie swych cierpliwych wysiłków stopniowego eliminowania amerykańskiej obecności militarnej w wschodni-wschodnim regionie śródziemnomorskim, osłabiania więzi Grecji z Zachodem, wpływania na wydarzenia dziejące się na środkowym Wschodzie".

Socjalistyczny rząd grecki, wybrany 3 lata temu z powodów zrozumianych przekonuje, że mianowanie Andropowa nie ma większego znaczenia.

"Andropow jest synem Jurija, ale poza tym nie ma żadnej władzy na Kremlu - zauważył przedstawiciel greckiego mi-

gdy na jego spotkanie wyruszyło 40 japońskich samolotów przechwytyjących

Niemowlę z sercem pawiana zaczęło okazywać symptomy odrzucenia przeszczepu. Lekarze amerykańscy podają mu silne antybiotyki i ponownie poddali je sztucznej oddychaniu. Poszukują również ludzkiego serca by ewentualnie wszczepić je niemowlęciu, gdy organizm niemowlęcia odrzuci jego zwierzęce serce.

ministerstwa spraw zagranicznych, dodając Andropow jest zbyt młody, by miał znaczące wpływy i nawet nie jest członkiem KC. Po prostu jest synem sławnego człowieka".

Ale weteran dyplomacji jugosłowiańskiej obecnie w Grecji, ale poprzednio przez wiele lat w ZSRR nie zgadza się "Z Andropowem należy wiązać o wiele więcej niż ze zwyczajnym dyplomatą sowieckim. Przeciwny Grek na pewno jest dumny, że Rosja uważa Grecję za wystarczająco ważny kraj, by przysłać do Aten na pozycję swego przedstawiciela syna poprzedniego przywódcy".

Dla greckich socjalistów mianowanie Andropowa znaczy, że ZSRR docenia prosowiecką politykę Papandreu i postanowił traktować Grecję bardziej poważnie".

Dzienniki greckie zwróciły uwagę na zachodni wygląd rodziny Andropowów

Jaka jest misja Andropowa w Grecji? Grecja stając się coraz bardziej trudnym członkiem NATO w coraz większym stopniu uzależnia się od ZSRR w zakresie importu gazu naturalnego, prądu i ropy naftowej.

Uważa się powszechnie że Andropow ma pracować nad pogłębieniem uzależnienia się Grecji. To jest zadanie minimum. A co na horyzoncie? Gdyby tak udało się wyciągnąć Grecję z NATO

gorsza sytuacja ekonomiczna w niektórych państwach afrykańskich tłumaczy się tym, że stosowana w nich polityka wewnętrzna jest nieefektywna i niewłaściwa.

***

PRZYCZYNY Dwie są główne przyczyny obecnego głodu w Etiopii: susza ciągnąca się od roku 1973 r. i komunizm ciągnący się od roku 1974. Z tych dwóch plag komunizm są plagą o wiele straszniejszą.

Lud etiopski znalazł susze od setek i więcej lat. Okresy ciężkich doświadczeń nauczyły go gromadzić zapasy na lata chude. Nie znaczy to, że zapasy te pozwalały przeżyć wszystkim. Ale wystarczyłyby, nawet w olbrzymim przybliżeniu nie powstała sytuacja tak masowego głodu jak obecnie.

Gdy władzę w Etiopii po obaleniu cesarza Haile Selasje objęli komunisty

a) szybko zniszczyli wszelkie zapasy żywności. Po pierwsze rekwirując zapasy dla potrzeb armii i partii, po drugie niszcząc dokumentnie możliwość ich od-

ETIOPIA Sytuacja dramatyczna. Według szacunkowych danych w tym afrykańskim kraju liczącym 31 - 40 milionów ludzi w obliczu śmierci głodowej znajduje się 7 milionów. Zmarło z głodu już około miliona. W chwili obecnej dziennie umiera z głodu około 7000 ludzi, większość z nich to dzieci. Niedawny raport ONZ określa głód w Etiopii jako największą katastrofę w bieżącej chwili w Afryce".

***
POMOC Nie kwestionuje się, że jest konieczna. Są za nią nawet najbardziej zatwardziali prawacy. Płynię z całego świata. Najwięcej z Zachodu (rządy, organizacje pomocy i osoby prywatne) stanowiąc około 90% pomocy. W tym roku Etiopia otrzyma 90 000 ton żywności, w roku przyszłym 140 000 ton. Według etiopskiego ministra do spraw głodu M Ejegu, by całkowicie rozwiązać kryzys głodu potrzeba 600 000 ton żywności. USA zobowiązały się dostarczyć w tym i przyszłym roku 80 000 ton żywności, 40 milionów dolarów oraz paliwo do wszystkich sa-

ETIOPIA: susza i komunizm czyli GŁÓD

mochodów i samolotów przewożących w Etiopii żywność, CARE - dostarcza 50 tysięcy ton oraz 10 milionów dolarów, EWG - 2 miliony dolarów nadzwyczajnej donacji i 25 tysięcy ton zboża, RFN - 5,2 mln dolarów, Francja - 9 tysięcy ton żywności w tym roku, Kanada przekazała w roku fiskalnym 1983-84 żywności wartości ponad 16 milionów dolarów i rozpoczęła już dostawy żywności w roku fiskalnym 1984-85 zaplanowane na wartość ponad 26 milionów dolarów.

W tym miesiącu zaoferowały swą pomoc 3 państwa komunistyczne: Związek Radziecki 12 samolotów transportowych An-12 oraz 24 helikoptery, Bułgaria zapowiadając wieloletnią pomoc wartości 63 milionów dolarów, oraz bez ujawnienia wielkości pomocy NRD.

***

WINA Według Etiopskiego Czerwonego Krzyża win-

nym obecnej sytuacji jest Zachód, który pomaga za słabo. Rząd etiopski utrzymuje, że rządy zachodnie, które celowo opóźniały pomoc bądź minimalizowały ją, licząc, że głód doprowadzi do upadku komunistycznego reżimu pułkownika Mengistu Haile Mariama. Ten pogląd jest także modny w pewnych kręgach zachodnioeuropejskich. "Od 18 miesięcy nie ulegało wątpliwości co się stanie - powiedział w Londynie ksiądz Charles Elliott, były prezes brytyjskiej organizacji "Christian Aid" - i rządy brytyjski i amerykański muszą być obwinione za to, że umrą tysiące Etiopii znajduje się na nieoficjalnej czarnej liście i dlatego nic się nie robiło".

Blok sowiecki wini za głodową korzystając z klasycznego standardu marksistowsko-leninowskiego - wszystkiemu winna jest nienasycona pogon imperialistów za zyskiem.

Ciąg dalszy na str. 11

MAŁY BUDŻET DUŻE OSZCZĘDNOŚCI

Michael Wilson, minister finansów rządu konserwatywów przedstawił w ubiegłym tygodniu szczegółowe kroki, jakie podejmuje rząd w celu zmniejszenia deficytu i uzdrowienia gospodarki

Wilson zdecydował, że 3 6 miliarda dolarów musi rząd oszczędzić. Oto główne drogi tych oszczędności

- ceny benzyny i oleju opałowego podniesiono do cen na rynku światowym. Oznacza to wzrost cen o 2 centy na litrze tych produktów. Nowe ceny obowiązują od minionego weekendu

- większość programów energetycznych, które zakładały subsydiowanie przez rząd cenopy dla konsumentów, rozwój państwowego przemysłu naftowego itd. zostanie zniesionych lub zredukowanych

- premier Brian Mulroney obniży swe roczne dochody o \$6900 dolarów. Ministrowie gabinetu zmuszeni będą do zrezygnowania z około 3000 dolarów rocznego dochodu

- wzrosną wydatki na stworzenie nowych miejsc pracy w nowym roku fiskalnym o 1 2 miliarda dolarów

- rząd konserwatywny nie zakłada, iż w wyniku wprowadzonych programów nastąpi natychmiastowy spadek bezrobocia. Zakłada, że utrzyma się on w roku przyszłym na wysokości 11%

- nastąpią zmiany w systemie zasiłków starczych i rodzinnych. Rozpatrzona zostanie możliwość zmiany systemu z powszechnego, niezależnego od zamieszkania, na selektywny obejmujący osoby potrzebujące. Zasiłki dla tych osób będą podniesione

- wydatki na obronę zostaną zmniejszone w tym roku o 154 miliony dolarów. Warto tu zauważyć, że ogólny program konserwatystów zakładał zwiększenie wydatków na obronę

- zamknięte zostaną niektóre kanadyjskie ambasady i konsulaty w Europie oraz w pozostałych ograniczy się ich personel dyplomatyczny, co przyniesie ponad 3 miliony dolarów w przyszłym roku

- firma eksportowa produktów żywnościowych będąca pod kontrolą rządu - Canagrex zostanie pozbawiona 277 miliardów dolarów i tym samym ograniczy swą działalność i biurokrację

- stacja telewizyjna i radiowa CBC straci 85 milionów w przyszłym roku

- inne rządowe firmy czeka również zacisnięcie pasa. Państwowy przemysł naftowy straci 250 milionów dolarów. Prywatny przemysł natomiast będzie utrzymywał się ze wzrostu cen ropy na zasadzie praw rynkowych

- Kolejne Via Rail nie dostaną 93 milionów dolarów, przemysł ciężki różnych zakładów 200 milionów

- zdrozał podatek lotniczy do 9% od ceny biletu

- ubezpieczenie od bezrobocia w przyszłym roku będzie o 53 81 dolarów rocznie wyższe

- zaostrzone zostaną przepisy o bezrobociu. Oznaczać to może większe rygory w przyznawaniu zasiłków osobom wielokrotnie eksploatującym system pomocy społecznej. Cięża w tej dziedzinie mogą przynieść 296 milionów dolarów

- Dopuszcza się możliwość reprzytaczyci niektórych wiel-

kich firm kanadyjskich. Przykładowo na sprzedaż wystawiony został De Havilland - fabryka samolotów

11 LISTOPADA W TORONTO

11 listopada w Toronto obchodzone uroczystości rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 roku

W kościele św. Stanisława odprawiona została uroczysta msza święta. Wzięły w niej udział poczty sztandarowe organizacji wchodzące w skład KPK. Po mszy pochod udał się pod pomnik poległym przed dawnym ratuszem. Wybór miejsca związany był z obchodami Święta Pamięci, którym kraje alianckie upamiętniają żołnierzy poległych w obronie ojczyzny. W centrum miasta można więc było zobaczyć mundury polskich formacji wojskowych, usłyszeć polskie komendy. W godzinach popołudniowych odbyła się akademie okolicznościowa

THATCHER W WIĘZIENIU

Colin Thatcher - uznany winnym i skazany na dożywocie za zamordowanie żony był ministrem rządu w Saskatoon, zażądał przeniesienia do normalnej celi. Zgodnie z prawem uznawanym także w Saskatchewan osoby skazane za morderstwo trzymane są w specjalnym ścisłe kontrolowanych celach, lub więzieniach o zaostrzonym rygorze. Thatcher chcąc wywalczyc sobie uprzywilejowany status rozpoczął głodówkę. Władze więzienia, w którym przebywa Thatcher powiedziały, że nie ulegną jego naciskom

CHINCZYCY KSZTAŁCĄ

Spółeczność chinska w Ontario poczyniła pierwsze kroki do zorganizowania funduszu stypendialnego dla studentów chinskiego pochodzenia. Fundacja w skład której weszło kilkunastu wykształconych i pracujących w swych poszukiwanych zawodach Chinczyków planuje zebranie 300 000 dolarów na ten cel w ciągu 3 lat. W tym roku ta grupa profesjonalistów uzyskała status organizacji charytatywnej

KONIEC STRAJKU NAUCZYCIELI

W piątek decyzją rządu ontaryjskiego nauczyciele 22 prowincjonalnych college'ów zmuszeni zostali do zakończenia trwającego od ponad 3 tygodni strajku. Bette Stevenson minister oświaty uznała że przedłużenie nieobecności nauczycieli może uderzyć nadmiernie w 120 000 rzesze studentów którzy uczęszczają do szkół w wymiarze pełnodziennym a także blisko pół miliona studentów uczęszczających na kursy wieczorowe. Nauczyciele powrócili do pracy niezadowoleni. W swych żądaniach dotyczących nowego kontraktu o pracę domagali się nie tylko wyższych płac, lecz także poprawy warunków nauczania i ustalenia dogodniejszego dla nauczycieli wymiaru godzin. W sobotę i niedzielę odbywały się demonstracje wyrażające ich niezadowolone

Dla studentów strajk nauczycieli oznacza przesunięcie roku szkolnego o 2 tygodnie

Wielu z nich utrzymuje się lub płaci za naukę z pieniędzy uzyskanych z pracy wakacyjnej

W tym roku spóźnienie na rynku pracy może ich kosztować bezrobocie

Najmniej ucierpiała na strajku grupa kilku tysięcy imigrantów uczących się języka angielskiego. Wydużył się dla nich bowiem okres otrzymywania zasiłków rządowych

MORDERCA UKRYWA SIĘ W KANADZIE?

Według danych statystycznych w Północnej Ameryce mieszka 10 000 Sikhów. Największe ich ugrupowania są w Toronto, Vancouver i Winnipeg. W związku z poszukiwaniem organizatora zabójstwa Indry Gandhi władze Indii miały zwrócić się poprzez Interpol do RCMP z podejrzeniem że na terenie Kanady ukrywa się osoba znana pod pseudonimem Giani przywódca duchowy radykalnego ugrupowania Sikhów. RCMP oficjalnie zaprzecza aby kontakt taki miał miejsce

Ruch radykalnych Sikhów ma duże poparcie w emigracji, choć nie jest wcale pewne że centrala ruchu w Indiach znajduje się w Kanadzie

Według osób zbliżonych do rady Złotej Świątyni Sikhów dwóch strażników którzy strzelali do Indry złożyło wcześniej przysięgę przed Gianim że dokonają morderstwa. Giani miał opuścić 12 dni temu Indie i udac się do Kanady gdzie ma krewnych

ANONIMOWY OSKARŻONY

Nazwisko młodocianej osoby zatrzymanej w związku z morderstwem dwójki dzieci w Orangeville nie zostało opublikowane

Young Offenders Act ustawa wprowadzona niedawno zabrania publikowania nazwisk oskarżonych w wieku poniżej 16 lat. Zakaz ten może być zniesiony wyłącznie decyzją sędziego. Młodociany bez tej specjalnej decyzji odpowiada przed sądem dla nieletnich w zamkniętej rozprawie

Decyzja jawności nazwiska może się wiązać z przeniesieniem sprawy sądowej do sądu publicznego

Nowe prawodawstwo ma osłaniać młodych przestępców przed nadmiernym obciążeniem potępienia opinii publicznej

* PROTEST RADNYCH

11 radnych miasta Toronto opuściło salę obrad odmawiając głosowania w sprawie z którą się nie zgadzali. Chodziło o udzielenie pozwolenia na zburzenie tamich budynków apartamentowych których właściciel pragnął w tym miejscu wybudować luksusowy wieżowiec. Radni są zdania że decyzja taka ograniczyłaby liczbę potrzebnych mieszkań. Właściciel zgodził się na sprzedaż miastu domów, lecz cena ich była mocno zawyżona. Radni opuszczając salę w służnej sprawie narazili miasto na inny wydatek. Sąd apelacyjny Ontario skazał miasto Toronto na zapłacenie 100 000 dolarów kary i 15 000 za każdy dzień do poki zgoda na zburzenie nie zostanie podpisana

Przeciwny zburzeniu budynków jest burmistrz miasta Toronto Art Eggleton

DOBRA WIADOMOSC DLA NIEPALĄCYCH

30 procent miejsc we wszystkich restauracjach posiadających więcej niż 40 miejsc musi być zarezerwowane dla niepalących. Decyzję taką wydała rada miasta Toronto. Wiadomość dobra dla niepalących może być smutna dla restauratorów. Rezerwacja miejsc może dla nich oznaczać bankructwo

Większość klientów małych barów to samotni palący mężczyźni

Ustawa wchodzi w życie 1 stycznia. Niewykluczone że zostanie zmodyfikowana do potrzeb klientów i właścicieli restauracji

MORGENTALER GORĄ

Dr Henry Morgentaler został zwolniony przez sąd Ontario z zarzutu dokonania w tajemnicy nieprawego zabiegu

przerywania ciąży. Jury złożone z 6 kobiet i 6 mężczyzn uznało doktora Morgentalera niewinnym. Sprawa może być w ciągu 30 dni skierowana do sądu apelacyjnego

Niezależnie od oczekiwań na apelację, Morgentaler ma prawo do otwarcia w najbliższych dniach gabinetu ginekologicznego. Zamierza to zresztą zrobić, proponując ontaryjskiemu ministerstwu zdrowia by jego klinika stanowiła eksperymentalną i szkoleniową bazę dla innych lekarzy. Spodziewane jest pojawienie się dziesiątków gabinetów w całej prowincji, w których zabieg przerywania ciąży będzie rezultatem decyzji ciężarnej kobiety, a nie jak dotąd szpitalnego komitetu. Nieuchronnie w najbliższych miesiącach nastąpi zmiana prawa w Ontario, by zaistniała rzeczywistość nie była z nim sprzeczna

Możliwe są jednak i inne scenariusze

- sąd apelacyjny odrzuci decyzję sądu niższej instancji i skaze doktora na wieloletnie więzienie

- Po ponownym otwarciu kliniki policja najedzie ją ponownie i Morgentaler zostanie ponownie oskarżony pod inaczej sformułowanym zarzutem

- Wbrew petycjom, demonstracjom, listom otwartym kobiet, domagających się wolności wyboru w kwestii macierzyństwa, prawo nie ulegnie zmianie. John Crosbie federalny minister sprawiedliwości jest tego zdania

Podobnie niezależnie wszak zachowuje się rząd wobec manewrów z rakieta Cruise. Niewykluczone, że wprowadzony będzie przepis prawny wnoszący prawa nienarodzonego. W tym duchu wydane już zostały akty oskarżające matki o działania szkodliwe dla nienarodzonych dzieci

Doktor Morgentaler jest polskim Żydem, który przeżył Oświęcim. Od 11 lat prowadził w Kanadzie kampanię zmiany prawa dotyczącego przerywania ciąży, ryzykując kosztowne sprawy sądowe ciągnące się w różnych prowincjach od 11 lat. Podczas rozprawy przyznał, iż przeprowadził 18 tysięcy "skrobanek"

Decyzję jury doktor nazwał "moralnym zwycięstwem". Smaku całej sprawie dodaje fakt, iż jury, które uwolniło Morgentalera zostało po raz pierwszy w historii kanadyjskiego sądownictwa wyselekcjonowane przez sprawzone w tym celu z USA specjalistki

Wybierały one osoby, które nie potępiały przerywania ciąży z religijnego czy moralnego punktu widzenia. Specjalistki odrzuciły osoby uczęszczające regularnie do kościoła, działające w organizacjach i sympatyzujące z ruchem "prolife", gospodynie domowe oraz osoby wielodzietne itd. Jury ich zdaniem miało ustalić jedynie czy działalność Morgentalera jest zgodna z prawem i nie kierować się w tym werdykcie osobistymi preferencjami

Patrz komentarz

Stronniczy obiektywizm

Wyobrazmy sobie Wasza Grafa staje przed komisją kwalifikującą do grupy jurorów w sprawie sądowej doktora Morgentalera

Patrzy owa komisja w papierki, przygląda się obliczu Grafy. Wiek? Pasuje. Zawód? A jakże! A tu co? Polka, emigrantka. Taka to już doktora Morgentalera może nie lubić. Z czwórka dzieci? Toż to ekstrema. Jakas - a nie kanadyjski głos opinii publicznej. Won Won

Wybierała więc komisja z Ameryki, a przebierała. Własnie wyleciał pan, co o Morgentalerze wyrażał się bez szacunku "pan" a nie "doktor" (Aha, jaki to dla niego doktor). No to dziękujemy. Inny przyszedł z książeczkami w kieszeni - nacytasię taki o skrobankach i będzie nieobiektywny. Nie skorzystamy. A ten tu - kwiatek w klapie, że niby "za życiem". Znaczący przeciw doktorowi. Odpada

Pani do spowiedzi do kościoła co tydzień? Na pewno nie odroźni, co zgodne z prawem, a co nie. Poszukajmy jakiejś innej, co religijnie obojętne. Ta odroźni. Ludzie, nie dajmy się zwariować. Wybrano sobie także jury, jakie było potrzebne. Obronie. Wyrzucono przeciwników przerywania ciąży.

Zauważmy, przerywanie ciąży nie jest problemem obojętnym moralnie, czy do końca różnymi standardami społecznyimi ujęty jako zło

Stąd zrodził się nonsens. Widział to kto, żeby szukac np. jurorów, którzy uważają, że jest im obojętne mordowanie żon, staruszek, urzędników bankowych? Na ogół nikt tego nie lubi

A w wypadku przerywania ciąży jedni są za, a drudzy przeciw. I to z różnych względów. O obojętnych trudno, bo w końcu każdy z nas ma za sobą historię emigracji

"Toronto Sun" niby taka konserwatywna, a jakby się po werdykcie jury załamała. Wstępniak głosi - Trudno, głos opinii publicznej tak chciał - musimy to przyjąć z pokorą

Jakiej opinii? Co za publiczność?

Jesli odrzucono potencjalnych przeciwników skrobanek to kto pozostał? Zwolennicy, podejrzewam. A jak to się ma do opinii publicznej? Proporcje w badaniach Gallupa nie były tak jednoznaczne

A jaki jest rezultat? Werdykt jury sprzeczny z materiałem dowodowym, iż to, co się działo w małym domku przy Harbor w Toronto nie było zgodne z prawem. Jury natomiast przychyliło się do linii obrony, że prawo jest przestarzałe i dało posłuch swym przekonaniom

Co za stronniczy obiektywizm

GRAFA

Demonstracje

11 listopada W Warszawie i Krakowie odbyły się patriotyczne demonstracje, z okazji Święta Niepodległości

Na uroczystą mszę św. do katedry św. Jana w Warszawie przybyły tysiące wiernych. Ks. Stefan Niedzielał nawiązał do ofiary jaką sp. ks. Popieluszko złożył na rzecz wolności i niepodległości Polski. Po mszy wielotysięczna rzesza skierowała się do Grobu Nieznanego Żołnierza wznosząc okrzyki na cześć Solidarności skandując POPIELUSZKO! Nie siono wienca na grób

Według korespondentów drogę zagroziły ciężko uzbudzone oddziały ZOMO, KTORE ZEZWOLIŁY MAŁEJ GRUPIE NA PRZEJŚCIE DO GROBU I ZŁOŻENIE WIENCÓW

W Krakowie po uroczystym nabożeństwie wyruszył wielotysięczny pochód z transparentami Solidarności. Msze św. z okazji Święta Niepodległości odprawiono w wielu kościołach

Na nabożeństwie w Gdansk był Lech Wałęsa. Władze urządziły w sobotę główną galonkę na Zamku Krolewskim

Z okazji 66 rocznicy odzyskania niepodległości, w katedrze św. Jana na warszawskiej Starówce, było ok. 6 tys. osób. Ks. Niedzielał powiedział

W tym roku obchodzimy tę rocznicę w bólu po zamordowanym kapłanie i w obawie o przyszłość naszego kraju. Krew przelaną przez ks. Popieluszkę składamy na ołtarzu Pańskim jako ofiarę poniesioną w imię wolności i niepodległości

W pochodzie na widok ZOMO, zaczęto skandować SOLIDARNOSC! PAPIEŻ Z NAMI! NIE BIECIE SWYCH BRACI ZA PIENIĄDZE! POPIELUSZKO!

MAFIA GWALTU

Sztokholm, 10 listopada. Prasa szwedzka nadal wiele miejsce poświęca zamordowaniu polskiego księdza

Dagens Nyheter, najpoważniejszy dziennik szwedzki, drukuje wywiad z Bogusławem Sliwą, byłym prokuratorem wojewódzkim w Kaliszu, od pewnego czasu zamieszkałym w Szwecji

Sliwa mówi, że zamordowanie ks. Popieluszki, to konsekwencja bezkarnego działania polskiej esbecji, ponad prawem Ministerstwo Spraw Wewnętrznych jest najważniejszym ogniwem w aparacie władzy i przemocy, w ustroju totalitarnym Sliwa przytoczył tezę, przedstawioną przez rzecznika Solidarności Janusza Onyszkiewicza, że Polska coraz bardziej upodabnia się do krajów Ameryki Łacińskiej, gdzie patrole śmierci działają, częściej lub rzadziej, lecz zawsze na polecenie swoich reżimów

Były prokurator Bogusław Sliwa, przytacza jedno ze zdarzeń z własnej pracy w PRL. W 1978 przeprowadzał dochodzenie wstępne w sprawie rabunku i mordu na młodym rolniku spod Kalisza. W trakcie dochodzenia okazało się, że rabunku i zabójstwa dokonał milicjant

Sliwa przedstawił dowody swemu zwierzchnikowi. Następnie Sliwie odebrano sprawę i przekazano innemu prokuratorowi. Po kilku miesiącach Sliwa dowiedział się, że ów młody rolnik, zabity przez milicjanta, popełnił samobójstwo, kładąc się na torach kolejowych

Prokurator Sliwa chciał za wszelką cenę dojsc prawdy. Uzyskał od generalnego prokuratora PRL potwierdzenie, że rolnik popełnił samobójstwo

Byli redaktorzy, Mieczysław Rakowski i Jerzy Urban, radzili Sliwie, by nie grzebał się dalej w tej dziwnej sprawie

SAMOBRONA

Dokonczenie ze str. 1

Z OSTATNIEJ CHWILI

WE WTOREK 13 LISTOPADA dowiedzieliśmy się, że w Gdansk przygotowuje się utworzenie kolejnego Komitetu Obrony Praworządności. Wałęsa popiera tę inicjatywę

13 LISTOPADA nadeszła też wiadomość, że władze PRL uznały Komitety Obrony Praworządności za nielegalne

Powiedział to Urban, na konferencji prasowej. Zagroził podjęciem kroków prawnych przeciw założycielom. Nie sprecyzował, jakie to byłyby kroki. Urban oświadczył, że upowazniono go do oświadczenia, że odpowiednie organa administracyjne podejmą w najbliższym czasie kroki prawne, przeciw inicjatorom i członkom Komitetów. Kroki te „będą uzależnione od rodzaju działalności” komitetów

„Ugrupowania są nielegalne” bo „w celu założenia organizacji wymagane jest pozwolenie”. Oświadczył, że komitety przyczynią się do anarchii w kraju

W Krakowie po nabożeństwie w katedrze wawelskiej w pochodzie niesiono transparenty Solidarności i Konfederacji Polskiej. Niepodległej, transparenty żądające uwolnienia więźniów politycznych wśród nich Bogdana Lisa

MO nie interweniowało, a nawet zatrzymało ruch na trasie pochodu

W WARSZAWIE, w kościele św. St. Kostki, ks. Antoni Lewek powiedział ze smiercią ks. Popieluszki wstrząsnęła sumieniami Polaków odradzając ideały Solidarności. JEDNYM Z NAJWIĘKSZYCH ZAGROZEŃ DLA NASZYCH DUSZ JEST KOMUNISTYCZNA IDEOLOGIA NIENAWISCI

W GDANSKU w bazylice NMP, kazanie wygłosił ks. Stanisław Bogdanowicz. Mówił o ks. Popieluszcze. Jego posłannictwo nie ustalo. Modlimy się za partię i za ministra spraw wewnętrznych aby w ich sercach zaszły zmiany

W kościele św. Brygidy w Gdansk, w obecności tłumy wiernych i Lecha Wałęsy, proboszcz parafii otrzymał Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski. Odznaczenie przyznał prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Edward Raczyński, działający na emigracji w Londynie, za zasługi w pracy społecznej i charytatywnej

WE WROCLAWIU nabożeństwo odprawił kardynał Glemp, inaugurując obchody 40 lecia powrotu Kościoła polskiego na Ziemię Zachodnią. W kazaniu przypomniał słowa Papieża „Cały naród polski musi żyć we wzajemnym zaufaniu, a to zaufanie opiera się na prawdzie

WYWIAD ROMASZEWSKIEGO

Przez proponowanie mu atrakcyjnych korzyści i apanazy, probowano go uciszyć. Następnie doradzono mu, by odszedł z aparatu wymiaru sprawiedliwości. Wreszcie, zwolniono go dyscyplinarnie

Był potem wielokrotnie aresztowany, w jego mieszkaniu przeprowadzono częste rewizje, telefon podsłuchiowano

„Prześladowania objęły wszystkie formy. Byłem przygotowany na najgorsze. Do zabicia mnie włącznie” — powiedział dziennikarzowi Sliwa

W 1983 udało mu się opuścić Polskę i osiadł na stałe w Szwecji

Wywiad z byłym prokuratorem PRL ukazał się pod tytułem Polska tajna policja — mafia gwałtu

Członek b. KSS-KOR i działacz Solidarności Zbigniew Romaszewski, w telefonicznym wywiadzie dla agencji Associated Press, powiedział, że władze znalazły się pod tak silną presją, iż zostały zmuszone do wszczęcia rzetelnego, jak się na razie wydaje, śledztwa w sprawie zamordowania ks. Popieluszki

Ten nacisk opinii publicznej, to jedyny powód staran o wyjaśnienie okoliczności i powodów morderstwa

Romaszewski powiedział, że już poprzednio zdarzały się wypadki porwan i zatrzymanie członków Solidarności. Mało kto o nich wiedział, toteż władze czuły się bezpieczne i nie uczyniły nic, by sprawę wyjaśnić i ukarać sprawców

Tak było z czterema przypadkami uprowadzeń w rejonie Bydgoszczy i Torunia. Porwani znikali na dwie doby, byli bici i poniewierani

Ekipa Jaruzelskiego dalej prowadzi polityczną grę, związaną z zamordowaniem kapłana. Celem gry jest ograniczenie własnych kosztów politycznych, nawet wyciągnięcie jak największych politycznych korzyści dla rządzących

Rządząca ekipa zdaje sobie sprawę, że musi dostarczać opinię codziennie, albo co parę dni, jakichś informacji, dowodzących, że śledztwo w sprawie najobrzydliwszego zbrodni politycznej w Polsce jest prowadzone serio. Ale jednocześnie, władze we własnym interesie te informacje dawkują, przewlekają ich ujawnianie, by zapobiec wybuchom społecznego gniewu. Przykładem - stopniowe odsłanianie, przy użyciu wyprobowanej techniki niedyskrecji, zamiast oficjalnego komunikatu, straszliwych szczegółów drogi przez mękę warszawskiego księdza

Po drugie, ludzie Jaruzelskiego usiłują zmniejszać proporcje niedawnych wyda-

OFENSYWA PROPAGANDY

Sobota, 10 listopada. Władze kontynuują zakrojoną na szeroką skalę ofensywę propagandową przeciw demokratycznej opozycji

Oskarża ich się o to, że na śmierci ks. Popieluszki chcą zbijać polityczny kapitał, usiłują zdyskredytować władze, godzą w partię, podważają odnowę, hamują odrodzenie narodowe, prowadząc do konfliktów społecznych

W Życiu Warszawy redaktor naczelny Morawski oskarża osoby z kręgu b. KSS-KOR o organizowanie, w zajmowanej przez nich części plebanii na Żoliborzu, „wrogich struktur”. Artykuł Morawskiego zatytułowany jest Gdy rozum spi, budzą się upiory. Autor wymienia nazwiska Seweryna Jaworskiego, Jacka Kuroma, Henryka Wujca, Zbigniewa Romaszewskiego, Janusza Onyszkiewicza

Następnie dokonuje oceny moralnej osób, które składają za granicą oświadczenia „Oto są osoby podobno zastraszone i protestujące przeciw zastraszaniu, ale podróżujące stale na Zachód, dzięki posiadanej paszportom, udzielając Wolnej Europie wywiadów, między innymi potępiające działania MO i SB, a później

spokojnie i bez obaw, powracające do kraju. Mam tu na myśli Ankę Kowalską, która po serii wywiadów udzielonych zachodnim rozgłosom, w czasie pobytu we Francji na leczeniu, od września 82 roku — powróciła do Polski we wrześniu 83 roku. W roku bieżącym wyjechała ponownie i ponownie wypowiedziała się we wrogich rozgłosniach, a obecnie jest znowu w kraju i czuje się osobiscie zagrożona”

„Podobnie ma się rzecz z Janem Jozefem Lipskim”

Morawski atakuje też w tym artykule prof. Edwarda Lipińskiego, pomawia go o stawianie we wspólnym szeregu z „autorami prowokacji”. Sędziwy obrońca praw człowieka, w liście otwartym do Jaruzelskiego, napisał, że mord dokonany na bezbronnym kapłanie obciąża sumienie generała i pozbawia go reszty moralnego prawa do sprawowania władzy nad narodem polskim

Morawski krytykuje prof. Lipińskiego za jego list otwarty, w którym żądał by gen. Jaruzelski podał się do dymisji (Wiadomosc o liście profesora podaliśmy w ET w poprzednim numerze)

NAPAŚCI URBANA

Kolejnemu artykułowi Urbana, napisanemu pod pseudonimem Jan Rem, nadano znaczny rozgłos. Wydrukowano go w środę 7 listopada w tygodniku Tu i Teraz, i jednocześnie w kilku dziennikach warszawskich

Urban atakuje paryską Kulturę i znane gazety zachodnioeuropejskie. Głównym celem ataku są te środowiska katolickie w Polsce, które nie pogodziły się z tym, co zrobiono w ich kraju w grudniu i potem i nie zrezygnowały z prawa do wyrażania własnej opinii o tym, co się w Polsce dzieje

WYWIAD MICHNIKA

Adam Michnik oświadczył, że uspokojenie sytuacji w Polsce będzie możliwe w wypadku społecznej kontroli nad aparatem bezpieczeństwa. Wywiad z Michnikiem zamieszcza londyński Times z 12 listopada i zachodniemiecki tygodnik Der Spiegel

Michnik powiedział m.in., że władza ponoszą odpowiedzialność za to, że funkcjonariusze SB, zbrojcy ks. Popieluszki, byli przekonani, że mogą bezkarnie dopuścić się tej zbrodni

Jego zdaniem, trudno przewidzieć konsekwencje tej zbrodni, podobnie jak trudno było przewidzieć konsekwencje represjonowania w roku 76 robotników Radomia. Te posunięcia władz w Warszawie, doprowadziły do utworzenia KORu, a następnie do powstania Solidarności

Michnik stwierdził, że Solidarnosc przetrwała jako potężny ruch, świadomy swych dalekosieżnych celów, cały stan wojenny. Kto teraz wierzy w możliwość likwidacji Solidarności, jest fantasta

W komunikacie Politbiura nazywa się znowu, z jednej strony, zamordowanie ks. Popieluszki „odosobnionym wydarzeniem”, a z drugiej - podnosi się znaczenie wyborów do rad narodowych, lipcowej

KOMENTARZ

ŁAPAJ ZŁODZIEJA

amnestii i obchodów 40lecia PRL, spychając morderstwo na drugi plan. Powtarza się przy tym zwyczajowe już deklaracje o dążeniu PZPR do dialogu i porozumienia, zwłaszcza z Kościołem

Probuje się pomniejszyć znaczenie tego co się stało z ks. Popieluszką

A przecież trudno przecenić wstrząs, jaki wywołało to morderstwo i wpływ, jaki może wywrzec na postawy ludzi w Pols-

ce. Ale to może się odbić w przebiegu wydarzeń dopiero po pewnym czasie

Po trzecie. Rządzący zespół chciałby wyminąć oczywisty zarzut, że prowadzi grę polityczną, więc oskarża o to opozycję. Oskarża ją o cynizm i bezwzględność i podciąga pod to oskarżenie - jak stwierdza komunikat Politbiura - nawet niektórych duchownych. Jest to klasyczny chwyt — łapaj złodzieja. Usiłuje się zasugerować w ten sposób opinii, że w gruncie rzeczy winni zbrodni są nie mordercy i ci, co nimi kierowali, ale ludzie, których rzecznikiem był ks. Popieluszko, wyrażając ich dążenia i potrzeby

Ekipa ma też swoje wewnętrzne kłopoty, tutaj sytuacja nie jest tak jasna. Jaruzelski osobiscie objął nadzór nad pracą partyjną w MSW. Decyzja ta jest w pewnej mierze adresowana do społeczeństwa

ONYSZKIEWICZ: W ZRÓŚŁ STRACH

Janusz Onyszkiewicz, rzecznik prasowy Solidarności i członek Prezydium Zarządu Regionu Mazowsze udzielił wywiadu włoskiemu dziennikowi *Cornere della Sera* Powiedział m in

— Ks Popieluszko był solą w oku reżimu Był bardzo popularny wśród ludzi, przede wszystkim wśród ludzi prostych, którzy masowo przychodzili słuchać jego kazań Trudno zliczyć próby zastraszenia go czy wyeliminowania Był osobą ważną i decyzję o zamordowaniu go podjęły także ważne osoby Myślę, że prawdziwi inspiratorzy tej zbrodni nie zostaną nigdy wykryci Możliwe jednak, że za miesiąc lub dwa, ktoś ustąpi z Biura Politycznego powiemy z powodów zdrowotnych, albo zos-

tanie wysłany na daleką placówkę dyplomatyczną

— Mordercy i ich mocodawcy wybrali Popieluskę bo był postacią symboliczną Różnił się od innych księży których władza także nazywała ekstremą Sam Papież z zaciekawieniem śledził jego działalność Być może mordercy brali pod uwagę głosy o różnicy zdania między ks Popieluską a kardynałem Glempem musieli mieć wrażenie że to łatwa ofiara

— Afera Popieluszki dowodzi że w łonie władzy toczy się ostra walka Fakt to bez precedensu Docho dzilo już do przejawów brutalności i były śmiertelne ofiary pobicia jednak mordercami byli dotychczas milicjanci niskiego szczebla W przypadku ks

Popieluszki mamy do czynienia z oficerami Ministerstwa Spraw Wewnętrznych a więc ludźmi, którzy zdawali sobie sprawę ze uczestniczą w spisku

— Prowokacja wymierzona była w gen Kiszczaka ministra spraw wewnętrznych Pozycja Jaruzelskiego jest dziś zbyt mocna by można mu rzucić wyzwanie Był to atak na człowieka bliskiego mu który jest prawdziwym filarem reżimu Było to posunięcie przygotowujące atak ostateczny

— To był spisek polski, powstał w Warszawie Nie wymyślił go Rosjanin lecz ktoś kto liczył na aprobatę pewnych kół na Kremlu Na samej górze są ludzie którzy mają swych opiekunów w Moskwie, gdzie też są podziaily w łonie władzy W Polsce w partii, są grupy, które spoglądają w stronę ZSRR, oczekując aprobaty i poparcia

— Krążą głosy o konflikcie między Milewskim a Kiszczakiem Minister spraw wewnętrznych wygrał jednak podczas ostatniego plenum KC które wyraziło mu wotum zaufania dla jego działalności i potępiło uprowadzenie ks Popieluszki

— Padło pytanie Są sygnały o roznicach w łonie samej opozycji Wielu działaczy oskarża Wałęsę o bierność i podporządkowanie się linii prymasa Glempa który nie cieszy się jak się wydaje zbyt wielką popularnością

Onyszkiewicz — Wałęsa uosabiał zawsze umiarkowane centrum całego ruchu Oskarżenia są więc niesprawiedliwe Oczywiście każdy czuje że coś należałoby zrobić pole manewru jest jednak niezwykle ograniczone Moglibyśmy wywołać poważne zamieszki, ale posłużyłoby to tylko władzy, która czuje się zagrożona, stałaby się dla nas niebezpieczna

— Co do zbieżności z linią Glempa powiedziałbym że stanowiska są zasadniczo odmienne Prymas jednego dnia mówi coś, co nazajutrz musi prostować i naprawiać straty Dla Glempa Solidarność to rozdział zamknięty, dla Wałęsy odwrotnie — otwarty

— Pytanie jak więc ustalicie strategię — Celem jest powrót do reguł cywilizowanego uprawiania polityki Nasz dylemat jest następujący coś trzeba zrobić, ale nie może to być ani nic drastycznego, ani dramatycznego Probujemy W niektórych miastach powstały Komitety Obrony Praw Obywatelskich Ich zadaniem jest kontrola nadużyć władzy Powstał też ruch ODWAGA I PRAWDA Nie są to struktury podziemne, działają w białym dzień

— Wzrost strach w środowiskach opozycji Nie ma pewności, że to do czego doszło, nie powtórzy się Nie będzie tej pewności, dopóki nie przeprowadzi się do końca czystki w pewnych środowiskach

GOSPODARKA

REFORMA NIE DZIAŁA

Ogłoszenie warunkowej wprawdzie i niepełnej amnestii, dało władzom szansę, które jednak zaprzeczono Władze u wazały amnestię za swe ostatnie ustępstwo a społeczeństwo oczekiwało, że będzie to pierwszy krok W stosunkach z Zachodem zarysowała się możliwość stopniowego ograniczenia sankcji

Zamordowanie księdza ks Popieluszki przez oficerów Czwartego Departamentu MSW, który nadzoruje działalność duchowieństwa i bierze czynny udział w podjazdowej walce władz przeciw Kościołowi, przekreśliło na razie szansę poprawy stosunków z Zachodem, nie mówiąc o nastroskach społecznych

Niepewność sytuacji politycznej wpływa na gospodarkę Władze koncentrują się nadal na propagandzie i pacyfikowaniu oporu społecznego Nasila się też walka wewnątrz partii Trwa walka o władzę — PRZECIWIW SPOŁECZENSTWU ORAZ W EKIPIE RZĄDZĄCEJ Biorą w tym udział Sowiety, co jeszcze bardziej komplikuje stosunki i działania gospodarcze

Na skutek wprowadzenia tak zwanej reformy, formalnie rzecz biorąc, przestały obowiązywać dotychczasowe reguły gry

W praktyce nadal istnieje system nakazowy, w nowej formie

Nowe reguły weszły w życie, bo zatwierdzono odpowiednie ustawy, ale jednocześnie przepisy wykonawcze podważają nie tylko ducha, ale i literę ustaw

Każdy uczestnik życia gospodarczego ma co najmniej dwa wyjścia Wybiera zwykle wygodniejsze, licząc że i tak przepisy mogą się szybko zmienić

W jedenastym miesiącu roku, w trzy lata po wejściu reformy w życie, widac że reforma w praktyce nie działa Ogranicza się wciąż prawie wyłącznie do sfery formalno-prawnej W praktyce działa system nakazowo-rozdzielczy

Panuje chaos, poczucie tymczasowości

Nie dziwi, że wyniki gospodarowania nie są takie, jak oczekują władze, nie mówiąc o nadziejach społecznych Gdy okazało się, że ekipa Jaruzelskiego nie zdoła wprowadzić nawet okrojonej i spłyconej reformy, stało się prawie pewne, że wcześniej czy później, ta ekipa skazana jest na klęskę Nie potrafi bowiem stworzyć programu poprawy gospodarki, wydobycia kraju z kryzysu

Stworzenie takiego programu, przy obecnych założeniach politycznych, jest niemożliwe Konieczne jest wykorzystanie rezerwy wewnętrznej, to stosunek społeczeństwa do władz i gospodarczego działania, struktura aparatu wytwórczego, struktura produkcji i inwestycji, wydatki z budżetu — w tym ograniczenie zbrojen Władze tych wewnętrznych rezerw uruchomić nie mogą, bo odmawiają spełnienia nawet minimalnych postulatów społecznych udziału w decyzjach gospodarczych Zmiany w produkcji nie są możliwe bez dogłębnej reformy syste-

mu, odsunięcia wszechpotężnych grup nacisku w aparacie partyjnym, które tę gospodarkę przez lata wypaczały i wyniszczyły

Drugi warunek naprawy to pożyczki zagraniczne na miarę potrzeb Zmiany struktury wymagają bowiem nowych, znacznych inwestycji, na które nie ma środków w kraju Ale zachodnie pożyczki zależą od postawy rządu PRL wobec własnego społeczeństwa, od spełnienia minimalnych postulatów politycznych, rozpoczęcia dialogu ze społeczeństwem A na to władze się nie zgadzają

Władze są więc więźniem własnej doktryny Grupy nacisku we władzy neutralizują się i wzajemnie paralizują Partia, w trzy lata po Grudniu, jest już inna, opuściła ją kilkaset tysięcy ludzi

Jak tyle już razy w przeszłości, grupa rządząca traci czas na sprawy ważne tylko na krotką metę, na programach i akcjach, które nigdy nie będą zrealizowane Nie dostrzega wielkich problemów, lub ich znaczenie pomniejsza Nie wiadomo, jak rząd zamierza spłacić 30 miliardów dolarów długu, jak chce przeciwdziałać wyniszczeniu maszyn i urządzeń w przemyśle, czy i jak zamierza chronić środowisko naturalne przed dewastacją Wobec tych problemów władze są bezradne

W innych sprawach — np walka z inflacją — tworzy się programy, których wykonanie jest ponad siły ekipy Rząd sięga do środków administracyjnych, które tworzą tylko pozory powodzenia W tej chwili, poprzez kontrolę cen, udało się zmniejszyć inflację, w istocie zamieniając ją w inflację ukrytą Przejawia się ona w niedostępności różnych towarów Wczesniej czy później, inflacja wybuchnie znowu

Pozornym sukcesem jest też program oszczędności Według oficjalnych danych, gospodarka zużywa mniej surowców, ale Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, że programy oszczędnościowe są w dużej mierze fikcyjne, że istniejących możliwości się nie wykorzystuje

Ekipa rządząca, głosząc hasło wierności reformie, nie może jej wprowadzić w życie, bo prawdziwa reforma byłaby sprzeczna z kastowym interesem partyjnej biurokracji Blokując reformę, ekipa rządząca wyłącza jednak motor możliwego wzrostu gospodarczego Rząd nie chce ani nie umie uruchomić ani rezerw wewnętrznych ani zagranicznych, a bez wykorzystania rezerw i bez reformy, niemożliwa jest skuteczna walka z kryzysem

Rządowi pozostaje więc gra na zwłokę i działanie pozorowane Społeczeństwo płaci za tę taktykę dalszym spadkiem stopy życiowej

Na podstawie opracowania Lechosława Gawlikowskiego, RWE

W piątek 9 listopada, w nocy, w katastrofie w kopalni Powstanców Śląskich w Bytomiu, zginęło siedmiu górników

ZA KULISAMI MSW

ZBRODNIARZE

Hierarchia odpowiedzialności służbowej w MSW Informacji na ten temat udzielił Wolnej Europie człowiek przebywający obecnie na Zachodzie, znający temat od wewnątrz, z pierwszej ręki

W MSW, w takich departamentach jak departament IV — wyznaniowy, czy departament śledczy, któremu podlegają wszystkie sprawy polityczne, nie ma amatorszczyzny, jest tylko działanie na ściśle sprecyzowane rozkazy, w których wykonanie wciągane są następnie inne departamenty, typu usługowego, np departament VIII — „technologiczny”, dysponujący sprzętem i biurami specjalnymi

W Służbie Bezpieczeństwa kapitanowie jak Grzegorz Piotrowski czy porucznicy, jak Waldemar Chmielewski lub Leszek Pękala, są tylko ślepych wykonawcami poleceń wyższych szczebli władzy Do zadanych rozgrywek wewnątrzpartyjnych brać się nie mogą

Początkowa sugestia prokuratury, o jakiejś ich rzekomej zмовie, z myślą o wyszantazowaniu okupu od Episkopatu Polski, to bzdura Prawdą jest, że duża część funkcjonariuszy SB czerpie uboczne korzyści materialne ze swego zawodu, lecz odnosi się to jedynie do stereotypowych kombinacji pozasłużbowych, związanych z zajmowaniem określonego stanowiska Nie wchodzi w rachubę podejmowanie, na tak niskim szczeblu, a przy tak rozbudowanej hierarchii służbowej, jakichkolwiek kombinacji politycznych

Pod tym względem, zasada w służbach esbecki jest taka, że spiski, akcje odwetowe i represyjne, także okresowe kampanie szycan wobec Kościoła i poszczególnych księży, podejmowane są na podstawie tak zwanej „potrzeby” Ostateczne decyzje, związane z jej wykonaniem, zapadają co najmniej w gabinetach dyrektorów właściwych departamentów, ale muszą mieć też akceptację właściwego dla danej sprawy wiceministra MSW

Po dokonaniu aresztowania wysokiego funkcjonariusza MSW płk Pietruszki, ujawniono że chodzi o zastępcę dyrektora departamentu, ale nie podano, którego departamentu

Odpowiedzialne stanowiska wiceministrów MSW zajmują obecnie generałowie dywizji Władysław Ciozon, Lucjan Czubiński i Władysław Pozoga, oraz generałowie brygady Konrad Straszewski i Stanisław Zaczekowski

Dyrektorem generalnym MSW, odpowiedzialnym za kadry służb MO i SB, jest generał brygady Bonifacy Jedynek

W świetle oceny byłego pracownika MSW, przebywającego obecnie na Zachodzie w roli eksperta od tego rodzaju spraw jest niemożliwe, by spośród trzech spiskujących rzekomo oficerów esbeków, przynajmniej jeden nie wyjaśnił służbowo, po linii kadrowej, do jakiego zadania został wyznaczony Reguła, twierdzi ekspert, jest w MSW taka że na wszelki wypadek żeby nie stać się później przysłowiowym koźlem ofiarnym, ubezpiecza się po linii kadrowej każdy wykonawca tego rodzaju zadań

Jest rzeczą powszechnie znaną, choć systematycznie przemilczaną — twierdzi ekspert — że na samym szczycie MSW, to znaczy w każdej chwili, przy generale broni Czesławie Kiszczaku, który tym resortem kieruje, uplasowany jest odpowiedniej rangi doradca sowiecki, który ma pomniejszych doradców, jemu tylko podległych Doradcy sowieccy w MSW to względnie dyskretne, lecz dla polskich funkcjonariuszy dostrzegalne oko i ucho KGB Mają oni istotny wpływ na planowanie i wykonywanie akcji, powierzanych poszczególnym departamentom

Tym samym niemożliwe jest, by mogli oni przeoczyć ostatni bandycki akt, jak go określił już po niewczasie, szef PZPR i rządu Jaruzelski

Ekspert — były pracownik sądownictwa PRL i zarazem pracownik MSW, powiedział Zbrodniarze działali służbowo Wykonywali służbowo założony plan Jednakże ci mniej z nich ważni, przeznaczeni do mokrej roboty, mogli nie zdawać sobie w pełni sprawy z celu całej operacji, do której wykonania zostali w pewnym stopniu dobrani, a w jakimś stopniu wyznaczeni Ministerstwo, udając że zostało tą robotą swoich funkcjonariuszy zaskoczone, stosuje politykę propagandowego kretactwa

W MSW może się zdarzyć, że funkcjonariusze średniego i niższego szczebla, są zaskakiwani zmiennym kursem kierownictwa partii i resortu, w którym, jak to się głośno mówi, partia stoi Wykluczone jest natomiast zaskoczenie kierowników przez funkcjonariuszy resortu

MSW pozostaje nadal państwem w państwie Fakt ten potwierdziło też, pośrednio, spotkanie Jaruzelskiego z posłem Zygmuntem Surowcem, przewodniczącym sejmowej komisji Spraw Wewnętrznych i Wymiaru Sprawiedliwości Urzędowy komunikat z tego spotkania, mówił o „wprowadzaniu w życie ustawy o urzędzie ministra spraw wewnętrznych” a nie o rozwinięciu kontroli Sejmu nad tym resortem, przeznaczonym praktycznie do terroryzowania obywateli

Rodzice zamordowanego kapłana

CZWARTEK, 8 LISTOPADA Potwierdzają się wcześniejsze doniesienia o torturowaniu ks Popieluszki przez porywaczy

Świadczą o tym fotografie zwłok kapłana, wykonane po zakończeniu obdukcji i przekazaniu ciała rodzinie. Na zdjęciach widać, że cała twarz ks Popieluszki pokryta jest śluzami. Potwierdziły to nieoficjalne relacje świadków obdukcji, o licznych śladach pobicia na głowie kapłana.

Na fotografiach kolor skóry na szyi jest zupełnie biały i wyraźnie kontrastuje z pociemniałą twarzą. Wyraźnie pociemniała są też ręce — co potwierdzałyby domysły, że porwany próbował się zasłaniać przed ciosami oprawców.

Zachodni korespondenci podają, że członkowie rodziny ks Popieluszki i osoby obecne podczas u bierania zwłok, potwierdzają autentyczność fotografii.

Do wtorku 8 listopada, nie wydano komunikatu o wynikach obdukcji, mimo że minister spraw wewnętrznych oświadczył komisji sejmowej, iż śledztwo mogłoby już zostać zakończone.

Pogłoski o torturowaniu ks Popieluszki potwierdził natomiast niektorzy księża, podczas nabożeństw.

Władze deklarują chęć pełnego wyjaśnienia morderstwa, ale w rzeczywistości powoli zaciemniają kulisy przestępstwa i markują prowadzenie rzetelnego śledztwa. Świadczą o tym wydarzenia z wtorku 6 listopada — posiedzenia Biura Politycznego i Sejmowej Komisji Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości.

O posiedzeniu Biura Politycznego wiadomo tylko, że było poświęcone głównie sprawie zabójstwa ks Popieluszki. Z oficjalnego komunikatu wiadomo, że występował na posiedzeniu gen Kiszczak, zdając relację ze śledztwa. Nie ma tam natomiast ani słowa o Mirosławie Milewskim, członku Biura Politycznego, odpowiedzialnym za Służbę Bezpieczeństwa.

Uwagę korespondentów zwróciła decyzja powierzenia gen Jaruzelskiemu osobistego nadzoru nad Ministerstwem Spraw Wewnętrznych. Zdaniem komentatorów, oznacza to *de facto* odebranie tych funkcji Milewskiemu. Potwierdziłoby też pogłoski, że czystki mogą objąć najwyższych funkcjonariuszy partyjnych.

Są jednak i inne głosy. Zwracają uwagę, że komunikat wyraźnie podkreśla, że obrady odbyły się w duchu pełnej jedności i jednomyślności. Świadczyło by to o tym, że żadnych dyskusji na najwyższym szczeblu nie ma i nie będzie. Komunikat stwierdza, że najważniejsza jest obecnie zwartosc partyjnych szeregów i umacnianie autorytetu PZPR.

Innymi słowy, partii nie stać obecnie na ponoszenie jakichkolwiek kosztów za błędy, nawet zbrodnie, popełnione przez najwyższych funkcjonariuszy.

W komunikacie z posiedzenia Biura Politycznego uderzają też pogrozki pod adresem społeczeństwa i jak to ujęto, „niektórych duchownych wykorzystujących kościoły do jątrzącej agitacji”.

Ostrzeżenie, że Biuro Polityczne rozpatrzyło i zapobiegło propozycje, zmierzające do uniemożliwienia kontrrewolucyjnych i antypaństwowych poczynan, jest bardzo wyrazne.

Innym wydarzeniem, rozpropagowanym przez oficjalne środki przekazu, było wtorkowe (6 XI) posiedzenie Sejmowej Komisji Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości.

Również tam wystąpił gen Kiszczak. Według korespondentów zagranicznych, Kiszczak przedstawił między innymi przebieg wydarzeń z 19 października. Powołując się na zeznania sprawców porwania, generał powiedział, że po obezwładnieniu ks Popieluszki porywacze zamknęli go w bagażniku samochodu i pojechali w kierunku Włocławka.

Nad Zalewem Wiślanym, wrzucili skrzepowane ciało kapłana do wody.

Cytując porywaczy Kiszczak powiedział, że w chwili wrzucania ciała do wody, ks Popieluszko nie dawał już znaków życia.

Z nieoficjalnej relacji świadków sekcji zwłok wynika natomiast, że w płucach ofiary znaleziono wodę, co wskazywałoby, że ks Popieluszko żył jeszcze, kiedy wrzucano go do zalewu.

Następnie minister Kiszczak oświadczył, że wyniki obdukcji nie są jeszcze ostatecznie opracowane i nie jest znana dokładna przyczyna śmierci.

O śladach pobicia i tortur gen Kiszczak nie wspominał ani słowem. Według jego relacji, trzech

funkcjonariusze MSW, po dokonaniu zbrodni, natychmiast wrocili samochodem do Warszawy, zatrzymując się pod drożdże przy jeziorze Czerniakowskim, by utopić dowody przestępstwa, w tym między innymi, fałszywą tablicę rejestracyjną samochodu.

Do tej pory opinia publiczna nie znalazła tych wszystkich szczegółów.

Mimo stwierdzenia, że nie są znane dokładne przyczyny śmierci ks Popieluszki, Kiszczak oznajmił, że śledztwo mogłoby się już zakończyć, gdyby nie to, że poszukiwani są wciąż inspiratorzy zbrodni. O dotychczasowych wynikach śledztwa w tej sprawie, Kiszczak jednak nie poinformował.

LUKI W DOCHODZENIACH

Tymczasem, występujący również przed sejmową komisją, dyrektor biura śledczego MSW płk Pudysz, odpowiadając na pytanie o wyniki sekcji zwłok, powiedział, że śmierć nastąpiła prawdopodobnie w wyniku uduszenia, spowodowanego scisnięciem ręką, piętą, lub tamponem włożonym w usta.

Czy minister Kiszczak, który uniknął odpowiedzi na to pytanie, nie był powiadomiony o tej hipotezie? Poza tym roznica między uduszeniem rękami, piętą lub tamponem, nie jest trudna do stwierdzenia. Podawanie tak nieprecyzyjnych hipotez wzbudza zasadnicze wątpliwości.

W relacji płk Pudysza również nie ma słowa o torturowaniu ks Popieluszki. Przynajmniej nie ma nic w relacjach z jego wystąpienia, przekazanych przez Polskie Radio.

Odnótować trzeba, że prokuratura zmienia zarzuty stawiane trzem funkcjonariuszom MSW, Piotrowskiemu, Pękali i Chmielewskiemu. Wszyscy oni są obecnie oskarżeni o dokonanie zabójstwa księdza Popieluszki. Jak podaje komunikat MSW, wszyscy trzech przyznali się do popełnienia zbrodni.

Ten komunikat również nasuwa pytania. Jeśli sprawcy się przyznali i najprawdopodobniej ujawnili okoliczności zbrodni, dlaczego są luki w dochodzeniach?

Z każdym dniem wychodzą na jaw kolejne szczegóły porwania i zabójstwa ks Jerzego Popieluszki.

Władze dozuja i selekcjonują informacje, ale do wiadomości publicznej przedostają się coraz bardziej makabryczne fakty i dokumenty 6 listopada niezależne źródła Solidarności ujawniły siedem fotografii ciała zamordowanego kapłana. Fotografie, jak się wydaje, potwierdzają informacje o ciężkich torturach. Zdjęcia wykonano po sekcji zwłok, a przed ich przygotowaniem do pogrzebu.

Machinacje wokół tragedii weszły w fazę, w której władze usiłują wykorzystać każdą znajdującą się w ich posiadaniu informację, na swoją korzyść. Tym należy tłumaczyć połączenie wypowiedzi na temat zbrodni z nowymi atakami na działaczy Solidarności i byłego KSS-KOR. Władze ostantacyjnie przyznają sobie tylko prawo do kontrolowania praworządności.

WOJNA O KAMIENIE

Sobota, 10 listopada Korespondent londyńskiego *Times'a* podaje z Warszawy, że w pobliżu grobu ks Popieluszki, przy kościele na Żoliborzu, zaczął się konflikt, ochrzczony już w Polsce wojną o kamienie.

Od dnia pogrzebu, w parku przylegającym do kościoła św. Stanisława Kostki, ludzie pielgrzymujący do grobu ks Popieluszki, zaczęli wznosić kopiec z przyniesionych przez siebie kamieni — dla uczczenia zamordowanego.

Kobiety — w siałkach na zakupy, studenci i robotnicy — w plecakach, znosili kamienie różnej wielkości, z których zaczął wyrastać prowizoryczny pomnik, uwieczniony drewnianym krzyżem, otoczony kwiatami i płonącymi świecami.

Władze zaczęły wysyłać nocą milicyjne samochody z funkcjonariuszami MO, którzy burzą kamienny kopiec, ładują kamienie do samochodów i wywożą z parku, w niewiadomym kierunku.

Juz następnego dnia, kamienie zjawiają się znowu. Przynoszą je zakonnice, urzędnicy, uczniowie. Do wieczora urasta nowy kopiec, niszczone znowu nocą przez milicję, która omija na razie teren bezpośrednio przyległy do kościoła.

Na tym terenie, obok grobu, codziennie przesuwa się kilka tysięcy osób, w milczącej, żałobnej procesji.

Okoliczni mieszkańcy pragną, aby w przyszłości park został nazwany imieniem ks Popieluszki i aby powstał w nim prawdziwy, godny jego pamięci pomnik.

NIE PLANOWALI ZABÓJSTWA?

Na konferencji prasowej w Warszawie, we środę 7 listopada, rzecznik rządu Urban mówił o przebiegu śledztwa w sprawie morderstwa ks Popieluszki.

Od prawie trzech tygodni, czołowi przedstawiciele ekipy rządzącej milczą, jedyną kto zabiera głos w sprawach ważnych to Jerzy Urban, rzecznik rządu.

Nie wiadomo czy tylko dlatego, że jest urzędowym rzecznikiem, czy dlatego, że jego pozycja we władzy jest tak mocna, że on właśnie może w imieniu władz autorytatywnie występować, czy dlatego, że sam do tego stopnia lubi publiczne popisy, że się od nich nie może powstrzymać.

Teraz Urban, który napadał na ks Popieluszkę za jego życia, w sposób skrajnie wulgarny i agresywny, opisuje teraz szczegóły męczeńskiej śmierci księdza.

Śledztwo nie zostało zamknięte. O jego przebiegu, poza oficjalnymi komunikatami MSW, informuje przede wszystkim dwóch ludzi, rzecznik rządu Urban i minister spraw wewnętrznych Kiszczak.

Obaj zgodnie podają, że śledztwo nadal trwa, by ujawnić możliwych dalszych sprawców i inicjatorów zbrodni. Dla postawienia przed sądem trzech podejrzanych oficerów MSW, zebrano już dość dowodów.

Ale dotychczasowe wystąpienia Urbana i Kiszczaka wykazują istotne różnice w interpretacji sprawy. Różnice te dotyczą głównie oceny prawdopodobieństwa teorii prowokacji i istnienia dalszych sprawców i inicjatorów — mocodawców.

W wystąpieniu telewizyjno-radiowym 27 października, Kiszczak powiedział, że „uderzające są rozmysłne działania sprawców, obliczone na to, aby możliwie szybko doprowadzić śledztwo na przypuszczenie, że sprawcami porwania byli funkcjonariusze resortu spraw wewnętrznych. Celowo pozostawili w miejscu porwania milicyjnego orzelka, posługiwali się nielegalnie użytym sprzętem służbowym MO”. Zdaniem Kiszczaka, wskazuje to na świadomość i dobrze przygotowaną prowokację, która, według zeznań aresztowanych, była planowana od dłuższego czasu.

W trzy dni później, na konferencji prasowej, Urban mówi, że trzech podejrzanych „o popełnienie tego przestępstwa podjęli różne działania, mające uniemożliwić ustalenie ich jako sprawców przestępstwa”. Jako dowody, przytacza Urban fałszowanie dokumentów służbowych, nakłanianie innych do zapewnienia im alibi, pozbywanie się jakichś przedmiotów.

Sprzeczność między tym, co mówi Kiszczak, a tym, co stwierdza Urban, jest oczywista.

Sprawa staje się jasniejsza, jeśli przyjąć, że różnice w interpretacji faktów wynikają z różnic poglądów na to, czy istnieją zakulisowi inspiratorzy i mocodawcy zbrodni. Urban stara się umniejszać prawdopodobieństwo szerszego spisku czy prowokacji, a Kiszczak popiera wersję o spisku.

Kiszczak mówił: „Nurtuje nas wszystkich pytanie o motyw i cele tej prowokacji”. I dalej, po przytoczeniu wersji podejrzanych, jakoby motywem była jątrząca działalność polityczna ks Popieluszki i nieskuteczne postępowanie władz wobec niego, Kiszczak dodaje: „Jest przedmiotem szczególnie intensywnego badania, czy i kto był ukrytym inspiratorem tej zbrodni, czy i kto jej sprawców osłania”. Kiszczak nie bierze więc zeznań podejrzanych za dobrą monetę i sam szuka inspiratorów zbrodni.

Inaczej Urban. Inaczej rozkłada akcenty i gdzie indziej kieruje uwagę. Rozważania Urbana są pełne znaków zapytania, wątpliwości i zastrzeżeń. Na konferencji prasowej 30 października, mówi: „szuka się też ewentualnych inicjatorów tego czynu, jeśli tacy istnieją”.

Powołuje się na ministra „Generał broni Czesław Kiszczak wysunął hipotezę, że być może za bezpośrednimi sprawcami ktoś stoi”. Urban dystansuje się wyraźnie od Kiszczaka. O dochodzeniu mówi: „Ciągłe jest to związane z hipotezą istnienia inspiratorów porwania”.

Również i jego interpretacja wyników śledztwa, według której podejrzani zacierali ślady, a nie celowo je zostawiali — jak twierdzi Kiszczak — kaže w nich widzieć raczej uciekających przed odpowiedzialnością indywidualnych sprawców, byc może nieumyślnych zabójców, niż precyzyjnie działających według planu członków większej zmyślanej, spisku, czy prowokatorów, mających nienaruszalnych mocodawców.

Na konferencji prasowej 7 listopada, Urban mówi już coraz częściej, że podobno „oskarżeni twierdzą, że potracili głowy, że nie planowali wcześniej zabójstwa”. Znowu w ten sposób Urban osłabia wersję wcześniejszego spisku.

Co prawda, za chwilę sam kwestionuje prawdopodobieństwo takiego stracenia głowy w przypadku ludzi wykształconych, ale tylko po to, by w rezultacie powrócić do wersji zbrodni w afekcie, mówiąc, że znane są przypadki, kiedy zamiar zabicia powstaje pod wpływem okoliczności.

Dokonczenie str. 7 obok

POLIMEX
PACZKI DO POLSKI

PACZKI MORSKIE DOSTAWA 5 - 8 TYGODNI
PACZKI LOTNICZE DOSTAWA DO 21 DNI

POLIMEX OFERUJE RÓWNIEŻ:

- ★ przesyłkę pieniędzy z dostawą do rąk odbiorców w Polsce
- ★ wysyłkę lekarstw
- ★ owoce cytrusowe
- ★ wysyłkę lodówek, zamrażarek, pralek i innych art. technicznych
- ★ szeroki wybór paczek żywnościowych:

każda paczka jest ubezpieczona,
wszystkie paczki dostarczane są do domu adresata

P O L I M E X

2053 DUNDAS ST W, TORONTO, ONT M6R 1W8, TEL 537 7914

KORZYSTAJCIE PAŃSTWO Z USŁUG NAJSTARSZEJ WYSPECJALIZOWANEJ
FIRMY WYŚYŁKOWEJ W TORONTO

Lokalni przedstawiciele w całej Kanadzie

UWAGA BRITISH COLUMBIA!

A & AEXPORT IMPORT
3992 Fraser St
VANCOUVER, B C
TEL 872 1747, 462 9106

Nowo otwarty sklep
'WARSZAWIANKA'
4596 B Fraser St & 29
VANCOUVER, B C

POLKAN ASSISTANCE AGENCY
4540 Fraser St
VANCOUVER B C
TEL 874-5454 874-9641

Dokonczenie ze str 6

Urban nie mówi już dalej zdecydowanie o inspiratorach czy osobach osłaniających sprawców, a tylko o konieczności zbadania wszelkich powiązań, znalezienia wszelkich osób zamieszanych w tę sprawę, używa określenia „ewentualni wspólnicy i inspiratorzy”, by w końcu postawić kolejny znak zapytania nad tą wersją stwierdzając, że **wykrzycie innych sprawców wymaga czasu, jeśli istnieją jakieś osoby, które inspirowały tę zbrodnię**”

O osobie aresztowanego podpułkownika, rzecznik rządu mówi też tylko w kontekście istniejących wątpliwości, twierdząc że jego współudział i pomoc w aresztowaniu nie jest też bezsporna

O czym mogą świadczyć różnice między interpretacjami Kiszcza i Urbana? Możliwe, że każdy z nich, we własnym imieniu lub w imieniu swojej grupy w aparacie władzy, prowadzi inną grę Urban odwołuje uwagę opinii od możliwości spisku, prowokacji w aparacie państwowym lub partyjnym, sugeruje, że podejrzani działali na własną rękę i być może zabili w afekcie, tracąc głowę

Kiszczak trzyma się hipotezy, że są dalsi sprawcy, inicjatorzy, mocodawcy

Te różnice mogą wskazywać na walkę koteryjną w partii Stawką w walce byłoby przeprowadzenie czystki w kierownictwie PZPR i rządzie, w oparciu o śledztwo w sprawie morderstwa

Nie można też wykluczyć, że te różnice to część ukartowanej gry, której celem jest zyskanie na czasie, uwikłanie opinii publicznej w rzekome sprzeczności, zmęczenie jej, aż do momentu opadnięcia nastrojów i spadku zainteresowania sprawą

Prokurator w Toruniu zamknął 5 października śledztwo, oznajmiając że nie ma żadnych dowodów na udział w tych aktach funkcjonariuszy SB Przeszedł następnie do ataku oświadczając, że nie można wykluczyć, że porwan dokonali działacze Solidarności, dla sprawdzenia lojalności niektórych członków związku

Kto wie, czy gdyby porwanie ks Popieluski nie skończyło się tak tragicznie i nie nabrało takiego rozgłosu, winą nie obarczono by Solidarności

Na konferencji prasowej Urban stwierdził, że nie widzi związku między sprawą ks Popieluski, a innymi porwaniami

PROTEST

Piątek, 9 listopada Siedemnastu czołowych działaczy i doradców Solidarności oświadczyło, że męczenska śmierć ks Popieluski jest **kolejnym krokiem na drodze terroru** Oto tekst oświadczenia

Męczenska śmierć ks Jerzego Popieluski jest kolejnym krokiem na drodze terroru, stosowanego przez podległy władzom PRL aparat represji, przeciwko społeczeństwu polskiemu

Wskazanie trzech bezpośrednich sprawców morderstwa, funkcjonariuszy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, terroru tego nie powstrzyma

W listopadzie 1980 roku zakłady pracy regionu Mazowsze, a przede wszystkim Huta Warszawa, której kapelanem był ks Jerzy, domagały się poddania MSW kontroli społecznej i pociągnięcia do odpowiedzialności wszystkich winnych stosowania terroru politycznego, zbiorowego i indywidualnego Od 13 grudnia 1981 roku, lista aktów terroru wzrosła wielokrotnie Metoda jego skutecznego powstrzymywania jest ta sama — społeczna kontrola nad aparatem represji

FALA MORDERSTW

W czwartek 8 listopada w ciągu kilku tylko godzin Radio Warszawa podało informacje o trzech brutalnych morderstwach

W nocy z 30 października na 1 listopada zamordowano pracownicę Stoczni Remontowej w Gdańsku Zwłoki kobiety jak podaje radio z nozem w szyi znaleziono po ugaszeniu pożaru w jej mieszkaniu Dwie godziny później słuchacze dowiedzieli się o zamordowanej w marcu ubiegłego roku renciście z Krakowa Kolejną informacją dotyczyła zmasakrowanych zwłok 38 letniej Barbary Gołaszkiej z Zambrowa Stwierdzono że została ona w sposób bestialski pobita i zamordowana w trakcie snu

We wszystkich wymienionych przypadkach dzięki energicznemu działaniu ekip śledczych sprawców wykryto

Dlaczego dopiero dziś zawiadamia się społeczeństwo o mordach które miały miejsce m in jeszcze w ubiegłym roku? Wiadomo już że ks Popieluszkę przed śmiercią torturowano Coraz więcej szczegółów sekcji zwłok przedostaje się na zewnątrz Władzy chodzi wobec tych faktów o znieczulenie społeczeństwa o przekonanie że sadyistyczne morderstwa nie są w PRL czymś wyjątkowym

Chodzi też o to by śmierć duchownego została odebrana jako jeden z wielu przypadków zbrodni dokonanych przez zwykłych przestępców

LECH WIERZY W DIALOG

Lech Wałęsa udzielił wywiadu włoskiemu tygodnikowi *Epoca*

Wywiad przeprowadzono 4 listopada nazajutrz po pogrzebie ks Popieluski Oto fragmenty

— Bolowi po stracie tak bliskiej nam osoby i spontanicznemu protestowi prze-

ciwko tej straszliwej zbrodni, towarzyszyło przekonanie o potrzebie samokontroli, zdecydowane przesvědzenie, że nie można wejść na drogę, na którą chcieli nas zepchnąć mordercy ks Popieluski

„Należało powściągnąć ból i rozpacz W sytuacji, w jakiej znajduje się nasz kraj nie możemy sobie pozwolić na utratę kontroli Nie czas teraz na przykłady naszego heroizmu”

Włoski dziennikarz mówi iż odnosi wrażenie że Wałęsa rezygnuje z walki Czy tak jest rzeczywiście?

— Nie, absolutnie Nie rezygnujemy ze zdobycia sprawiedliwego pokoju społecznego

— Co myślą dziś Polacy, z jakim stanem ducha patrzą w przyszłość?

— Uczucia ogołu najlepiej wyraził kardynał Glemp, w homilii podczas uroczystości pogrzebowych Od siebie dodaję dialog, uczciwy dialog, jest jedynym wyjściem dla Polski Z ufnością patrzę w przyszłość, bo widzę że utwierdza się wiara w wartości moralne oraz przekonanie, że wartości te muszą znaleźć odbicie w życiu społecznym One są tamą przeciwko złu Oddalają też od nas niebezpieczeństwo chaosu i wątpliwości”

— Jestem głęboko przekonany, że droga którą winniśmy iść, to droga umów społecznych z Sierpnia 80 Z nich zrodził się wolny i niezależny związek Solidarnosc Na porozumieniach tych wzbogacił innych doświadczeniami i wartościami, opieram moje nadzieje Mamy program i wiemy, jak go realizować To już dużo To bardzo dużo

ANNA MARIA STAŃCZYK

PIANISTKA
mieszkańka Londynu i Warszawy,

wystąpi w Toronto dla miłośników
Chopina, Mozarta, Szymanowskiego,
Liszt - 30 LISTOPADA o 8 wieczor
St LAWRENCE CENTRE FOR
THE ARTS - TOWN HALL

Informacje TEL 967-4288 lub 924-8121

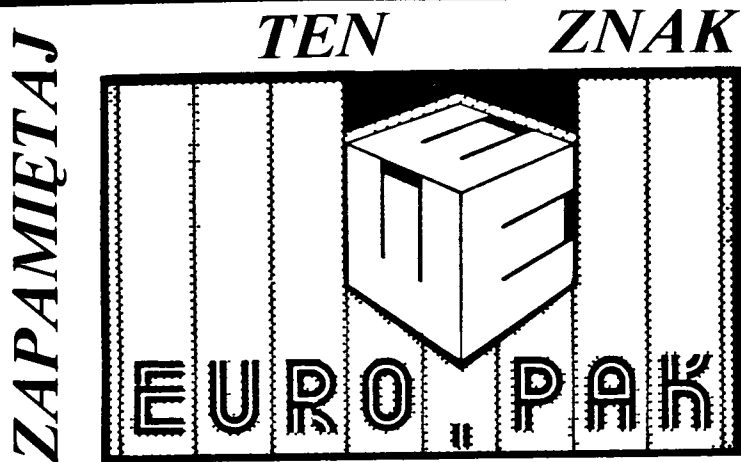
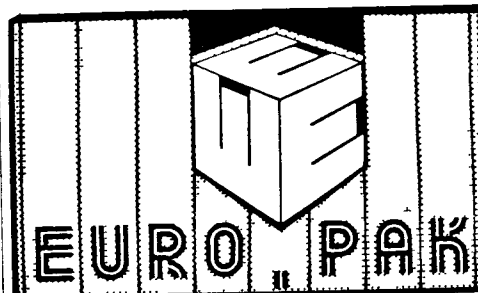
SWISTA PARCEL SERVICE

49 Roncesvalles Avenue
Toronto, Ontario M6R 2K5
Tel 534-9864

**PACZKI DO
POLSKI**

OWOCE CYTRUSOWE,
ŻYWNOŚĆ ARTYKUŁY GOSPODARCZE,
KWIAŁY PIENIADZE

- NAJNIŻSZE CENY W AMERYCE
POLNOCCNEJ
- EXPRESOWA DOSTAWA DO DOMU
ODBIORCY
- OWOCE I TOWARY NAJWYŻSZEJ
JAKOŚCI
- PRZESYŁKI UBEZPIECZONE

- firma przekazująca rodzinom, instytucjom i organizacjom w Polsce wszelką pomoc od licznie rozsianej po świecie Polonii

Zamówienia na przesyłkę żywności, urządzeń technicznych, odzieżowych i gotowych paczek pakowanych przez rodziny dla rodzin przyjmują autoryzowani przedstawiciele

EURO - PAK

W Polsce paczki dostarczane są do rąk adresata przez znaną ze swej rzetelności polsko-amerykańską firmę

Wszystkie zlecenia przyjmowane przez przedstawicieli EURO-PAK wykonywane są rzetelnie i sumiennie

Zgłoszenia chętnych do przyjmowania paczek i zleceń prosimy kierować na adres

P O BOX 1064, Station B
MISSISSAUGA, ONT L4Y 3W4

**UWAGA
ARTYŚCI
MALARZE !
WYJĄTKOWA
OKAZJA**

Posiadamy bogaty asortyment ram aluminiowych, ponad 200 rodzajów maty, szkło, oraz inne akcesoria

DLA

**POLSKICH MALARZY
CENY HURTOWE**

TORONTO

420 CONSUMERS TEL. 491 - 2129

W ostatnich dniach 1956 roku w Budapeszcie, ale także zapewne w Moskwie, mówiono wiele i głośno o przywróceniu porządku

Później nieco pojawił się, zdomowiony w węgierskim języku politycznym, termin **konsolidacja O normalizacji** zaczęto mówić w kilkanaście lat potem, z perspektywy doświadczeń czechosłowackich

W polskiej tradycji językowej, pojęcie normalizacji ma konotacje dwojakiego rodzaju wprowadzenie obowiązujących norm - ujednolicenie - gdzie indziej zwane standaryzacją, uregulowanie, ułożenie według ustalonych norm, unormowanie

Żadne w słowniku języka polskiego określenie nie oddaje znaczenia słowa, które stało się pojęciem-neologizmem komunistycznych słowo i normotwórców, oznaczającym tyle, co przywrócenie porządku czyli funkcji reżimu Czy jednak jest to cel osiągalny?

Obserwacja dziejów powszechnych dowodzi, że restauracja starego porządku nigdy nie bywa ani pełna, ani doskonała Nie jest powrotem do *status quo ante* Spostrzeżenie to odnosi się w całej rozciągłości i do systemu, zwanego dziś socjalizmem realnym, i do Węgier po 4 listopada 56 roku, choć wówczas system radziecko-komunistyczny określano tylko mianem demokracji ludowej, dyktatury proletariatu System ten implantowano w Europie Środkowo-Wschodniej, w rozwoju historycznym ulegał oczywiście przemianom, często gwałtownym, o charakterze raczej rewolucyjnym niż ewolucyjnym Dokonują się one w zamkniętym cyklu — od kryzysu poprzez krótszą lub dłuższą normalizację właśnie, do stanu krótszej lub dłuższej ewolucji, zupełnie niespodziewanie przerwanej przez wybuch następnego kryzysu

Normalizacja to stan płynny, przejściowy, choć rozciągający się często na lata, które sumują się nieraz w najdłuższą falę cyklu O ile kres normalizacji trudno oznaczyć w czasie, o tyle jej początek zbiega się najczęściej z objawowym przesileniem kryzysu i jest spektakularny Spektakularnym rekwizytem jej początków jest bowiem groźba, pojawiająca się nieodmiennie na ulicach Warszawy, Pragi, Budapesztu, Berlina W Budapeszcie rozpoczęła się listopadowym switem, gdy zagrały silniki czołgów i dział pancernych, wyruszające po raz drugi, w ciągu niespełna dwu tygodni, tym razem na decydujący podbój zrewoltowanego lecz już cichnącego Budapesztu Kierunek normalizacji jest zawsze jeden i ten sam — ku wzorcom minionej przeszłości Zależnie od wielu lokalnych, międzynarodowych, wewnętrznych i zewnętrznych elementów zmieniających Ideal, jak zwykle, pozostaje nieosiągalny

Warto słów kilka poświęcić naturze i istocie posępnego ideału realnego socjalizmu Otóż normalizacja, która ma ten ideał w przybliżeniu odtworzyć we wszystkich krajach, których stolice wymieniliśmy, jak dotąd swój cel osiąga Czasem dlatego, że rzeczywistość przypomina zaczyna ideał, częściej — gdy ideałem zostanie nazwany, w drodze deklaracji lub deklaraty, osiągnięty stan faktyczny Sądzić by można zatem, że stosunkowo łatwo potrafimy zaspokoić ambicje normalizatorów, godząc się z nimi z większym lub mniejszym przekonaniem, iż mieścimy się bez reszty w pożądanym normach Było by to jednak rozwiązanie zbyt proste, zbyt wygodne dla większości społeczeństwa

Akceptacja czy nawet afirmacja stanu faktycznego, są przez normalizatorów mile widziane, nie spełniają jednak podstawowych, koniecznych i wystarczających warunków obiektywnego powodzenia normalizacji

Nie pretendując do pełnej enumeracji, można przyjąć, że do normalizacji należy

Z PRASY PODZIEMNEJ

„NORMALIZACJA”

przywrócenie nie kwestionowanej i nie poddawanej żadnej kontroli władzy — partii leninowskiego typu, czyli hierarchicznie zbudowanego, centralistycznie sterowanego, jednomyślnego aparatu partyjnego, funkcjonalnie i organicznie połączonego w nomenklaturę w sektorze państwowym, wojskowym, bezpieczeństwa, gospodarczym, samorządowym,

malizacji Warunki te zostały na Węgrzech spełnione w sposób i w stopniu, które dziś — z perspektywy normalizacji w Czechosłowacji i w Polsce — uznać by można za optymalne, tak z punktu widzenia władzy jak społeczeństwa Cena była jednak niezmiernie wysoka i to cena względna, nie modyfikująca wymienionych cech systemu na tyle, byśmy musieli zrewido-

związkowym, organizacji młodzieżowych i tak dalej Musi to zatem być władza możliwie pełna, monopolistyczna, obejmująca swym zasięgiem wszystkie dziedziny życia gospodarczego, społecznego, kulturalnego, a docelowo — także umysłowego

Może być sprawowana, w zależności od potrzeb i uznania, za pomocą przymusu, i terroru bezpośredniego, ale także pośrednio, z użyciem metod wysublimowanych, w atmosferze sprzyjającej załudzeniom wolności i podmiotowości poddanych Co nie oznacza jednak, by miała to być władza efektywna, wspomagająca rozwój gospodarczy, społeczny, kulturalny Doświadczenie uczy że przeciwnie, niezależnie od intencji i deklaracji, jej działanie okazuje się długofalowo nieefektywne, destrukcyjne, hamujące wszelki rozwój

Ideałem jest zatem władza wszechobejmująca, totalna, pozornie ograniczona dialektycznie zmiennymi wytycznymi marksizmu-leninizmu, które mało kogo obchodzą i realnie, przez interesy międzynarodowe i wolę sojuszniczego mocarstwa które muszą być respektowane

Wyliczone pobieżnie cechy systemu, określają zarazem minimalne warunki nor-

wac choćby tezę o cyklicznym następstwie normalizacji, stagnacji, kryzysu Na Węgrzech faza normalizacji należy już niewątpliwie do historii Znormalizowane społeczeństwo znajduje się w fazie stagnacji Zarówno jednak Węgrzy, jak zewnętrzni obserwatorzy, przyswoili sobie regułę relatywizacji ocen, by minimalizować jej nieuchronne objawy, zaś nadejście kryzysu trudno oznaczyć w czasie Poszczególne warunki minimum normalizacji spełniały się w różnym czasie

Najszybciej, do końca 56 roku, spełniony został warunek podporządkowania zewnętrznego Szok był tym większy, że norma w tym zakresie przywrócona została w kilka zaledwie dni po złamaniu przez socjalistyczne mocarstwo umów z rządem Nagy'ego i deklaracji moskiewskiej po wystąpieniu Węgier z Układu Warszawskiego i proklamacji neutralności, w trakcie ostatnich uzgodnień na temat szczegółów technicznych wycofania sił radzieckich z Węgier Sytuacja była zarazem o tyle niebezpieczna, że przez kilka dalszych miesięcy władze, zwłaszcza w stolicy, sprawowała bezpośrednio radziecka administracja wojskowa, choć dzieląc się musiała, do czasu, z autentycznym przedstawicielstwem społecznym — radami robotniczymi Konstatacji tych nie zmienia okoliczność, iż społeczność międzynaro-

dowa — państwa Zachodu, ONZ — z przywróceniu porządku, w tym wypadku zagrożonej linii podziału Wschód-Zachód, godziła się dłużej niż spodziewały się władze w Moskwie i Budapeszcie, i łatwiej, niż oczekiwać tego mogła większość Węgrów, słuchających Wolnej Europy, korzystających z paczek Międzynarodowego Czerwonego Krzyża, przygarbionych i otaczanych opieką za pasem zarobkowej ziemi, na granicy austriacko-węgierskiej

Sprawa węgierska była przedmiotem sesji specjalnej ONZ, przez sześć lat figurowała w jej porządku obrad, spowodowała pierwszy po XX Zjeździe kryzys moralny wśród intelektualistów komunistycznych partii Zachodu

Nie miało to wszystko istotnego wpływu na normalizację na Węgrzech Przebiegała ona, w makroskali obozu, wedle praw systemu Realizowana była zresztą, a po 1963 roku, rzecz można, stosunkowo bezbolesnie Łączy się jej przebieg z nazwiskiem Kádara, a politolodzy posługują się chętnie terminem *kadaryzacja*

Równie ważne były wewnętrzne warunki normalizacji Sowiecki zarząd bezpośredni nie mógł trwać bez końca Przywiezione w teczkach nowe władze węgierskie nie dysponowały żadnym kredytem społecznego zaufania, ani aparatem wykonawczym, a przypisywana im inicjatywa drugiej, ostatecznej interwencji radzieckiej, budziła odialne emocje Uzyskanie przez Kádara inwestytury w Moskwie, gdzie z udziałem towarzyszy chińskich, czechosłowackich, rumuńskich, bułgarskich, naradzano się do marca 1957 roku co najmniej dwukrotnie, bynajmniej nie ułatwiała mu zadania Podczas gdy likwidacja zbrojnego oporu była kwestią dni względnie tygodni, to powrót do systemu jednopartyjnego/ajaluz pół roku Trzeba było likwidować bowiem odrodzone, choć słabe organizacyjnie partie dawnej koalicji rządowej, socjaldemokratów i drobnych rolników, reanimować rady narodowe i front patriotyczny, rozpuścić wszelkie komitety rewolucyjne i przekształcić rady robotnicze w lepiej harmonizujące z systemem rady zakładowe Stworzyć jedną organizację młodzieżową i znormalizować związki zawodowe Wszystko to trwało blisko rok, akurat tyle, co proklamowano 11 grudnia 56 roku, a niesiony 3 listopada 1957 roku, stan wyjątkowy

Nim przyszła kolej na liberalizację, umiejętnie dawkaną, wybory parlamentarne było trzeba odłożyć o dwa lata, pierwszą amnestię ogłosić po trzech latach, przeprowadzić porządki we własnych szeregach, powołać komisję do spraw odpowiedzialności i poprzez pojedynczą deklarację, że kto nie przeciw, ten z nami, na VIII Zjeździe WSPR w listopadzie 1962 roku, po sześciu latach normalizacji, ogłosić generalną amnestię Ogłoszono ją 21 marca 1963 roku, w 44 rocznicę proklamowania republiki rad w roku 1919 W lipcu 1963 roku, 21 salw armatnich witało w Budapeszcie sekretarza generalnego ONZ U'Tanta Można przyjąć, że wówczas skończył się pierwszy etap normalizacji

Etap następny, układania się władzy ze społeczeństwem, zakończył się, naszym zdaniem, znacznie później I był chyba etapem trudniejszym Trzeba była zakończyć socjalistyczną przebudowę rolnictwa, 1962 rok, przezyc nawrócił trudności gospodarczych lat siedemdziesiątych, wprowadzić nowe mechanizmy gospodarcze w roku 1968, wziąć niechętny udział w przedsięwzięciu normalizacyjnym w kraju sąsiednim Na przełomie lat 60tych i 70tych, można było uznać normalizację za zakończoną Rozpoczęła się nowa faza rozwoju, której przebieg, jak dotąd, nie zaprzecza ale i nie potwierdza wyraźnie, iż nasza teza o nieuchronnej stagnacji i kolejnym kryzysie jest prawomocna Być może węgierska specyfika narodowa odgrywa rolę moderatora systemu

Aleksander Myszkowski
(Fragmenty większej całości)
Podziemny kwartalnik Krytyka, nr 17

W pewnych kręgach polskich pokutuje mniemanie o narodzie rosyjskim, które mniej więcej brzmi następująco: Rosjanie to zasadniczo dobry naród, ale nieszczęśliwy bo od wieków cierpi w jarzmie swojego rządu - ongiś carskiego, obecnie komunistycznego. Wyznawcy tej opinii twierdzą dalej, że naród rosyjski jest zycziwy Polakom i Polsce, w odróżnieniu do rządu, który polakozerzyc postawił na czele swoich poczynań politycznych. Takie mniemanie prowadzi do wniosku, że na przeszkodzie braterskiej słowiańskiej miłości między obu narodami stał najpierw rząd carski, który cieżnił oba narody przez cały wiek XIX aż do czasów pierwszej wojny światowej, a obecnie oba narody cierpiące w tym samym jarzmie nie mogą sobie świadczyć przyjaznych uczuć, gdyż komunisty do tego nie dopuszczają. Wiemy, że istnieje Towarzystwo Przyjazni Polsko-Radzieckiej w Polsce, ale to jest organizacja rządzącego aparatu w Polsce mająca na celu zjednywanie zwolenników Rosji. Wątpliwe czy istnieje równorzędna organizacja w Związku Radzieckim.

Majaczenia Polaków na temat "dobroci" Rosjan podbudowywane bywają na emigracji pro-rosyjskimi ciągłami zachodnich liberałów. Do tego, wśród znacznej części Polonii odzywają się echa endeckiej rosyjsko-filskiej orientacji. Spotyka się również Polaków, którzy przeszli ciężką niewolę - na zsyłce w głąbi Rosji podczas ostatniej wojny. Wyrażają się oni często pochlebnie o Rosjaninach, od których zaznali ludzkiej zycziwości, często kupionej za ostatni drogi przedmiot przywieziony z Polski. Poszczególne wypadki "dobroci" rosyjskiej na pewno miały miejsce i Polacy to z wdzięcznością pamiętają. Lecz poszczególne świadczenia zycziwości Rosjan wcale nie odzwierciedlają ich ogólnego, zbiorowego stosunku do narodu polskiego, *wszak inaczej traktuje się Polaka, a inaczej Polskę*.

W świetle powyższych stwierdzeń nawiązują się pytania: Po pierwsze, jeżeli istnieje naród rosyjski przyjazny w stosunku do narodu polskiego, w jaki sposób wyraża się to zjawisko, gdzie są ci wyraziciele? Mówimy tutaj o czymś ważniejszym niż odstąpienie kawałka chleba lub ziemiaka. Mam na myśli wpływowych ludzi w społeczeństwie rosyjskim, takich którzy mogli mieć wpływ na rząd, na cara oraz na opinię narodu, a więc kniazów, bojarów, poetów, pisarzy, publicystów, mężów stanu. Po drugie, czy ta elitarna warstwa społeczeństwa wystąpiła w jakiś sposób przychylnie do narodu polskiego, czy są rejestry takiej przychylności, które mogłyby zaprzeczyć oficjalnej wrogoci?

Zastanowić się także wypada nad zagadnieniem czy rzeczywiście istnieje przepaść między rządem rosyjskim a narodem? Wypada się też zapytać, czy naród jest produktem rządu, czy rząd narodu? Wiadomym jest, że każdy naród - wolny od obcej przemocy - wypracowuje sobie taki rząd jaki mu odpowiada. Może to być osiągnięte drogą ewolucji lub rewolucji. Patrząc na dzieje Rosji, tak carskiej jak i sowieckiej, nie widzimy narodowego zrywu do obalenia autokratyzmu, nie widzimy narodowego dążenia do tworzenia demokracji. Wręcz przeciwnie, za jedynowładztwem rosyjskim stoi cały rosyjski naród, obojętnie, czy to władza carska, czy komunistyczna, jak wykazuje Jan Kucharzewski w dziele "Od białego do czerwonego caratu".

O niechęci, a może nienawistci, Rosjan do Polaków przekonał się Adam Mickiewicz, który chciał sciskać moskiewskie żyje "jak bratnie". Jakby w odpowiedzi na swoje gesty przyjazni w stronę Moskali, kolegów po piórze, otrzymał odpowiedź Aleksandra Puszkina w wierszu nawołującym cara do zgnicenia polskiego buntu, czyli powstania listopadowego.

Mówi się często o "głębokiej" duszy rosyjskiej, ale nikt tego "głębokiego" terminu nie potrafi i nawet nie próbuje zdefiniować. Uczono mnie w szkole, że lite-

ratura jest odbiciem zbiorowej duszy narodu, a więc pisarze i wieszczowie narodu, wyrażają to, co naród czuje. W literaturze rosyjskiej nie ma wyrazów sympatii dla Polaków, nie ma solidarności zniewolonych przez ten sam rząd. Literatura rosyjska po prostu nas ignoruje. A przecież każdy wielki i mały rosyjski pisarz wiedział co się działo w tej części Polski, którą Rosja opanowała w drodze rozbiorów, Polskę, życie Polskie, choć gnębione, zachowało się na wschodnich rubieżach byłej Rzeczypospolitej do czasów odrodzenia Polski. Lecz wielka rosyjska literatura tego nie zauważa. Pod względem więc antypolskiej polityki rządowej "głęboka" dusza rosyjska stoi po jej stronie, po stronie wytrzebienia życia polskiego z państwowości rosyjskiej. A literatura rosyjska przemawia w imieniu narodu, to sumienie narodu. Nie można

W pierwszym memoriale, przedłożonym carowi pośrednio, pt "O Rosji starej i nowej" Karamzin oświadczył się z jak największą stanowczością przeciw wszelkiemu konstytucjonalizmowi. Przypominał on carowi, że imperium rosyjskie stoi na absolutnej władze cara, że jest jego tarczą ochronną. Car popełniłby grzech przeciwko Rosji, gdyby pomniejszył jedynowładztwo carskie, dane mu przez naród.

Gdy w 1819 r. rozeszła się pogłoska, że car Aleksander może rozszerzyć konstytucję Królestwa Polskiego na dawne tereny Polski, Karamzin chwycił za pióro by naprowadzić cara na właściwe drogi. Odczytał przed carem memoriał pt "Opinia obywatela rosyjskiego", w którym to elaboracie ostrzega cara przed szkodliwymi skutkami mogącymi wyniknąć z jego zamysłów poszerzenia Królestwa Polskiego z

Polskiego, zamieniając je w "Przywisle" w "Kraj Prywislenny". Radosz z powodu tego ostatecznego złamania "hardego karku" polskiego była udziałem następnego pokolenia wielkiej literatury rosyjskiej.

Po Powstaniu Styczniowym znowu ciągnęły się długie szlaki polskich zesłańców na Syberię. Zdawałoby się, że ich niedola powinna była wzruszyć sumienia nie tylko rosyjskiej inteligencji, ale i przeciętnych poddanych cara, którzy też podlegali zsyłce i katordze. Jak się odnosili Rosjanie do polskich zesłańców bardzo trafnie ujął Cyprian Norwid, mimo że sam nie cierpiał zesłania. W 1875 roku pisał poeta do Bronisława Zaleskiego na powyższy temat dodając do tego wyjaśnienie źródła rosyjskiej nienawistci do Polaków. Zdanie Norwida popiera postawioną tutaj tezę, że nie ma rozdźwięku między rządem, a narodem rosyjskim, gdy chodzi o gnębienie Polaków.

"Ach, nie tak zimne te śniegi syberyjskie - pisał Norwid - nie tak twarde otaczające wygnanców zewsząd te skały granitowe, jak zimne i twarde serca ludu rosyjskiego wobec niedoli Polaków. Nic, ich nie wzruszy."

Mylnym jest to przekonanie, że lud rosyjski nie podziela usposobienia rządu swego względem Polski. Rosjanin czuje wyższość Polaka nad sobą, czuje jego potęgę moralną, owianą duchem tradycyjnym pięknej i zaszczytnej przeszłości, a w zestawieniu z nim siebie i swojej arcy nieszlachetnej przeszłości doświadcza wewnętrznego upokorzenia, i stąd zazdrości jemu, nienawidzi go i ponizuje usiłuje.

Nade wszystko Rosjanin nienawidzi w Polakach katolicyzmu."

Katolicyzm Polaków po prostu drażni Rosjan. Drażnił carów i drażni komunistów, którzy mieliby łatwiejsze zadanie nawracać Polaków na swoją komunistyczną wiarę, gdyby Polacy nie byli wyznawcami katolickiej wiary. W walce przeciw rusyfikowaniu Polaków przez rząd carski, katolicyzm stanął przeciw polskości. Nienawistci rządu do Polaków za ich katolicyzm był udziałem całego narodu. Nawet unicy, czyli greko-katolicy na Wołyniu i Podlasiu, uważani byli przez Rosję za czynnik groźny dla prawosławia i dla Rosji z racji swojej przynależności do Kościoła, a przez to związani z Polską i polskością.

Niebezpieczeństwu temu miał zapobiec carski ukaz z 1839 r. zmuszający unitów do bezwarunkowego powrotu na łono Kościoła Prawosławnego.

Carat znalazł popleczników w walce z narodem polskim, z polskim katolicyzmem i z polskością w ogóle wśród słowianofilów i panslawistów. Słowianofile, którzy działali na scenie życia rosyjskiego w piątym i szóstym dziesięcioleciu XIX wieku głosili mesjanizm rosyjski mający na celu zjednoczyć wszystkich Słowian. Jednak warunkiem tego zjednoczenia miało być wyznawanie wiary prawosławnej przez wszystkich Słowian. Polacy, w ich pojęciu, byli zdrajcami Słowianszczyzny bo przyjęli wiarę chrześcijańską z Rzymu. Zdrada Słowianszczyzny Polaków, według nauki słowianofili, polegała także na tym, że w okresie swojej niepodległości ograniczyli władzę królów, a prawdziwy Słowianin, wyznający prawosławną wiarę, pokornie poddaje się autokratycznej władzy prawosławnej. Dlatego, też, w świetle nauki Słowianofilów, Powstanie Listopadowe było manifestacją polskiej "zdrady" Słowianszczyzny, polskiego nieposłuszeństwa i hołdowania bożka rebelii. Zatem dobrze car robił, że naprowadzał Polaków, przy pomocy katorgi, na drogę słowiańskiego poddaństwa i uległości wobec władzy.

Ciąg dalszy nastąpi

mówić o oddzielnej niezależnej polityce polskiej, czy uczuciach względem Polski lub Polaków, narodu rosyjskiego w oderwaniu od rządu, bowiem rząd i naród w Rosji to jedna całość. Jarzmo rosyjskie nałożone na nas przez Rosję carską inaczey ugniatło nas niż Rosjan. Dla naszych przodków była to klęska narodowa, hanba, dla Rosjan to był słodki ciężar. Bowiem nagrodą za bezwarunkową uległość wobec władzy był splendor wielkości państwa, radość z panowania nad innymi narodami. To ohotnicze niewolnictwo narodu zauważył Astolphe de Custine, francuski badacz Rosji, w pierwszej połowie ub. roku. Custine'mu powiedziano z Petersburga w 1839 r. "Europa obiera drogę obroną kiedys przez Polskę. Wyładuje się w jałowym liberalizmie, podczas gdy my jesteśmy potężni właśnie dlatego, że nie jesteśmy wolni". Tłumaczono mu, że despotyzm cara jest zgodny z "genuszem narodu" rosyjskiego.

Jednym z najbardziej wymownych świadectw rosyjskiego "genuszu" poddanstwa było wystąpienie rosyjskiego historyka, Mikołaja Karamzina (1763-1826) w dwóch memoriałach skierowanych do Aleksandra I, jeden w 1811 r., drugi w 1819. Oba memoranda powstały własnie na podłożu obawy, że car, który umiał kokietować Europę udawanym liberalizmem, może uszczupić swoją władzę autokratyczną stając się władcą konstytucyjnym z racji przyłączenia Finlandii (1809), państwa konstytucyjnego oraz przyjęciu konstytucji Królestwa Polskiego (1815).

jego konstytucją ograniczającą autokratyzm. Pyta się cara odnośnie jego zamiarów względem Polski, czy taki krok byłby zgodny z interesami Rosji, z jego "świętym obowiązkiem" imperatora rosyjskiego? Warunkiem powierzenia tronu dynastii Romanowych przez naród rosyjski, pisał Karamzin, było zachowanie samowładztwa. "Ludzie mogą mówić, że Katarzyna bezprawnie podzieliła Polskę! Lecz twoje poczyny byłyby jeszcze większym bezprawiem gdybyś chciał naprawić niesprawiedliwość Katarzyny przez rozbiór istnie rosyjskiej ziemi. Zajęliśmy Polskę siłą miecza. To było naszym prawem". I dalej upominał Karamzin cara by nie rozszerzał konstytucyjnego Królestwa Polskiego, chociaż w ramach Imperium Rosyjskiego, bo to mogłoby doprowadzić do niepodległości Polski i upadku Rosji.

Karamzin zapewniał cara, że on wyrażał myśli i życzenia szerokiego kręgu społeczeństwa rosyjskiego, co potwierdza rosyjski historyk Modest Korff.

Karamzin nie doczekał się Powstania Listopadowego, bowiem gdyby mu to danym było, uradowałby swoją rosyjską duszę dowiadując się o obaleniu Królestwa Kongresowego przez Mikołaja I. Uczeszyłby go także fakt, że car Mikołaj przykazał w testamentem swojemu synowi "Nigdy nie dawaj Polakom wolności". Syn, Aleksander II, z wielkim posłuszeństwem wykonał wolę ojca i zalecenia Karamzina, gdy po Powstaniu Styczniowym zniósł resztki odrębności Królestwa

Generalskie kroczki

W Warszawie, po trzydniowych rozmowach polsko-amerykańskich dotyczących lotów Polskich Linii Lotniczych "LOT" do Stanów Zjednoczonych, nie uzyskano pełnego porozumienia i rozmowy te mają być wznowione po około miesięcznej przerwie

Jak wiemy "loty" są pierwszą zniesioną przez rząd Reagana sankcją z wpro-

wadzonych, przez ten rząd sankcji ekonomicznych, wobec Polski po ogłoszeniu przez Jaruzelskiego stanu wojennego w naszym kraju. Pierwsze pertraktacje i ich zawieszenie muszą pobudzić do natychmiastowych refleksji i postawienia zasadniczego pytania - Czy rządowi PRL-u naprawdę zależy na cofnięciu tych sankcji? Budzą się wątpliwości, gdy sytuacji

przyjrzymy się wnikliwiej. Wszak cofnięcie przez Reagana sankcji musiałyby wpłynąć na poprawę polskiej gospodarki. Jak się wydaje nie leży to na pewno w "dobrych" dla nas intencjach "wschodniego brata". Polacy muszą przecież ponieść zasłużoną karę za te wieczne "ciągotki" do samostanowienia o swoim losie i dyspozycyjny generał gimnastykuje się, aby utrzymać pozory, że dla narodu polskiego robi wszystko, by sankcje zniesiono.

I tak - jeżeli całkowita amnestia, to sankcje cofnięte. A więc "złe". Amnestia jest - tylko, że celowo część więźniów pozostaje za kratkami. Konkretnych reform ekonomicznych wprowadzać nie należy, bo to przecież warunek przyjęcia do Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Oficjalnie porozumien społecznych pragnie się, ale morduje się bestialsko księdza Popiełuszkę, aby rozdzwięk powiększyć itd itd. Co kroczek do przodu to zaraz dziesięć do tyłu.

Jeszcze kilka dni temu prasa radziecka była o krok od oskarżenia USA o udział w zamordowaniu Indiri Gandhi, a dziś "Prawda" gratuluje Reaganowi ponownego wyboru i wspomina o możliwości konstruktywnego dialogu. Oszustwa, oszustwa, oszustwa. Kłamstwa produkowane przede wszystkim z myślą o wprowadzeniu w błąd obywateli "Wielkiej Rosji".

Tego zaś co dzieje się w Polsce nie można rozpatrywać w oderwaniu od propagandy sowieckiej. Ta propaganda pracuje całą parą już przez szesdziesiąt siedem lat i uswiadamia swemu narodowi "Towarzyszu jesteś głodny, jesteś niedostatecznie ubrany, złe mieszkaż itd ale

musisz godzić się na taką egzystencję, gdyż wszystkie nasze dobra trzeba poświęcić na zbrojenia. Zjemy w stałym zagrożeniu naszych granic Państwa Demokracji Socjalistycznej, podsycane przez amerykańskie agentury, ciągle buntują się (jeżeli same nie chcą to my im w tym pomagamy). W Azji istnieje stale niebezpieczeństwo ze strony sił antykomunistycznych i dlatego musimy udzielać wydatnej pomocy komunistom afgańskim, kambodzanskim i innym. A Afryce pomagamy, bo biedni Murzyni muszą zrozumieć, że tylko ustroj komunistyczny zwróci im szczęśliwy świat dzungli. W Ameryce Południowej tylko komunizm może na dłuższą metę zagwarantować suwerenność naszym kubanskim i nikaraguańskim towarzyszom.

A Polska uprzywilejowana na rynkach zachodnich potrzebna była ZSRR tylko wtedy, gdy Sowietom mieli sankcje za Afganistan. Dzisiaj Armia Czerwona w Afganistanie dokonuje dalszych zbrodni, ale z Zachodu zboże do Rosji płynie. Płynięcie go zaś tak wiele, że jest możliwość odsypania szczypty "braciom" Polakom za "wierną przyjaźń" i dalsze uzależnienie. W tym kontekście nie dziwi już chyba nikogo niekoncząca się trudność z rozdziałem kościelnej fundacji dla rolnictwa indywidualnego. Polski chłop też zasłużył na karę.

Tak to cierpiż Polsko za grzechy współczesnego świata. Przehandlowano Cię w Teheranie, a układy podpisano w Jaltcie. Czy może twą niedolę odmienić ponowny wybór "twardego" Reagana na prezydenta Stanów Zjednoczonych? Zobaczymy.

ZOFIA LEMAŃSKA

Ma i Polska swoją Wenecję! Nie ratują jej wprawdzie od zagłady żadne fundusze ONZ-u, a i wody jest zaledwie tyle,

CZYTANE

co w chudziutkiej jeszcze tutaj Wisle, którą latem z reguły nie udaje się popłynąć stateczkiem w górę biegu, do Tynca, no

MIĘDZY

ale ma. Bo sytuację Krakowa śmiało dziś porównać można z sytuacją Wenecji, jeśli idzie o zagrożenie. Ale nie o perspektywę

WIERSZAMI

ratunku, niestety. Zapoczątkowano wprawdzie "eksperyment" który pozwoli wyznaczyć hierarchię celów i opracować długofalowy program działań, a więc

ustalić strategię batalii o Kraków" (cytat z miesięcznika Światowid), tylko że już dziś "Dachy świeżo pokryte blachą miedzianą są równie czarne jak te z papy a elementy rzeźbiarskie z czarnego marmuru na Wawelu uległy degradacji i zszarzeniu w ciągu 12 godzin". W mieście, którego zespół stąromiejski jest w skali światowej zabytkiem klasy "O" czyli najwyższej. W mieście najcudowniejszym, mieście ale porzuć ten emfaticzny ton, nie dla każdego przecież Kraków jest miastem rodzinnym. Lecz jest, warto to powtórzyć, jest zabytkiem klasy "O".

"Procesy zniszczenia zabytków Krakowa w ciągu ostatnich 20 lat wykazują niezwykle wprost przyspieszenie, zwielokrotniające od 4 do 40 (sic!) razy okresy tzw normalnego starzenia się materiałów budowlanych i tworzyw artystycznych (cytat, jak wszystkie w tym felietonie, ze Światowida). Najgroźniejsze czynniki niszczące to dwutlenek siarki, fluor, tlen-

ki azotu i tlenek węgla. Zniszczeniu i rozłusowaniu ulegają kamienne rzeźby (barokowe postacie apostołów przed kościołem św. Piotra, gotyckie elementy kamienniarńskie w kościele Mariackim, fragmenty attyki Sukiennic itp.) Wzery spalinowe odkryto także na ołtarzu Wita Stwosza".

Kraków jest ruinowany przez przemysł. Ale oczywiście "nie zamkniemy huty im Lenina z hutą Katowice na dodatek, na powtórzenie ewenementu z hutą aluminium w Skawinie (którą zlikwidowano w 1981 r ze względu na jej niszczycielską wobec miasta i trucielską wobec jego mieszkańców rolę - przyp. KJ) nie ma co liczyć". Rzecz jasna, gdyby nie położenie geograficzne Krakowa, sprawa nie przedstawiałaby się tak tragicznie. Lecz miasto "leży w niecce, na której dnie znajduje się zabudowa niska, na obrzeżach - wysoka. Emisje dymów tworzą unoszącą się w powietrzu wyspę ciepła przysyłającą stare miasto. Pod tym inwersyjnym parasolem kotłują się spaliny samochodowe, dymy z miejskich kotłowni. Wcisną się tu także trujące wyziewy przemysłu krakowskiego i czarny smrodliwy oddech nie dalekiego Śląska".

Czy o tym nie wiedzieli ci, którzy roili, że wkrótce spiewać się będzie "Kraków jest pod Nową Hutą"? Ano, gdyby tak nie roili, gdyby im się nie marzyły banialuki, że robotnicze miasto rozłoży i zniweczy "miazmaty" tradycji i kultury narodowej, jakie na cały kraj sączą się z Krakowa a zresztą gdyby istniały jedynie powody ekonomiczne (vide huta Katowice), ktożby tworców naszej weneckiej katastrofy zdołał powstrzymać?

"Czorsztyn okrzyknięto optymalnym wariantem, straszac rzeczywistość wariantami dla przyrody jeszcze groźniejszymi. Obecnie już mało kto powie że jest to wariant rzeczywistości najlepszy. Nawet w popierającej inwestycje ekspertyzie PAN-u głównym argumentem za jest rachunek faktów dokonanych. Darmo by tu szukać opinii w pełni aprobujących wybór miejscyca" - to cytat z innego artykułu, mówiącego tym razem o zaporze wodnej w Czorsztynie, budowanej wbrew licznym i głośnym protestom. Nie ma już słynnych splotów Dunajcem u podnóża czorsztynskiego zamku - lecz to naprawdę szczegół naj-

drobniejszy "Cały system obronno-kontrolny Dunajca jako rzeki granicznej, opartej na dwóch średniowiecznych zamkach to zespół unikalny w Europie chroniony podpisaną przez Polskę konwencją ONZ z 16 XI 72. Istotne elementy tego systemu to rzeka, drogi po obu jej stronach i zamki. Zatopienie odbiera krajobrazowi jego historyczny sens "Zresztą maluczko, a i zamków może nie być "zamkowi niedzickiemu zaczyna zagrażać zawałenie się wskutek przenikania wód zalewu do porowatego podłoża. Mury zamku pękają "res-ta ju" teraz, w trakcie budowy. Nie ma już perspektywy ma zamki czorsztynski gdzie w całości zachowały się założenia osadnicze i gospodarcze. Załężenia te w chwili napłnienia zbiornika zostaną zatopione".

To nie koniec "radosnego" bilansu, nie koniec Destabilizacją fundamentów zagrożony jest drewniany kościółek w Debnie, zabytek I klasy inwalidła z XIII w. mogą zostać "zatakowane" przez mikroorganizmy. Wskutek zmiany wilgotności powietrza, nieodwołalnie zniknie pod powierzchnią wody 9 wsi o średniowiecznym rodowodzie, z całym bogactwem rękodzieła wsi spiskich". Jak na moją wytrzymałość, wytrzymałość kogos, kto właśnie w tamtych stronach ma swoją, mówiąc słowami Zeromskiego najcisłejszą ojczyznę, dosyć tych rozpacz budzących cytatów!

Zapora czorsztynska miała być budowana zamiast zapory w Jazowsku, bo ta druga "przyniosłaby zbyt wysokie straty rolnicze". Teraz okazuje się, że straty nie są widac aż takie by i Jazowsko niezadługo nie weszło na tapetę. "Tak się składa że zjemy z dnia na dzień bez kompleksowych, długofalowych programów, wręcz na koszt przyszłych pokoleń" - pisze autorka Światowida. Coż po nas choćby potop - chce się zacytować znaną nie od dziś maksymę. Choć dalibog nie jest to cytat z żadnego z tych klasyków na których ideowy patronat władza powołuje się niezmiennie od lat czterdziestu.

KAROLINA JANKOWSKA

P.S. Przejrzałam właśnie świeżą partię gazet - Polski Huta Skawina już wznowiła swoją chwalebą działalność.

ARNOLD PENK

przedstawiciel Addison on Bay Limited proponuje szeroki wybór nowych i używanych samochodów

- nowe samochody posiadają trzyletnią gwarancję lub 60 000 km (niektóre modele),
- używane samochody mają do nabycia roczną gwarancję,
- gwarantuje najlepsze warunki kupna samochodów załatwiając na miejscu sprzedaż, pożyczkę, tanie ubezpieczenie, a specjalnie dla nowo przybyłych oraz gwarantuje osobistą opiekę nad klientem po odbiorze auta

Od 14 lat Arnold Penk oferuje wieloletnią wiedzę w sprzedaży samochodów, załatwianiu pożyczek jak również takich ubezpieczeń, cieszy się wielkim uznaniem i zaufaniem wśród Polonii, a także znany jest jako społecznik.

Wszelkiego typu usługi wiążące się z samochodem i obsługa, załatwiane są przez pana Penka.

Pomieważ kupno samochodu jest bardzo poważnym wydatkiem finansowym, trzeba być pewnym, z kim nawiązać tak poważną transakcję.

Wyróżniony przez GM jako „Senior Master Salesman“ i nagrodą za największą ilość udzielonych pożyczek w Toronto i okolicy.

Czy jeszcze ktoś może tyle zaoferować?

Po wszelkie informacje proszę dzwonić - 964-3211 lub do domu o każdej porze - 731-0757, podając nazwisko i numer telefonu

832 Bay St., Toronto, Ont. (przy College St.)

Dokonczenie ze str 2

tworzenia poprzez wprowadzenie przymusowej kolektywizacji, która rozkułaczając wies etiopską pozbawiła ją najbardziej wydajnego chłopca, a pola etiopskie z natury nieurodzajne zamieniła natychmiast w pustynne kołchozy

Komunisty spotęgowali także efekty suszy przez

b) całkowite zlekceważenie potrzeb wsi, realizując sowiecką zasadę wczesniej industrializacji socjalistycznej gospodarka to przemysł ciężki, najlepiej zorientowany na produkcję militarną,

c) całkowite zorganizowanie głodu co najmniej w przypadku 3-milionowej Erytrei - regionu walczącego o oderwanie się od Etiopii od roku 1962, a obecnie regionu z najsilniejszą opozycją wobec reżimu, który nie dopuszczając do żadnych dostaw żywności w ten region (które rzekomo stałyby się łupem bandytów) doprowadził tam do sytuacji najcięższej W przypadku Erytrei podobieństwo do Ukrainy z lat 30, gdzie na skutek zorganizowanego przez Stalina głodu zmarło 7 milionów ludzi jest aż nadto wyrazne,

d) olbrzymią nieumiejętność zorganizowania dystrybucji otrzymanej żywności - na 6000 ciężarówek dziennie jest sprawnych kilkaset, a w magazynach komunistycznych ze względu na złe składowanie i niefachowe wydawanie zepsuło się około 50 tysięcy ton żywności, oraz e) nieuczciwość i nuwory-

szostwo nowej kasty rządzącej wykorzystującej pomoc na swoje prywatne potrzeby oraz wystawny kontowy styl życia (zakup w Wielkiej Brytanii whisky na sumę pół miliona dolarów i rozładowanie jej poza kolejką w porcie zatkanym statkami z pomocą czy sute przyjęcia rządowe co mogliśmy zobaczyć na własne oczy, gdy telewizja relacjonowała niedawną jednodniową wizytę kanadyjskiego ministra spraw zagranicznych J Clarke'a w Etiopii), sprzeniewierzającej międzynarodowe fundusze czy organizujące lukratywny czarny rynek itp

***

Komunisty etiopski nie utrzymaliby się u władzy bez sowieckich baz w Etiopii, bez 2 miliardów dol "pomocy" militarnej z ZSRR i bez 20 tysięcy żołnierzy ochotników kubanckich. Niektóre źródła utrzymują, że twardą walutą pomocy zachodniej pułkownik Mengistu płaci Sowietaom za bron i za swą władzę. Nie znaczy to wcale, że należy przerwać pomoc. Znaczący to jednak, że należy pomagać mądrze. Nie komunistycznemu reżimowi, który wykorzystuje żywność dla rekrutowania do etiopskiej armii czerwonej, ale bezpośrednio ludowi Etiopii, któremu komunizm został narzucony siłą. Po to by pomoc Zachodu nie stała się mimowolnie podporą komunistycznego reżimu w Etiopii trzeba by dotarła ona do wszystkich potrzebujących, a nie tylko do tych wskazanych

Czechosłowacka straż graniczna zastrzeliła uciekającego przez zieloną granicę 33-letniego mężczyznę z Czechich Budziejowic

Austria złożyła na ręce Czechosłowacji formalny protest oskarżając strażników czechosłowackich o naruszenie terytorium austriackiego. Ciało uciekiniera zastrzelonego strzałem w plecy zostało znalezione na skraju lasu w pobliżu miasteczka Gmuend - 451 metrow w obrębie terytorium Austrii

Zmarł sowiecki poeta-dysydent Walentyn Sokołow W wieku 58 lat zmarł w szpitalu psychiatrycznym w Czerniakowsku sowiecki poeta-dysydent Walentyn Sokołow piszący pod pseudonimem Walentyn Zeka. W Sokołow był więziony w klinice psychiatrycznej w Czerniakowsku od roku 1972. Po raz pierwszy został on zaarrestowany w roku 1947 na podstawie oskarżenia o przynależność do organizacji antysowieckiej. Łącznie Sokołow spędził w więzieniach i klinikach psychiatrycznych 34 lata

200 obywateli NRD schroniło się w 4 ambasadach RFN Według informacji rządu zachodniemieckiego około 200 Niemców z NRD schroniło się w 4 ambasadach zachodniemieckich na terenie Czechosłowacji, Polski, Rumunii i Węgier. 160 obywateli NRD schroniło się w ambasadzie RFN w Pradze, 13 w Bukareszcie, 12 w Warszawie i 15 w Budapeszcie

ZSRR planuje irygację olbrzymich terenów w Azji

Przywódca ZSRR Czernienko oznajmił, że ZSRR zbuduje w ciągu krótkiego czasu system irygacyjny w Azji Środkowej, Kazachstanie i Azerbejdżanie, który o połowę powiększy do tej pory istniejące tam użytki rolne. Zdaniem Czernienki nawodnienie przyniesie wzrost plonów z tamtego regionu o 50%. W roku bieżącym plony zbóż w ZSRR wyniosły mniej niż 170 mln ton i przypuszcza się, że ZSRR zdecyduje się na rekordowy zakup 50 mln ton zboża. Plan na rok bieżący przewidywał plony w wysokości 240 mln ton

Bunt żołnierzy wietnamskich w Kambodży

W jednej z jednostek około 200-tysięcznej wietnamskiej armii okupacyjnej w Kambodży pod koniec września doszło do strzelaniny między żołnierzami i oficerami. Zginęło co najmniej 7 osób w tym porucznik wietnamski. Do incydentu doszło gdy żołnierze odmówili wykonania rozkazu wyruszenia do walki z partyzantami

ChRL rozbicie monopolu chińskich linii lotniczych

Chińskie Linie Lotnicze monopolista pasażerskiego lotnictwa cywilnego w ChRL rozbiły się na trzy różne linie lotnicze z siedzibą w Pekinie, Szanghaju i Kantonie. Według dyrektora Chińskich Linii Lotniczych ruch ten jest zgodny z apelem komunistycznej partii wzywającej do wzmocnienia konkurencyjności i decentralizacji

przez prosowiecki reżim w Adis Abebie. Trzeba by była ona rozdzielona sprawiedliwie. By otrzymali ją także opozycjonści i antykomunistyczni partyzanci. I co więcej - by nie dotarła jako wzmocnienie do armii, partii i etiopskiej bezpieki. Pomoc z Zachodu musi być przez Zachód kontrolowana. Najlepiej gdy byłaby przekazywana bezpośrednio do głodujących przez działające niezależnie od rządu etiopskiego kanały, a nie jak teraz jedynie przez te organizacje pomocy, które uzyskały zgodę od rządu komunistycznego na swą działalność tracąc w znacznym stopniu niezależność

***

Bezwarunkowa pomoc dla milionów głodujących w Etiopii nigdy nie powinna okazać się bezwarunkową pomocą dla panującego tam prosowieckiego reżimu komunistycznego. Zachód w żadnym wypadku nie powinien się również nabrac na przyjęcie projektu długofalowej pomocy dla Etiopii, "pomocy - jak to podkreślił na spotkaniu z Clarkiem etiopski minister spraw zagranicznych T. Tabu Bekele - niezależnej od politycznej orientacji"

***

Zachód może, a nawet powinien, naprawić to co sknocił Sowiet i dyrygowane przez nich marionetki. Ale pod wa-

runkiem, że Sowiet odejdą (z pewnością jedynie wtedy, gdy zostaną wypędzeni, jak z Egiptu, a nie dobrowolnie)

A póki co zachodnią pomoc finansową i żywnościową trzeba zestawiać ze wschodnią "pomocą" militarną dla Etiopii. I pokazywać, że zainstalowany w tym kraju przez ZSRR komunistyczny reżim wówczas kiedy ludzie mrą masowo z

braku wody kupuje whisky płacąc twardą walutą oraz urządza we wrześniu br huczne uroczystości 10-lecia etiopskiej rewolucji komunistycznej kosztem 200 milionów dolarów

SWIATOWIT

Stanisław Lewczenko

1000 OCZU KGB

Ciąg dalszy

"Właściwie powinienem znać wszystkich agentów KGB w Tokio, wprawdzie Pana nazwisko jest mi znane, nie miałem jednak pojęcia, że Pan pracuje dla KGB. Jak może Pan to udowodnić?" "Nie posiadam żadnych dokumentów" - "Rozumiem - powiedział Robert - Niech Pan spróbuje mi pomóc"

- Kto jest kierownikiem oddziału?

- Gurjanow

- Kto był poprzednio kierownikiem?

- Jarockin - Lewczenko odpowiedział jeszcze na parę podobnych pytań

- Dobrze - powiedział Robert, podając mu rękę - Teraz jednak muszę natychmiast udać się do Ambasady

Zandarmi stanęli teraz pod drzwiami ramię przy ramieniu z odbezpieczonymi pistoletami

Po 20 minutach wrócił Robert z dwoma Amerykanami w cywilu, komunikując Stany Zjednoczone udzielają Panu azylu politycznego. Może Pan niezwłocznie wyjechać do Stanów

Jestem Panu bardzo wdzięczny - odpowiedział Lewczenko - Jestem jednak bardzo zdenerwowany. Wie Pan równie jak ja, że Japonczycy potrafią robić trudności w takiej sytuacji. Z chwilą kiedy KGB odkryje moją nieobecność zacznie wywierac na rząd japoński duże naciski, by zmusić mnie do powrotu. Mam pewną propozycję, najlepiej byłoby gdybym mógł wyjechać do Atsugi (baza USA Air Force) i stamtąd samolot wojskowy przewoziłby mnie za granicę. W

ten sposób po prostu zniknąłbym

-Pan ma rację, decyzje jednak nie leży w mojej gestii. Najpierw musimy stąd wyjść, po drodze możemy kontynuować rozmowę

-Kiedy mniej więcej zostanie zauważona Pana nieobecność? - zapytał Robert "Prawdopodobnie dopiero jutro rano" "O której godzinie chodzi Pan zwykle do oddziału?" "Między 10 a 11" "Do tego czasu musimy zniknąć"

Samochód, którym jechali, zaparkowano na przedmieszcju przed dużą willą stojącą w ogrodzie. Amerykanka, która została przedstawiona jako "nasz przyjaciel" zaproponowała koniak, a wkrótce poprosiła na kolację

Lewczenko był przekonany, że przez całą drogę czuwała nad nimi amerykańska straż, a obecnie otoczyła dom

Mimo to Lewczenko spał bardzo źle. Rano Robert powiadomił go, że Departament Stanu nie wyraził zgody na przewiezienie samolotem wojskowym "będziemy musieli polecieć samolotem cywilnym" Oddał Lewczenko paszport, który poprzedniego wieczoru zabrał, aby załatwić wizę

- Ja polecę z Panem - powiedział Robert wręczając mu bilet pierwszej klasy

- Myślę, że na lotnisku będą trudności - powiedział Lewczenko "Pan posiada ważny paszport, wizę, rezerwację oraz bilet, nie będą mieli prawa Pana zatrzymać" "Przypuszczam, że będą próbować" odparł Lewczenko

Na lotnisku Marita po przejściu przez kontrolę celną i paszportową, krótko przed wejściem do poczekalni I klasy, zauważył Lewczenko dwóch japońskich oficerów z kontrwywiadu, zaraz też zjawili się około 15 Japonczyków w poczekalni. Jeden z Japonczyków, przypuszczalnie oficer policji, powiedział po angielsku do Roberta, że "chciałby rozmawiać z tym panem"

- Ten pan leci do USA, posiada ważną amerykańską wizę. Samolot startuje za 10 minut - odpowiedział Robert

- Jesteście Panowie na terytorium Japonii, a my nie zrezygnujemy z rozmowy z tym panem - Oficer japoński poprosił Lewczenkę, żeby usiadł i rozpoczął regularne przesłuchanie

- Kim Pan jest?

- Pan przecież wie?

- Co Pan robi?

- Jak Pan na pewno wie, jestem korespondentem czasopisma "Nowe Czasy"

- Dlaczego leci Pan do Stanów Zjednoczonych?

- Poprosiłem rząd USA o udzielenie mi azylu politycznego i otrzymałem

- Jest Pan oficerem KGB

- Odpowiedziałem przecież, że jestem korespondentem. Podrozuje za zgodę rządu USA, a Pan usiłuje mi w tym przeszkodzić. Mój samolot wkrótce odleci

- Dzisiaj odlatuje więcej samolotów - odpowiedział Japonczyk

- My mamy umowę konsularną ze Związkiem Sowieckim i musimy zawiadomić Waszą Ambasadę, aby dać im możliwość rozmowy z Panem

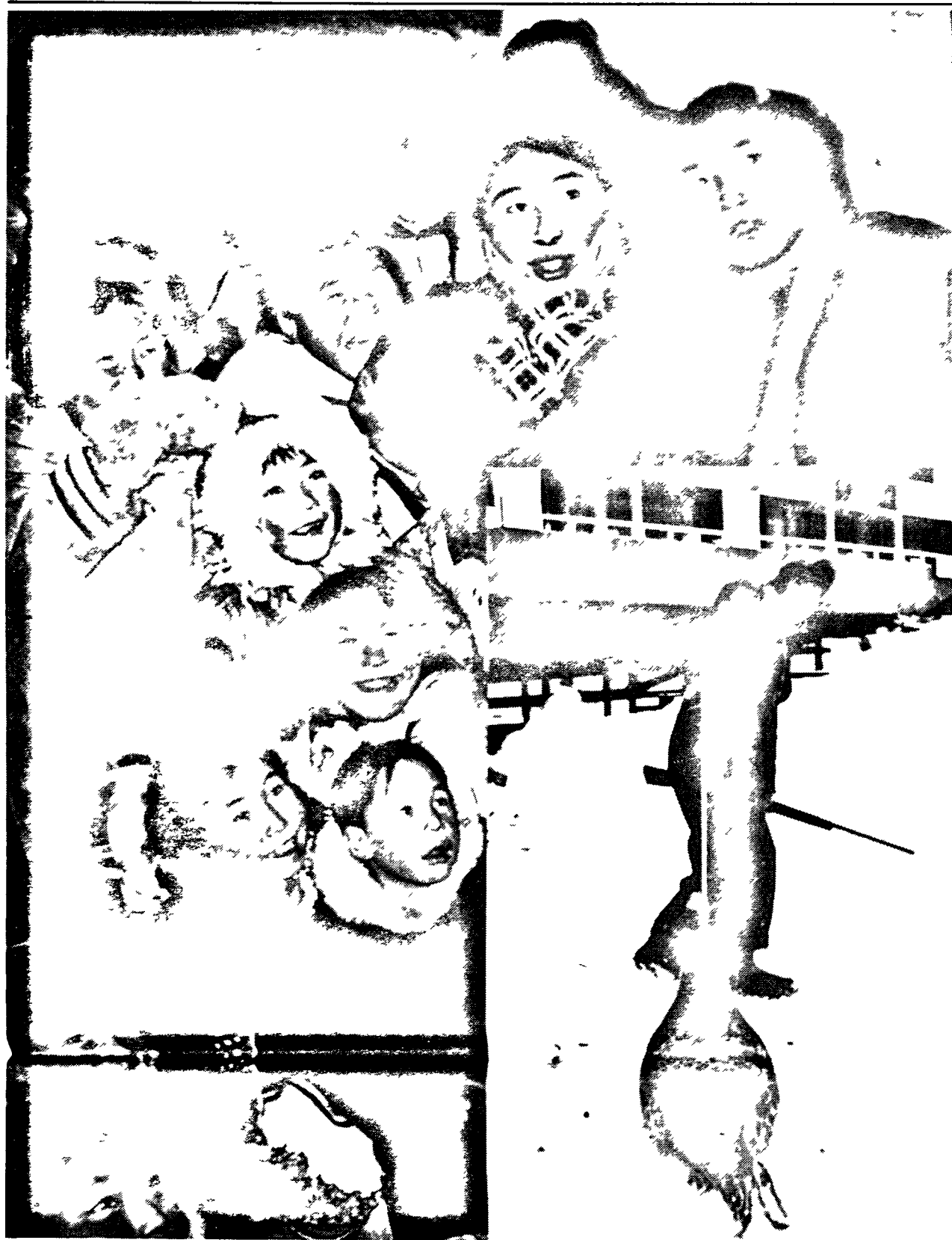
- O ile ja się orientuję do tych spraw powołane jest Ministerstwo Spraw Zagranicznych - odparł Lewczenko

Wkrótce potem zjawili się czterech pracowników MSZ

- Rząd japoński będzie miał poważne kłopoty, jeżeli nie umożliwi przedstawicielom Waszej ambasady rozmowy z Panem Lewczenko na żadną konfrontację się nie zgodził. W czasie naradzenia się Japonczyków, najwyższego stanowiskiem poproszono do telefonu. Za chwilę wrócił i powiedział szorstko - "ma Pan zezwolenie na opuszczenie terytorium Japonii"

W momencie kiedy jumbo-jet Pan Am oderwał się od pasa startowego około 10 osób z oddziału KGB wbiegło na lotnisko

Dalszy ciąg nastąpi
Tłum. S.Cech

REPORTAZ

„Zielona wyspa”

Gulu stoi na pokładzie statku i je suzony filet z ryby. Ma na sobie uszyty z oliwkowego brezentu anorak. Obszerny kaptur otacza futrzany kołnierz.

- Wez kawałek - powiada i podaje mi surowe mięso. Kręcąc przecząco głową. Patrzę na długi rząd nieruchomych motorówek w porcie. Wszystkie mają charakterystyczne anteny radarowe. Na pokładach widac ludzi. Eskimoska kobieta rozwiesza nad sterówką świeżo uprane spodnie.

Gulu przywiązuje dużą wagę do umiejętności praktycznych. Mogłbym być dobrym elektronikiem, ale nie będę miał nigdy u niego dobrej oceny, bo niezgrabnie wiąże cumy motorówki. Nie umiem też patroszyć fok.

Gulu wraz z bratem i siostrą mieszka na swojej motorówce. Większość jego rodaków żyje natomiast w dobrze urządzonej domach, lub betonowych blokach. Rozrastają się osiedla typu miejskiego. Zwłaszcza na zachodnim brzegu Grenlandii. Mieszka tam ponad 26 tysięcy Eskimosów.

Z historii wyspy wiadomo, że południowo-zachodnie wybrzeża nie miały charakteru arktycznego. Eskimosi nie są pierwszymi mieszkańcami tego rejonu. W 985 roku Normanowie założyli tu kolonię. Przetrwała ponad czterysta lat. Uprawiano ziemię, hodowano zwierzęta domowe. Pogorszyły się później warunki klimatyczne. Zmniejszono rozmiary handlu z Danią i to przyczyniło się do upadku kolonii. W szesnastym wieku, kiedy ponownie odwiedziono Grenlandię, byli tam już tylko Eskimosi.

Chodzimy po asfaltowych ulicach

Holsteinsborg. Towarzyszą nam popiskiwanie psów. Przed każdym domkiem leży ich kilka lub kilkanaście. Właściciele przywiązują psy grubymi, żelaznymi łańcuchami.

- Zimą pojechalibyśmy saniami na lodowiec - mówi Gulu. Jutro zapraszam na wycieczkę moją łodzią. Mozesz zejść ze statku na parę godzin?

- Oczywiście - odpowiadam. To wspaniała okazja.

Wracając do portu odwiedzamy przyjaciela Gulu. Nazywa się Abl. Wchodzimy po drewnianych schodkach do zielonego domku. Abl i jego matka przyjmują nas w kuchni. Matka filetuje ryby. Pomieszczenie ma prosty, wręcz ascetyczny wystroj. Nieskomplikowane meble, zielono pomalowane drewniane ściany, kuchnia gazowa, zlew.

- Mamy rurociąg wodny. Rozwożę dla nas butle gazowe. Niewiele się gotuje. Smazenie i gotowanie zabija w mięsie co najlepsze - wyjaśnia Gulu.

Gospodarze są bardzo gościnni. Z ożywieniem opowiadają coś po eskimosku. Przypominam sobie, że pochodzenie języka eskimoskiego nie jest jeszcze wyjaśnione. Nie ma związku z mową mieszkańców Eurazji ani Indian z Ameryki. Południowej Gramatyka skomplikowana, ale nie rozróżnia się czasowników i rzeczowników. Nie stosuje się rodzajów. Mimo tych cech można wyrazac pojęcia abstrakcyjne. Przed sklepem widziałem ogłoszenie napisane po eskimosku. Przeważały wyrazy kilkudziesięcioliterowe.

Płyniemy na północ. Gulu zabrał ze sobą brata i dwóch przyjaciół. Stoi przy sterze. Przyjaciele starają się uporządko-

wac na pokładzie swoje liny. Brat Gulu, czternastoletni chłopak przywiązuje bączek do uchwytów burtowych. Bączek to duża, żółta plastikowa miska. Może w niej jednak płynąć dwóch dorosłych ludzi.

Chłopiec uśmiecha się do mnie. Nie mogę z nim rozmawiać. Z poznanych przeze mnie Eskimosów tylko Gulu umie mówić po angielsku. Ukończył szkołę średnią w stolicy Godhab. Jedyną na „Zielonej Wyspie”.

Po godzinie zaczyna wiać zimny wiatr. Nakładam kaptur. Zapinam dokładnie polarną kurtkę. Brat Gulu siedzi przed kabiną sterówki na kanistrze z olejem. Ma na sobie tylko kraciastą, flanelową koszulę. Lodowate poddmuchy rozwiewają jego hebanowe włosy.

Robi się cieplej, kiedy wpływamy do obszernego fiordu. Szczyty otaczających fiord skalnych ścian przyproszył śnieg. Podstawy opasane są cienką, brązową smugą. Skala zmieniła kolor. To ślady przypływów i odpływów morza.

Nagle czuję, że na pokładzie zaczyna się coś dziać. Brat Gulu wskazuje ręką w stronę brzegu. Motorówka powoli płynie w tym kierunku. Na płycie lodowej dwa ciemne, owalne kształty. Wszystko dzieje się bardzo szybko. Gulu oddaje ster przyjacielowi. Wychodzi na pokład. Podnosi do oka sztucer. Przez chwilę celuje. Echo dwóch strzałów jeszcze przez kilka sekund wypełnia fiord. Jeden kształt węzowym ruchem zsuwa się do wody. Drugi pozostaje nieruchomy na lodzie.

Na łodzi wybucha wrzawa. Eskimosi cieszą się jak dzieci. Brat Gulu tanczy w zapamiętaniu. Inni poklepują się po ple-

cach. Gulu zapomniiał, że nie znam języka, krzyczy coś do mnie po eskimosku.

Podpływamy na dwadzieścia metrów od brzegu. Nasz stateczek staje. Przyjaciel Gulu będzie manewrował, aby nie zniósł nas na skały zdradliwy prąd. On sam z drugim przyjacielem wsiadają do bączka. Podczas tego manewru plastikowa łódka przechyliła się niebezpiecznie. Do wnętrza wlewa się woda. Niewiele brakowało, aby obaj znaleźli się w morzu.

Na pokładzie leżą łowieckie trofea. Ciemna skóra i pomarańczowe mięso z fok. Mięso ma tak niespotykany kolor, że odwracam głowę z obrzydzeniem.

Gulu promienieje. Przez całą powrotną drogę opowiadał mi o fokach.

Po prawie stuletnim tępieniu ich przez człowieka są jeszcze dość ufnie. Można podejść blisko. W ostatnich latach bardzo zmalała ich ilość. Dzisiaj trafiliśmy na fokę grenlandzką. Zwierzęta zimą przenoszą się na południe, aż do Zatoki Świętego Wawrzynca. Tam w marcu odbywa się rzeź. Ginie przeciętnie pół miliona dorosłych i młodych. Młode są bardzo poszukiwane. Mają białe futerko. Inne gatunki zimują w Arktyce. Na nich opierało się życie Eskimosów również w tych stronach. Ze skor. szyto odzież i obuwie. Wyrabiano liny do psich zaprzęgów. Z jelit konstruowano szyby w darniowych chatkach.

Foki przeniosły się na północ. W okolicach Thule można spotkać plemiona egzystujące głównie dzięki fokom. Polują często tradycyjnym sposobem, za pomocą harpuna. Tutaj wody zrobiły się dla fok za ciepłe. Przystawiono się więc na rybołówstwo.

Błyszczą oczy Gulu - Zrobię siostrze niespodziankę - mówi. Jutro wychodzi za mąż. Brat wystarał się o maktak. Ja dam jej świeżą fokę.

- Co to jest maktak?

- Największy przysmak jaki znam - odpowiada Gulu. Jest to skora białego wieloryba (Wal biały). Kraje się ją na kostki. Odznacza się wielką delikatnością. Ma przyjemny aromat i smak orzechów. Można go jeść na surowo, gotowany lub peklowany. Smakosze twierdzą, że najlepszy jest po latach. Wtedy, gdy tłuszcz osiągnie barwę zwyżej zieleni. Niegotowane maktak zawiera dużo witamin. To wspaniały środek przeciwko skorbutowi. Eskimosi jedli go w czasach, kiedy biali ludzie nie znali witamin. Podroznicy wypraw europejskich ginęli w męczarniach skorbutu. Nie pociągał ich maktak. Do dziś zresztą smakuje tylko krajowcom.

★ ★ ★

Obserwuję ludzi schodzących po drewnianych schodkach. Kościół położony jest na skalistym pagorku. Goruje nad portem. Przed chwilą odbył się tam ślub. Tekli, siostry Gulu. Normalny, europejski, protestancki ślub.

Przodem idzie młoda para. Tekla wygląda wspaniale. Ma na sobie tradycyjny eskimoski anorak z delikatnej skorki. Anorak jest wyszywany koralikami i opatrzone wzorzystym kołnierzem. Krotkie spodnie błyszczą srebrnowłosym futerkiem. Za to buty uzupełniają spodnie tyle, ile wymaga przyzwoitość. Sięgają do połowy uda. Są wysokie i proste. Na białym tle mozaika koralików.

Młoda męzatka porusza się rozważnie. Na szybsze ruchy nie pozwala jej paradne obuwie. Ten chód ma jednak wiele wdzięku. Zafascynowany dopiero po chwili dostrzegam pana młodego. Głęboko egzotyka. Biała koszula i ciemny garnitur.

Na pokładzie naszego statku dwóch marynarzy kończy przygotowania do odpłynięcia. Słychać rozkazy kapitana. Prosi, aby wszyscy goście opuścili kabiny. Kilka grenlandzkich dziewczyn schodzi po trapie. Utworzyły grupkę na nadbrzeżu. Powiewają chusteczkami. Przystają w pobliżu. Dziewczyny patrzą zalotnie. Szepczą między sobą. A może ten bladokory zostanie u nas? Pokażemy mu jakie jesteśmy gościnnie.

W kabinie czytamy, że w ojczyźnie Gulu gwałtownie wzrosła liczba urodzeń. Czterokrotnie przewyższa liczbę zgonów.

Odpływamy, a ja żałuję, że nie zobaczę eskimoskiego wesela. Płyniemy na daleką północ, w rejon archipelagu wysp Sverdrupa.

★ ★ ★

Grenlandia jest największą na świecie wyspą części królestwa Danii. W przeważającej części położona jest na północ od koła polarnego, na wschód od wybrzeży Kanady. Cztery piąte powierzchni wyspy pokrywa lodowiec. Zamieszkała są tylko wybrzeża. Dziewięćdziesiąt procent mieszkańców żyje w południowo-zachodniej części Grenlandii. Grenlandczycy są Eskimosami z dużą domieszką krwi Dunczyków. Zachowują własną odrębność i mają własny język. Używają alfabetu łacinskiego.

Grenlandia ma własny, lokalny rząd. Dwoch przedstawicieli Grenlandii zasiada w parlamencie duncyjskim. Szkoły i opieka medyczna są bezpłatne. Wyspa formalnie stała się częścią Danii w 1953 r. W czasie II wojny światowej Grenlandię broniły wojska amerykańskie. Stany Zjednoczone posiadają dwie bazy wojskowe oraz lotnisko na wyspie.

Napisał CHRIS K SOLEWSKI

Mianem piosenki - jak wiemy - okresła się twórczość złożona z dwóch elementów: muzyki i tekstu. I gdyby tak pokusić się o ustalenie priorytetów w tej relacji - utknęlibyśmy zapewne w martwym punkcie. Tyleż samo bowiem istotny jest warsztat muzyczny i leż płaszczyzna tekstowa i cała trudność polega na idealnym niemal dopasowaniu dwóch tych czynników.

W polskiej muzyce rockowej cel ten czasem jest osiągnięty, a czasem nie. Czy są jakieś generalne kanony? Mogą być nimi teksty Leonarda Cohena, Boba Dylana, Cata Stevensa czy Donovana - chociaż wszyscy wymienieni muzycy wywodzą się z kręgu ballady i ktoś mógłby nam zarzucić lekkomyślność w operowaniu porównaniami. Czy bowiem zespół rockowy może wprowadzić do swoich utworów treści filozoficzne, intelektualne czy społeczne? Czy obraz świata, jaki proponują kompozytorzy i autorzy tekstów może być rozważany bez swoistej taryfy ulgowej, jak już z góry stanowi konwencja muzyki rockowej?

Sytuacja polskiej muzyki młodzieżowej jest szczególnie ciekawa. Teksty piosenek służą bowiem do przemycania innych jeszcze treści, niż tylko "prawdy życia codziennego". Oczywiście jest fakt, że sam rytm rocka, jak i ekspresywność tego gatunku muzycznego niejako zmusza autorów tekstów do znacznych uproszczeń, zarówno w sferze poetyki, jak i w sposobie odraęgowywania na polską rzeczywistość.

MAGDA I MAREK CZYŻYCKI

Nowe sytuacje w polskiej muzyce rockowej

wistosc. Tak czy owak jednak udało się polskiej muzyce znaleźć "złoty środek" - przedstawia nam obraz tego świata, choć teksty są odpowiednio "spręparowane", aby precyzyjnie się mogły przez sito cenzury. To, na ile polskie władze traktują tę muzykę, jako "wentyl bezpieczeństwa" - stanowi temat na całkiem odrębne rozważania.

Tymczasem zaś przypomnijmy Perfekt, nie istniejący już niestety zespół rockowy, który śpiewał piosenkę o czerwonych mrowczkach ("Co za hałas, co za szum") i sławny już utwór - "Nie boj się tego wszystkiego", gdzie słowo "wszystkiego" powtarzane w refrenie tak dalece nie pasuje do rytmu piosenki, że samo nasuwa oczywisty ciąg skojarzeń. Znaliśmy z kraju, których gościliśmy tego lata opowiadali o koncercie Perfektu, na którym grupa śpiewała razem z publicznością właściwą wersję tej piosenki. Refren brzmiał - "nie boj się tego Jaruzelskiego". Zespół, o którym mowa, nawet jeżeli dotyka w swoich tekstach banalności, to wydaje się, że robi to w sposób zamierzony. Jest więc "Objazdowe nieme kino" - smutna kwintesencja dziejącego się w kraju chaosu, jest legendarna niemal "Autobiografia" utworu typowy dla "rocka trzydziestolatków" chociaż młodzi odbiorcy muzyki rockowej identyfikują się z tą piosenką, tyleż samo, co ich o kilka lat starsi koledzy. Perfekt nasycił swoje piosenki konkretem i nie próbował nigdy składać muzycznych deklaracji - co często robią muzycy zespołu TSA. Warsztat muzyczny tej grupy jest bardzo interesujący, utwory nie gorsze od tych, które proponują tutejsze wodzące zespoły heavy-metal. Niestety, teksty piosenek TSA stoją na niesłychanie niskim poziomie,

proba wyrażenia swoich poglądów kończy się totalnym fiaskiem, teksty pisane są nieudolnie i kójarzą się aż nadto wyraźnie ze specyficznym gatunkiem małomiasteczkowego folkloru "Wpadka", "Alien" przypominają raczej piosenki podwórkowe lub więzienne, niż są ekspresją ważnych treści.

W chwili obecnej w polskiej muzyce rockowej trudno znaleźć przedział między piosenką zaangażowaną a piosenką o charakterze czysto rozrywkowym. I może się wydawać, że albo zaangażowani są wszyscy albo nie zaangażowany jest nikt.

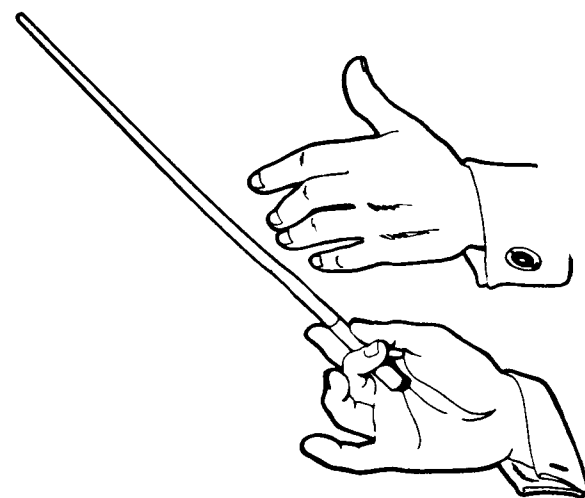
Dawniej wyrażicielami poglądów byli wyłącznie artyści z kręgów poetyckich, studenckich i kabaretowych - Kleyff, Kelus, Kaczmarek, Gintrowski. Natomiast przedstawiciele kręgów rockowych szli na rodzaj kompromisu, żeby nie powiedzieć "łatwiznę", a kompromis ten polegał na uproszczeniu do maksimum wszystkich zewnętrznych mechanizmów psychologiczno-socjologicznych.

Teraz jest nieco inaczej. Teraz jest chaos. Oczywiście nikt na piosence zaangażowanej oficjalnie nie postawił "krzyżyka", ale - mówiąc z łagodnością baranka - reżim "nie lubi" ani Gintrowskiego, który pozostał w kraju, ani Jacka Kaczmareckiego, który działa na emigracji.

Polska muzyka młodzieżowa jest więc inną metodą na określenie siebie i

"Nowe sytuacje". Jest nim specyficzny rodzaj intelektualizmu na co dzień, w duchu którego napisane są teksty zespołu. Są to teksty proste, nie mają w sobie nic z poetyki piosenek Maanam, ale każde słowo w nich użyte ma swoją wagę. Według ostatnich doniesień z kraju popularność torunskiego zespołu jednak spada. Słuchacze zarzucają Republice nie mniej ni więcej tylko nadmierny intelektualizm. Czyżby więc nie było złotego środka?

Polska publiczność jednakże jest publicznością dojrzałą. Stało się to zapewne za przyczyną całego zespołu polskich paradoksów, które sprawiły, że młodzież wychowywała się i wychowuje na najlepszych wzorcach zachodnich i niemal odruchowo odrzuca popularną tutaj muzyczną sieć. Niech świadczy o tym chociażby fakt, że ogromną popularnością cieszy się w kraju muzyka elektroniczna. Nie ma naturalnie większego sensu dokonywanie porównań, ale jesteśmy pełni obawy, że przeciętny tutejszy nastolatek mając do wyboru koncert Tangerine Dream i występ popularnego teraz zespołu Twisted Sister wybrałby zapewne ten drugi, bo to jest "fun". Dla polskiego słuchacza "fun" znaczy co innego, a może nic nie znaczy, bo polski język takiego określenia "nie przewiduje". Naturalnie i w kraju - tak jak wszędzie - znajdują się ludzie, którzy teksty Republiki uznają za "preintelektualizowane", a muzykę Maanam za zbyt rafinowaną. Gene-

ralnie jednak - "jest dobrze", przynajmniej na tym jednym polu.

Z satysfakcją słuchamy nadesłanej nam z kraju płyty Marka Bilinskiego, z radością oglądamy w tutejszej TV transmisję festiwalu opolskiego, który wprowadzi w całosci nie może zadowolic nikogo, bo poziom jest momentami zenujący, to jednak pozwala na obejrzenie "w akcji" dynamicznego Lombardu i coraz lepszego zespołu Bajm.

Wypadaloby konczyć, bo to temat rzeka i można by tak długo, długo. Dziękujemy wszystkim Czytelnikom za nadesłane listy. Dziękujemy także Ani Leczyńskiej za ciekawe spostrzeżenia i czekamy na dalsze listy. W następnych artykułach zamierzamy zająć się drogą artystyczną zespołów Maanam i Perfekt, a także zapoznamy Państwa z nowościami płytowymi i ciekawymi wydarzeniami muzycznymi, jakie miały miejsce w kraju.

ZNAK RÓWNOŚCI

Słowa i muzyka Grzegorz Ciechowski

wykonanie Republika

Wstajemy równo o godzinie DX,

a przedtem wszyscy snimy równe sny

Pod kranem program mycia nr 3

Centralny wyrownywacz nadał mi

Refren

Równe buty, równe zęby, nos,

równy w stronę baz produkcji krok,

równa hasła malujemy wciąż,

równa hasła wkoło równy bądź, bądź

Jezeli jesteś ładna, to już jest złe,

Centralny wyrownywacz zmieni cie

Jezeli jesteś gruby to musisz mieć

przy sobie stale balonikow pęk

Refren

Nierówni myślą, że to złe Równym byc

Chcą ładnie pachnieć, chcą być chudzi,

chcą być

Centralny Wyrownywacz wskaże nam ich

i jeszcze dzisiaj założymy im

Co Kongres zrobił przez ostatnie dwa lata

SPRAWOZDANIE KONGRESU

Dokonczenie

W związku ze zbliżającymi się wyborami do władz federalnych Kanady, prezes zaproponował utworzenie specjalnego komitetu, który zajmie się organizowaniem spotkań z kandydatami na posłów, oraz przygotowuje wytyczne odnosnie poglądów zorganizowanej Polonii. Za organizację tego komitetu przyjęli odpowiedzialność pp M Malicki i M Celinski.

Po wstępnych rozmowach przeprowadzonych w Ottawie w lutym br. przez przedstawicieli Komisji Episkopatu Polski (ks Orszulika i prof Stelmachowski) w których brał udział prezes Zarządu Głównego KPK Jan Kaszuba, zlecono opracowanie i przygotowanie memorandum do rządu kanadyjskiego w sprawie współpracy Kanady z Fundacją Rolną w Polsce grupie ekspertów z Western University, London, Ontario. W połowie września br. tekst memorandum został dostarczony Zarządowi Głównemu. Ze względu na fakt, że w tym okresie nowy rząd Kanady był w trakcie formowania się, odroczone sprawę wręczenia memoriału władzom kanadyjskim. Poparcie tej inicjatywy jest jednym z najważniejszych zadań Polonii Kanadyjskiej w dziedzinie pomocy dla Kraju.

W dniu 25 czerwca br. udało się doprowadzić do zmiany decyzji dotyczącej miejsca spotkania Ojca Świętego z Polonią kanadyjską. Uzyskano zgodę na zorganizowanie tego spotkania na stadionie Canadian National Exhibition w Toronto, ponad dwa razy większym od proponowanego uprzednio stadionu Varsity. Miesiąc lipiec i sierpień, oraz połowa września wypełnione były intensywną pracą związaną z koordynowaniem przygotowania do spotkania z Ojcem Świętym.

30 sierpnia, br. z okazji czwartej rocznicy podpisania Porozumienia Gdanskich Zarząd Główny KPK wraz z Zarządem Okręgu KPK Toronto zamówił uroczystą Mszę Świętą w kościele Sw. Kazimierza na którą zaprosił wszystkie organizacje polonijne, Biuro Informacyjne NSZZ Solidarnosc na Kanadzie, Kanadyjski Kongres Pracy oraz wszystkich członków Solidarnosci przebywających w Toronto i wszystkie osoby wspierające swą działalnością ideę Solidarnosci. Mszę celebrował ks Ryszard Kosian, OMI, przewodniczący Konferencji Polskich Księży na wschodnią Kanadę wraz z księdzem Edwardem Ewczynskim i księdzem Zbigniewem Olbrysiem. Kazanie wygłosił ks Z. Olbrys, podkreślając pokojowe zasady działania Solidarnosci i ich moralny związek z nauką Kościoła. Na zaproszenie Zarządu Głównego w mszy uczestniczyły poczty sztandarowe Solidarnosci i Stowarzyszenie Polskich Kombatantów w Kanadzie.

Zarząd Główny KPK wystosował również list do Biura Koordynacyjnego NSZZ Solidarnosc Za Granicą w Brukseli z serdecznymi życzeniami i zachętą do dalszej wytrwałej pracy w kierunku urzeczywistnienia ideałów Solidarnosci. Do listu załączono czek na sumę \$1,000.00. W dniu 19 września Jerzy Milewski, kierownik Biura Koordynacyjnego w Brukseli nadesłał na ręce Jana Kaszuby, prezesa KPK, list z serdecznymi podziękowaniami za "akcje i inicjatywy podejmowane przez Kongres Polonii Kanadyjskiej na rzecz Solidarnosci po wprowadzeniu stanu wojennego w Polsce i delegacji naszego Związku". List podkreśla

szczególną wartość moralną tych akcji i zawiera również podziękowania za przesłaną kwotę, która - zgodnie z intencjami ofiarodawców - zostanie spożytkowana na cele wskazane przez krajowe kierownictwo NSZZ Solidarnosc.

W związku z zatwierdzeniem przez Rzym spotkania Ojca Świętego z Polonią w Toronto, 27 stycznia odbyło się spotkanie z ks kardynałem E. Carterem, w którym wzięli udział ks R. Kosian, ks Mendrela, prezes Jan Kaszuba oraz wiceprezes S. Orłowski. Ze względu na bezpieczeństwo Ojca Świętego, spotkanie to proponowane jest na stadionie Varsity, który może pomieścić tylko 25 tysięcy osób. Za organizację spotkania odpowiedzialni są wspólnie Konferencja Księży na Wschodnią Kanadę i Kongres Polonii Kanadyjskiej. Z ramienia Kongresu do Komisji Organizacyjnej spotkania wchodzi pp J. Kaszuba, S. Orłowski, R. Kogler, M. Malicki, K. Klimaszewski i J. Burski, oraz J. Stocker.

Na zaproszenie organizatorów II Zjazdu PWS, prezes Kaszuba udał się do Londynu, gdzie, podczas 5-dniowego pobytu ustalono program i inne sprawy związane ze Zjazdem. Z Londynu prezes pojechał do Paryża, gdzie przeprowadził rozmowy z przedstawicielami Polonii francuskiej i ks K. Sokołowskiem w sprawie II letniego kursu uniwersytetu w Rzymie.

W dniach od 16 do 18 lutego br. prezes Jan Kaszuba wziął udział w konferencji prezesów nadrzędnych organizacji grup etnicznych organizowanej w Ottawie przez Ministra Wielokulturowości p. D. Collette. W czasie konferencji prezes przedstawił skrócony raport z sympozjum o sprawach wielokulturowości, które odbyło się w listopadzie ubr. w Toronto, staraniem Zarządu Głównego KPK. W tym samym czasie Jan Kaszuba wziął udział we wstępnych rozmowach przeprowadzonych w Ottawie pomiędzy delegatami Episkopatu Polskiego, ks Orszulikiem i prof. Stelmachowskim, a kierownikiem departamentu Ministerstwa Rolnictwa, Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz Ministrem Rolnictwa Kanady. Odbyło się również spotkanie z ks Dudą, który z ramienia Episkopatu Polski, jest odpowiedzialny za odbiór darów napływających do Polski.

Krewny b. prezydenta Polski sp. Ignacego Moscickiego zwrócił się do władz szwajcarskich o zezwolenie na ekshumację i przeniesienie zwłok do Polski. Polonie zagraniczne, w tym polonia kanadyjska sprzeciwiły się temu, apelując do władz szwajcarskich. Rząd Szwajcarii nie zgodził się na ekshumację.

W dniu 4 marca br. prezes Kaszuba spotkał się z przedstawicielami prasy etnicznej. Wziął też udział w zebraniu dyirekcji polskiego programu telewizyjnego "Panorama", na którym zaproponowano przejęcie programu przez KPK. W wyniku dyskusji podczas zebrania Zarządu Głównego zdecydowano powołać 3-osobową komisję, w skład której weszli pp Łopinski i Celinski. Komisja ta jest odpowiedzialna za przedstawienie wniosków w/w sprawie na następnym zebraniu Zarządu Głównego.

W sprawie wizyty Ojca Świętego w Kanadzie i Jego spotkania z Polonią, prezes Kaszuba wziął udział w inspekcji

stadionu Varsity. Została powołana komisja Techniczna, pod kierownictwem inż. Starczewskiego. Dokumentacją tego spotkania zajmie się p. R. Kogler. Pan Malicki wyraził zgodę na współpracę z prasą oraz zorganizowanie tłumaczy z języka polskiego na angielski.

Kongres Polonii Kanadyjskiej był reprezentowany na II Zjeździe Polonii Wolnego Świata przez 32 delegatów. Zjazd odbył się w Londynie, Wielkiej Brytanii, w budynku POSK od 9-go do 12-go maja. Przewodniczącym Rady Koordynacyjnej został ponownie Jan Kaszuba, prezes Kongresu Polonii Kanadyjskiej. Po Zjeździe PWS prezes Kaszuba, sekretarz generalny KPK p. K. Klimaszewski, oraz inni delegaci udali się do Włoch na uroczystości związane z 40 rocznicą bitwy pod Monte Cassino. W tym czasie Ojciec Święty udzielił specjalnej audiencji uczestnikom tych uroczystości.

W ostatnich dwóch latach w Kanadzie odbyły się trzy strajki głodowe, jeden w Montrealu a dwa w Toronto. Wszystkie trzy protesty miały na celu połączenie głodujących z ich rodzinami z Kraju, którym władze PRL wielokrotnie odmawiały możliwości wyjazdu z Polski. Zarząd Główny, w osobie prezesa Jana Kaszuby, interweniował w powyższych przypadkach w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Kanady, wywierając nacisk na decyzje Ministerstwa. Na przykładzie tych indywidualnych przypadków, Kongres podkreślał fakty nagminnego łamania praw człowieka przez władze PRL oraz nierespektowania konwencji międzynarodowych.

W marcu tego roku Komitet Helsiński w Polsce opracował memorandum w sprawie naruszania praw człowieka w Polsce w odpowiedzi na oficjalnie rozpowszechniany przez ONZ raport w tej sprawie. Reudas Report (ONZ) opracowany został na bazie informacji podanych przez PRL, natomiast raport Komitetu Helsińskiego oparty został na podstawie dokumentów, faktów i ustnych relacji osób, które bezpośrednio ucierpiały na skutek represyjnego prawodawstwa Zarządu Głównego, odpowiadając na wniosek XXVII Walnego Zjazdu KPK w sprawie pomocy Krajowi, wydał i rozesłał w/w memorandum (w tłumaczeniu na język angielski) między innymi do partii politycznych, grupy narodów ujarzmionych,

związków zawodowych, oraz środków masowego przekazu.

W lipcu br. wobec zbliżających się procesów politycznych czterech działaczy KOR-u oraz siedmiu członków Komisji Krajowej NSZZ Solidarnosc, Zarząd Główny Kongresu Polonii Kanadyjskiej wydał oświadczenie, w którym ostro potępił łamanie przez rząd PRL podpisanych przez Układów Helsińskich, Konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy oraz Deklaracji Praw Człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych. Kongres Polonii Kanadyjskiej wyraził publiczny protest przeciw odbywaniu się tych procesów. Jednocześnie zwrócił się do rządu Kanady o jednoznaczne określenie stanowiska, ze wyniki obecnych procesów oraz zapowiedziane na przyszłość inne procesy polityczne odbiją się niekorzystnie na wzajemnych stosunkach polityczno-gospodarczych.

Po ogłoszeniu w dniu 22 lipca br. amnestii przez władze PRL nie obejmującej jednak wszystkich więźniów politycznych, Zarząd Główny KPK wystąpił z inicjatywą utworzenia Komitetu Uwolnienia Bohdana Lisa (członka Komisji Krajowej i przedstawiciela Regionu Gdanskiego w podziemnej Tymczasowej Komisji Koordynacyjnej NSZZ Solidarnosc) zwracając się z tą sprawą do Kanadyjskiego Kongresu Pracy. Kanadyjskie Związki Zawodowe podjęły tę inicjatywę wysuwając ze swojej strony jako członków wspomnianego Komitetu Dennisa MacDermotta (przewodniczącego Canadian Labour Congress) i Louisa Lenkowskiego (dyrektora administracyjnego Ontario Federation of Labour).

W dniu 14 stycznia br. prezes Jan Kaszuba wziął udział w "Oplątku" SPK, reprezentując Zarząd Główny KPK na tym spotkaniu.

W związku z nadchodzącą wizytą Ojca Świętego w Kanadzie we wrześniu br. prezes Kaszuba wziął udział w dwóch spotkaniach. Jedno odbyło się w Ottawie, z ks. Murphy, koordynatorem wizyty Papieża z ramienia Episkopatu Kanadyjskiego, drugie z księżami w Toronto. W Toronto, odbędzie się z inicjatywą samego Ojca Świętego jedyne spotkanie z Polonią kanadyjską.

ŚWIĘTA JUŻ BLISKO
POMÓŻEMY PAŃSTWU UPRZYJEMNIĆ JE
RODZINOM W POLSCIE

ENTERPRISES LTD
1570 Bloor St W.
Toronto, Ont M6P 1A4
Tel. 531-8786

PACZKI DO POLSKI
PACZKI MORSKIE DOSTAWA 5-8 TYGODNI
PACZKI LOTNICZE DOSTAWA DO 21 DNI

Paczki dostarczamy w Polsce do odbiorcy za potwierdzeniem, bez żadnych ograniczeń i dodatkowych opłat

Oferujemy również:

- ★ przesyłkę pieniędzy z dostawą do rąk odbiorców w Polsce
- ★ wysyłkę lekarstw
- ★ pomarańcze, cytryny, grejpfruty i ananasy
- ★ wysyłkę lodówek, zamrazarek, pralek i innych artykułów technicznych
- ★ szeroki wybór paczek żywnościowych
- odbieramy paczki z domów • Pomagamy pakować • Udzielamy informacji celnych. Prosimy o wcześniejsze pobieranie druków

LOKALNI PRZEDSTAWICIELE W CAŁEJ KANADZIE

UWAGA BRITISH COLUMBIA!

KRAK-POL PARCEL SERVICE

3277 Main Street, VANCOUVER, B.C. V5V 3M6, TEL (604) 733-7301, 872-7315
VANCOUVER B.C. V5V 3M6, TEL (604) 733-7301 872-7315

KONKURS DLA NADAWCÓW PACZEK ZOSTANIE WKROTCE ROZSTRZYGNIĘTY

F a r a m u s z k i

W kilka dni po imieninach Iren odbyło się w dolnej salce SPK przy Beverley (zaskoczeniowe) przyjęcie dla ustępującego z funkcji Generalnego Sekretarza Kongresu p. Kazimierza Klimaszewskiego. Po długoletniej pracy społecznej w szeregach organizacyjnych, i po przekroczeniu wierzchołka, jakim się określa siódmy krzyż życia, Kazik zdecydował wreszcie - twierdzi, że definitywnie - wyzyc się w swej drugiej miłości jaką jest "yachting" i związaną z tą szczególnego rodzaju namiętnością łapaniem rybek w Oceanie Spokojnym. Z tej też przyczyny postanowił przenieść się na zachodni brzeg Kanady.

W swej krótkiej mowie pożegnalnej powiedział to wszystko czego prawda życiowa, jak okolicznościowa skromność wymaga od człowieka przeoranego doświadczeniem.

"Drodzy przyjaciele - a przyjaciół trochę się znalazło - nie jestem przygotowany na mowę. Ale powiem tak prosto z serca. Uważam, że największym skarbem, jaki życie może dać człowiekowi jest przyjaźń. Przyjaźń, którą należy szanować i trzeba cenić i tego rodzaju okazja, kiedy dajemy - że tak powiem - "publiczny" wyraz przyjaźni, jest dla każdego wzruszająca. Tym bardziej że tych wzruszeń w życiu nie jest zbyt wiele. Dlatego też dziękuję wam, żeście przybyli, żeście znaleźli czas, by krótką chwilę spędzić ze mną i w gronie wielu przyjaciół."

Pan Kazimierz Klimaszewski kilkakrotnie, a już na pewno raz, chciał się "wyrwać" od pracy społecznej. Może tym razem się uda? B) praca społeczna jest w gruncie rzeczy bardzo zaradliwa. Ostrzegam przed tym bakcylem wszystkich, którzy się zastanawiają, czy przypadkiem się nie włączyć i nie przetrząść w teren nie zawsze bezpieczny.

Dowiedziałem się właśnie, że prezesem Zarządu Głównego Stowarzyszenia Techników Polskich w Kanadzie ponownie został inż. Jerzy Słubicki, ze pierwszym "wickiem", czyli pierwszym wiceprezesem tejże organizacji, inż. Maciek Zaremba. Osoby które nie mogą i którym "inni" nie dają możliwości, by się spokojnie wycofać. W teren bezpieczny. Wolny od krytyki.

Trudno mi więc sobie wyobrazić drogiego Kazika, by stał biernie nad brzegiem morza. By "liscie akacji obrywał". I by sobie - z myślą o ciasnym w rozmaite getta Toronto - pod nosem śpiewał "przybądź ach przybądź ty moja Simpson, tak swoją Simpson przyzywał".

*****

Polonijne wroble na dachu cwierkają, a chodzący jeszcze o własnych siłach smieją się w kuliak z dylematu przed jakim stanęło jedno - a może nawet dwa - organizacyjne "ciała" skonfrontowane (choć nie bezpośrednio) wypowiedzią p. Klimaszewskiego na Zjeździe KPK ze ponoc czynnikami republikanckie uznające nadal trzy konstytucje tj. majową, marcową i kwietniową, szukając tzw. rządu dusz. Sam tych słów nie słyszałem - więc nie bardzo wypada zawierzac wroblom na dachu. Mimo że słowa te ponoc padły - jak napisał Kornel Makuszyński wprowadzając "Pannę z mokrą głową" w treść pierwszego rozdziału opowiadania dla młodzieży - "w dzień szary, bardzo zwyczajny i niczym się nie wyróżniający od pospolstwa innych dni".

A tu tymczasem - mówią ludzie w Komitetach Centralnych właśnie owych "ciał" - i znowu kontynuując Makuszyńskiego - słowa "zalsniły w kalendarzu (poza kongresowym oczywiście) wybuchły jak wulkan, i zakrwawiły wielką luną chmurną i przepascistą niebo (pozakongresowej) historii".

Tak pisał Makuszyński - nic nie wiedząc o Zjeździe organizacji kongresowych, ani o PCAG.

Mówią więc ludzie, że w ktoryś tam czwartek na spotkaniu i ciała i wielu ciał komitetowych (znowu Makuszyński) "dziwne w naturze działy się rzeczy. Ziemia się trzęsła jakby w wielkiej trwodze (właściwie góra sala w SPK) padały góry, jakby chciały czołem uderzyć o struchlałe padole, morze występowało z brzegów. Lwy ryczały na pustyni, wybuchały pożary (rozgorączkowanych wypowiedzi - moją dopisek oczywiście) a wszystkimi ludźmi wstrząsał tajemniczy dreszcz."

I cozes ty Kaziu nam "narobił"? Przez te dwa słowa "rząd dusz" ludziska chodzą poddenerwowane a ja sam częściej na tak zwane tylko psipsi.

*****

Wzmiankując psipsi przypomniał mi się wspaniały wierszyk Bova (Tadeusza Zelenskiego) chyba dla tego że piszę w dzień Tadziorów życząc im wszystkim od-

wagi wobec "lwów ryczących na pustyni" i w prasie w którym Boy powiada -

Patrzę z mych lat dojrzałych
W przeszłość spowitą mgłami
I z oczu posmutniałych
Ach, psipsi robie łzami"

Bo właśnie dla odmiany pozwalam sobie przypomnieć zainteresowanym, że berło i "rząd dusz" w Kongresie po moim przyjacielu Kaziku Klimaszewskim przejął p. Rudolf Kogler.

Z przeszłości już "spowitej mgłami" należy wyakcentować fakt, że jest to były Tobrukczyk (pamiętaj mały wnuku, że dziadek był w Tobruku) z kompanii ciężkich karabinów maszynowych. A tym samym na sprawie się zna i z "ckm'em" nie warto żartować.

Oprocz tego jest Dyrektorem Instytutu Badan Naukowych, a na odcinku "zarobkowym" specjalistą od zagadnień demograficznych, które nie mają nic wspólnego z demagogią "lwów ryczących na pustyni" i w prasie."

W sublimacje motywów dla których p. Rudolf Kogler zgodził się przejąć i berło i rząd dusz nie będę wchodził. Tym bardziej że nic mu doradzić nie mogę, bo "takie czasy nastali, że nie tylko mądrzy radzą, ale i dudkowie andtony pier" - jak powiedział zaklinam się na wszystkie świętości, że to prawda) - Jasnio Oświecony Książę Mikołaj Krzysztof Radziwiłł-Sierotka"

A jak już naprawdę Drogi Czytelniku masz mi za złe, że sztyfem piszę nazywaj mnie Dudkiem do zwielokrotnionej potęgi. Who cares?"

Większych lwów jakkolwiek nie na pustyni, lecz w prasie spotkałem. Chociaż??? - dla odmiany Jan Izidor Sztaudynger - "bardzo trudno wygrać bitwę, kiedy trafi się na siwę".

*****

Casus pascudeus lub jeszcze silniej pozjazdowy "Casus pascudeus" polega na tym, że się nic w naszym życiu uczuciowo-towarzystwo-organizacyjno-kongresowym nie da w celach ugodowych łatwo zakłajstrować. Podzieliliśmy się na tak zwane dwie grupy "bliznich". Jedna grupa bliznich nie kocha drugiej grupy bliznich.

Będziemy więc nadal pielegnować kompleksy wydawac walki krytykować "antykaszubowo" nadal będziemy podrzucać zdechłe myszki w listach do redakcji karmić majakami otręb rzucac wielkie i średniego wymiaru słowa byle tylko wiesz spokojna w ślepałej uliczce polonijnego absurdu.

Coż więc nam pozostaje? Chyba ratować resztki poczucia humoru i czekać tak długo aż nam ktos wreszcie i taskawie buty uszyje.

W co nie wątpię amen!

*****

F R A S Z K A

Szedł ciałem z duchem czasu

Z czasem ciało ducha zwolniło z impasu

BOHDAN EJBICH

**Pomoc sklepowa?
Naprawa rowerów?
Laborant Foto?
Malowanie domów?
Układanie nawierzchni
Konserwacja basenów?
Wywóz śniegu?
Dostawy?**

**Drewno do palenia?
Stoiska z jedzeniem
Meble?
Pomoc domowa?
Obsługa bankietów?
Szybie odzieży?
Programowanie
komputerów?**

Jaki jest Twój pomysł?

Czy masz jakiś pomysł, który chcesz zrealizować? Idee która mogłaby być podstawą twojego przedsiębiorstwa? Jeśli masz od 18 do 24 lat i nie uczęszczasz do szkoły lub od 25 do 29 świeżo szkołę ukończyłeś to może będziemy Ci mogli pomóc.

Jeśli zakwalifikujesz się Ontario Youth Enterprises poprzez program Youth Venture Capital może ci dać pożyczkę bezprocentową na rok

w wysokości do \$ 5 000, byś mógł wystartować.

Pomyśl o tym możesz stać się własnym szefem zdobyć odpowiednie kwalifikacje i zrealizować swój wielki pomysł.

Po dalsze informacje znajdujące się w broszurze Youth Venture Capital pisz do Government Mail Service Box 84 Queens Park Toronto M7A 1N3

Secretariat for Social Development

Ontario

Gordon Dean Provincial Secretary
William Davis Premier

ONTARIO
YOUTH
OPPORTUNITIES

BILD

YOUTH
ENTERPRISES

Sec. 84

Mecenas January

WARUNKI PRACY I USTAWODAWSTWO

Zanim wprowadzono obecne ustawodawstwo pracy, pracownik zazwyczaj był wynagradzany według stawki godzinowej i miał być obecny w pracy przez określoną liczbę godzin dziennie

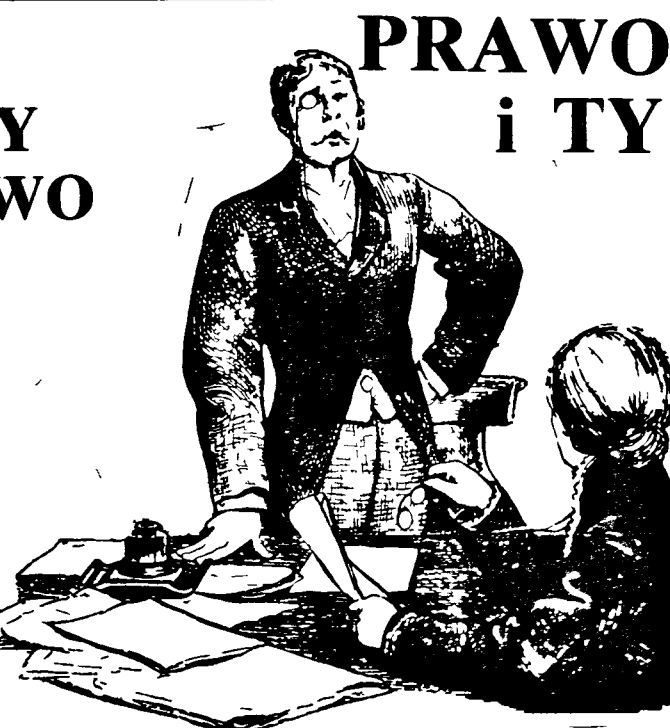
Przeciętny dzień pracy wynosił osiem godzin, często jednak był dłuższy. Wynagrodzenie za dodatkowe godziny zależało od dobrej woli pracodawcy. Za nieobecność w pracy, spowodowaną chorobą, pracownik nie otrzymywał cząstej rekompensaty. Wyłącznie od decyzji pracodawcy zależało, żeby zaprowadzić w firmie grupowe ubezpieczenie lekarskie i program emerytalny.

Z punktu widzenia pracownika, jedynym plusem było to, że według prawa, pracodawca był odpowiedzialny za wypadki - uszkodzenia ciała pracownika - w czasie wykonywania pracowniczych obowiązków. Odpowiedzialność pracodawcy rozciągała się na osoby trzecie, które doznały obrażeń ze strony pracownika, w podobnych okolicznościach. W praktyce, pracodawca często zmuszał pracownika do pokrycia takiego odszkodowania na rzecz strony trzeciej z własnej kieszeni. Obecnie, pracodawca może nadal skarżyć pracownika o odszkodowanie w takich sytuacjach, ale nie ma prawa zatrzymywać wynagrodzenia na pokrycie kosztów odszkodowania.

Ogólnie rzecz biorąc, przed wprowadzeniem ustawodawstwa pracy, z którym wkrótce będziemy się szczegółowo zapoznawać, pracownik miał bardzo mało praw, a wiele obowiązków. Nowe ustawodawstwo poszerzyło prawa pracownicze. Prawa te jednak nadal jeszcze w dużej mierze zależą w praktyce od dobrej woli pracodawcy.

Przepisy prawne objęte ustawodawstwem pracy, podzielić można na dwie zasadnicze grupy:

1. Przepisy dotyczące minimalnych, wymaganych warunków zatrudnienia
2. Przepisy dotyczące pomocy i opieki dla

pracownika w czasie, kiedy nie pobiera wynagrodzenia od pracodawcy

Zajmiemy się najpierw pierwszym zespołem przepisów

W kanadyjskiej prowincji Ontario, przepisy ustalające wymagane prawem minimalne warunki zatrudnienia, określają

- minimalne wynagrodzenie za pracę
- maksymalną ilość godzin pracy
- wynagrodzenie za dodatkowy czas pracy (*overtime pay*)
- wynagrodzenie urlopowe (*vacation pay* i *holiday pay*)
- urlopy macierzyńskie
- wypowiedzenie pracy

Poza tym, ustawodawstwo pracy stanowi zasadę równego wynagrodzenia za jednakową pracę (*equal pay for equal work*) dla zatrudnionych mężczyzn i kobiet, oraz jednakowe świadczenia emerytalne (*pension benefits*) niezależnie od wieku, płci i stanu małżeńskiego.

Oprócz tego, istnieją przepisy regulujące zatrudnienie nieletnich oraz czeladników i uczniów. Obowiązująca obecnie ustawa o zatrudnieniu weszła w życie w prowincji Ontario w 1974 r. Szczegóły za tydzień

PRAWO i TY

ODCZYT PP. MACIEJA WIERZYŃSKIEGO I JACKA KALABIŃSKIEGO

Zarząd Okręgu Kongresu Polonii Kanadyjskiej w Toronto wraz z kołem No 20 Stowarzyszenia Polskich Kombatantów w Toronto, uprzejmie zaprasza na spotkanie organizowane przy współudziale Kanadyjskiego Komitetu Pomocy Dziennikarzom w Polsce

Prelegentami będą pp. Maciej Wierzyński - znany dziennikarz i poeta z Polski, chwilowo przebywający na Uniwersytecie Stanford w Kalifornii - tematem Jego odczytu będzie "Polska Dziś i Jutro", oraz p. Jacek Kalabiński - szef sekcji Polskiej Radia Wolna Europa w Nowym Jorku. Będzie on mówił na temat "Polityki Stanów Zjednoczonych wobec Polski"

Spotkanie to odbędzie się w dniu 16 LISTOPADA br w PIĄTEK O GODZ 7 30 w lokalu Stowarzyszenia Polskich Kombatantów, 206 Beverley St Toronto WSTĘP - \$3 00 od osoby

Cały dochód przeznaczony na wysyłkę paczek świątecznych dla dziennikarzy pozbawionych pracy od czasu stanu wojennego

ZAPRASZAMY CAŁĄ POLONIĘ NA TĘ INTERESUJĄCĄ IMPREZĘ

J WIELGOSZ
Prezes SPK Koło Nr 20

J BURSKI
Prezes KPK w Toronto

Toronto Board Of Education

Wydział Oświaty Miasta Toronto

ogłasza otwarcie jeszcze
jednego bezpłatnego kursu
języka angielskiego

Zajęcia odbywać się
będą w soboty

DALSZYCH INFORMACJI
UDZIELA

P. Apolonia
Anielewicz

TEL. 535 - 3777

109-111

WYDZIAŁ OŚWIATY miasta Toronto
z a w i a d a m i a

o wznowieniu kursu dla polskich nauczycieli
(język angielski - poziom podstawowy i
zaawansowany, pedagogika, pomoc w ocenie
kwalifikacji).

Zgłoszenia lub informacja p. A. Anielewicz

DONACJE NA BUDOWĘ POMNIKA JANA PAWŁA II L i s t a # 12

K & M Adamski	\$ 100 00	S Pawelec	20 00	Mieczysław Kuzma	10 00
J Spyra	100 00	J Bumilas	20 00	S Jakubowska	10 00
J & M Redlinski	100 00	B K Glicner	20 00	Stefan Litko	10 00
P Wdowiak	100 00	Helena Chudoba	20 00	S Miekus	10 00
G Z Pospieszynski	100 00	Antonina Zys	20 00	D Przybylska	10 00
Julia Pitek	50 00	Stella Mistak	15 00	Jan Rozycki	5 00
A Gula	25 00	Anna Ladezki	10 00	Antoni Rogalski	5 00
Ted Tomulka m Trust	25 00	W Sliwocka	10 00	Z H Kasprzak	5 00
Ted & Marilyn Tomulka	20 00	St Kostrzewski	10 00	J W Warias	5 00
Maria Dworniczak	20 00	Bolesław Bąk	10 00	T K Gren	5 00
Steven Mika	20 00	Jozef Marzec	10 00	Stan Zalewski	5 00
Zygmunt Tomczak	20 00	St Krzyszczak	10 00	K B Wojciechowski	5 00
		Rozalija Szartoska	10 00	Julia Ucieklak	5 00
		Andrzej Baczynski	10 00	L Balcerzak	4 00
		Z J Ciszewski	10 00	Bronisława Janik	3 00
		W Baranowicz	10 00	Felixa Chrzanowski	2 00
		Marian Paul	10 00	J Mankielowski	1 00
		M H Gierlach	10 00	Bezimiennie	1 00
		W T Galus	10 00	Bezimiennie	1 00
		W K Dobrowolski	10 00		
		W A Zielony	10 00		
				R a z e m	\$1 047 00

Krewni i znajomi potwora Nessie

WYCIECZKI W ZNANE

I NIEZNANE

Wiele jest legend o tajemniczych potworach, które zamieszkują różne miejsca na całym świecie. Naukowcy ciągle pracują nad tym, aby dowiedzieć, że niektóre z nich istnieją naprawdę, a wyeliminować z "potworologii" te, które żyją jedynie w naszej wyobraźni.

Kilka potworów żyje w Stanach Zjednoczonych, a najczęściej słyszy się o mieszkancach jeziora Herrington w stanie Kentucky. Ogromna liczba potworów zamieszkuje wody jezior radzieckich, czemu naturalnie trudno się dziwić, bo ktoś tam mieszkać musi, ale dla "porządku" podaję nazwy tych jezior: Sary-Chelek w górach Tian-Szan, Worot, Łabynchyr i

Khatyr na Syberii, a także jezioro Kok-Kol w Kazachstanie, gdzie żyje podobno wielki wąż zwany Ajdachar.

Swojego potwora ma jezioro Patenggang na Jawie, a Kanada też nie jest gorsza. Potwór o sympatycznym imieniu Ponik zamieszkuje podobno jezioro Pohenegachiook w Quebecu. Ostatnie doniesienia z Polski mówią zaś o obecności potwora w Zalewie Zegrzyńskim pod Warszawą. A mówiąc poważnie, fakt obserwowania jakis zjawisk w niektórych jeziorach nie sposób lekceważyć. Hipoteza, że mogą tam żyć przedstawiciele gadów, które wymarły setki milionów lat temu, nie jest wcale tak absurdalna, jak mogłoby się wydawać. Oto bowiem w 1938 roku złowiono u wybrzeży Afryki Latimerię, rybę trzonopłetwą, która - według paleontologów - wymarła 75 milionów lat temu, kiedy to żyły na Ziemi ostatnie wielkie di-

nozaury. W 1952 roku złowiono drugi okaz tej ryby, zaś w 1957 pierwszego mięczaka morskiego - *Neopilina Galathea* - który wymarł 350 mln lat temu.

Dużo mówiło się w świecie nauki o wyłowieniu w 1977 r. u wybrzeży Nowej Zelandii szczątków nieznanego zwierzęcia. Miało ono podobno małą głowę osadzoną na bardzo długiej szyi, cztery płetwy i długi ogon. Wazyło ok. 2 ton i mierzyło ok. 13 metrów. Niestety, szczątki niemal błyskawicznie uległy rozkładowi i ocalała jedynie płetwa zwierzęcia. Na jej podstawie dyrektor Wydziału Paleontologii Muzeum Nauki w Tokio - prof. Yoshinori Imaizumi - zaryzykował stwierdzenie, że jest to morski plejozaur - *Muroeno saurus*, który wymarł 100 mln lat temu. Naukowcy francuscy, którzy także badali ocalałą płetwę, przychylił się raczej do opinii, że jest to rodzaj olbrzymiej fok,

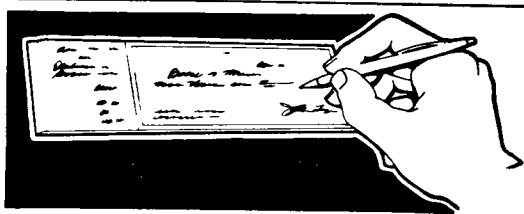
wymarłej 20 mln lat temu. Zoologowie angielscy zaś twierdzą, że był to po prostu nieznanany rodzaj rekina.

W 1978 roku rybacy urugwajscy wyłowili resztki zwierzęcia o potężnych płetwach i z pozostałościami pancerza. Naukowcy z Uniwersytetu w Montevideo zdołali jednak ustalić tylko to, że nie był to żaden znany rodzaj zołwia.

Ostatnio wyruszyła w dzunglę Konga ekspedycja naukowa w celu zbadania tajemniczego istnienia potworów, o których opowiadają Pigmeje i które z opisu przypominają dinozaury. Wypada więc tylko czekać na rewelację, jakie przywiezie ekspedycja i pomyśleć z rozrównaniem o starym, dobrym Nessie, który jest zdecydowanie najwierniejszym potworem i tyle lat cierpliwie znosi, jak zakłócamy mu spokojny sen.

MARAX

PORADY FINANSOWE

Canada Savings Bonds

Przełom października i listopada jest okresem gdzie corocznie można nabyć Canada Savings Bonds, oferowane w tym roku inwestorom między 24 października a 7 listopada. Bondy te są charakterystyczne dla Kanady, gdyż nie posiadają swego odpowiednika w USA, gdzie wprawdzie jest mnóstwo innych bondów nie mających zastosowania tutaj jak "Tax Exempt Bonds" czy też już ostatnio znane na tutejszym rynku "Zero Interest Bonds" bondy nie wypłacające procentu lecz za to sprzedawane znacznie poniżej swej nominalnej wartości, która wzrasta wraz ze zbliżaniem się do terminu dojrzałości bondu.

Canada Savings Bonds różnią też się zasadniczo od innych bondów gdyż nie podlegają fluktuacji zgodnie ze spadkiem lub wzrostem stopy bankowej.

Oczywiście coroczny procent wypłacany przez Canada Savings Bonds jest determinowany przez wysokość Bank Rate. W ubiegłym roku stopa procentowa była niższa i oferowane oprocentowanie wynosiło 9,25% (pozwolono na wosnę zwiększono do 10,25%). Obecnie kiedy stopa procentowa jest wyższa niż w ubiegłym roku (choć z tendencją do spadku) zwrot do zainwestowanego w C S B kapitału wynosi 11,25% choć jest to obiecane na najbliższe 12 miesięcy, gdyż później ma być nie mniej jak 7%. Bondy te jako jedyne posiadają cały czas stałą wartość (face value) nie są też do nabycia w późniejszym czasie na zadnym z rynków finansowych, można je wyłącznie sprzedać jeśli przedtem było się ich posiadaczem.

Bondy te będąc gwarantowane przez rząd Kanady praktycznie są równie bezpieczne jak papierowy pieniądz kanadyjski. Nie licząc pierwszych 2 miesięcy (listopad i grudzień) później mogą być skasowane w każdym terminie w każdej placówce bankowej na terenie kraju. Pamiętaj jednak nale-

ży, że procent obliczany jest miesięcznie i dlatego wykupując je należy na początku miesiąca, a nie w środku czy na końcu, gdyż wtedy nie jest wliczone oprocentowanie za dany miesiąc. Bondy te są wydawane w denominacjach od 100C\$ do 10 000 C\$, zaś maksymalna ilość jaką można zakupić tegorocznie to 75 000 C\$ (w przeszłości wyglądało to różnie od 25-50 000 C\$). Ze względu na swoją uniwersalność opłaca się trzymać drobne sumy zainwestowane w małych denominacjach jako zastępstwo gotówki. Jest to o tyle praktyczniejsze gdyż w razie ich utraty, zawsze się posiada pokwitowanie zakupu dające możliwość wynegocjowania substytutu, ponadto w przeciwieństwie do gotówki leżącej w portfelu C S B przynoszą procent od zainwestowanego kapitału. I jeszcze jeden atut finansowy. Odwrótnie jak inne inwestycje C S B można zakupywać w imieniu niepełnoletnich dzieci i procent wypłacany przez bondy będzie wypłacany także w ich imieniu (czego się nie można powiedzieć o kontach bankowych gdzie rodzice figurują jako powiernicy - "trustee" a mimo to banki i tak wysyłają pokwitowania do kwestionariusza podatkowego T-5 slips nie dzieciom, a rodzicom). Jest to interesujące w szczególności dla rodzin o relatywnie wysokim dochodzie, gdzie dodatkowy procent od zainwestowanego kapitału zostaje w znacznym stopniu zgarnięty przez Revenue Tax of Canada. Wykupując zaś w imieniu dzieci C S B procent wypłacany zostaje im przypisany, a nie rodzicom którzy z reguły mają większe dochody a zatem podlegają wyższemu opodatkowaniu.

Drugie rozwiązanie - czyli nabycie polisy ubezpieczeniowej jest o wiele bardziej ekonomiczne, ze względu na stosunkowo niewielki koszt stosunku do ryzyka. Np. już za około 300 dolarów rocznie można nabyć polisę gwarantującą koszty naprawy lub odbudowy domu wartości 100,000.

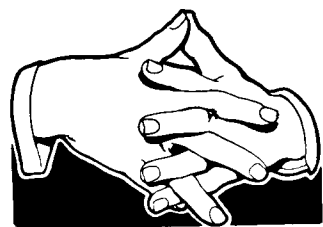
W jaki sposób jest to możliwe?

Otoż statystycznie wiadomo, że na x domów przypadnie y wypadków pożaru, nie wiadomo natomiast kto padnie ofiarą pożaru i każdemu zalecane jest żeby się ubezpieczył. Stosunkowo niewielkie kwoty wpłacane przez wiele ludzi tworzą sumy, które pozwalają na wypłacanie tym których dosięgło nieszczęście.

Zakładając, że zdecydowali się na kupno polisy ubezpieczeniowej powstaje szereg pytań. Jakiego rodzaju ubezpieczenie jest dla mnie korzystne, od czego zależy wysokość kosztu polisy, kto się najlepiej kwalifikuje żeby nam udzielić porady w tym względzie itd.

W następujących tygodniach przedstawimy państwu charakterystykę szeregu polis ubezpieczeniowych zaczynając od ubezpieczenia samochodowego

Specjalista d/S ubezpieczeń
HALINA BARANOWSKI
 MA, AIIC
PEGASUS GROUP
 H43 - 0016
 1470 DON MILLS ROAD

UBEZPIECZENIA

O co tu właściwie chodzi, po co mi to, co ja z tego będę miał(a). A w ogóle dlaczego mam się ubezpieczać? Takie lub podobne pytania mogą się nam nasuwać w związku ze słowem ubezpieczenie.

Być może do tej pory nie stykaliśmy się z dziedziną ubezpieczeń w zbyt szerokim zakresie, a warto byłoby się zainteresować jak ważną rolę ubezpieczenia mogą odegrać w planowaniu naszej przyszłości w Kanadzie.

Zacznijmy więc od początku. Co to jest ubezpieczenie?

Prosto rzecz ujmując jest to zastąpienie niepewności przez pewność.

Pojęcie ubezpieczenia jest ściśle związane z pojęciem ryzyka, które istnieje w życiu codziennym, ryzyka spotkania się z nagłą i niespodziewaną stratą spowodowaną okolicznościami nad którymi nie mamy żadnej kontroli np. pożar, wypadek samochodowy, choroba, śmierć.

W każdym z wyżej wymienionych przykładów wspólnym mianownikiem jest fakt, że związana jest z nimi strata finansowa (materiałna). Nie sposób się zabezpieczyć

przed zaistnieniem nagłego i niespodziewanego przypadku. Jednakże zdając sobie sprawę, że wypadki chodzą po ludziach powinniśmy zabezpieczyć się przed skutkami straty finansowej, gdyby nieszczęście spadło na nas.

W wyborze zabezpieczenia mamy dwie drogi.

Pierwsza - sami ponosimy wszelkie ryzyko i wszystkie idące z tym konsekwencje.

Druga - za pewną opłatą kupujemy od firmy ubezpieczeniowej (Insurance Company) zapewnienie w postaci polisy ubezpieczeniowej, że na wypadek nagłego i niespodziewanego nieszczęścia firma ubezpieczeniowa pokryje wynikające z tego straty finansowe.

Pierwsze rozwiązanie jest niepraktyczne ponieważ na wypadek np. pożaru domu jest mało prawdopodobne abyśmy mieli zgromadzoną i gotową do użytku sumę, która pozwoliłaby na odbudowę spalonego domu lub kupna nowego. Nawet gdybyśmy posiadali dużą sumę pieniędzy przeznaczoną na pokrycie nagłej i niespodziewanej straty mogło by zachwiać nasze inne plany finansowe.

U W A G A

Polonia w Toronto i okolicy

POLISH ALLIANCE (TORONTO)

CREDIT UNION LTD.

2150 BLOOR ST. W.

(Wejście od wschodniej części budynku)

TEL. 762-9523

Konta depozytowe	8 1/2 %	rocznie
Specjalne konta depozytowe (minimalny depozyt \$5000 oprocentowany na każdy dzień depozytu)	8 %	rocznie
3-miesięczne certyfikaty	10 1/4 %	rocznie
6-miesięczne certyfikaty	10 1/2 %	rocznie
1-letnie certyfikaty	10 1/2 %	rocznie
3-letnie certyfikaty	10 1/2 %	rocznie
3-letnie certyfikaty Non-redeemable ...	11 %	rocznie
RRSP i RHOSP	9 1/2 %	rocznie
Pozyczki personalne	15 %	rocznie
Hipoteki	14 1/2 %	rocznie

BEZPŁATNE PERSONALNE KONTA CASH
 (\$50 000 pożyczki ubezpieczone na życie)

CODZIENNIE od 12 do 2:30 po poł. i od 7:30 do 9 wiecz.
WTORKI tylko od 12 do 2:30 po poł. oraz **SOBOTY** od 10 do 12:30

Chłonność w jakiegokolwiek organizacji polskiej nie jest warunkiem członkostwa w naszej Credit Union

Kongres Polonii Kanadyjskiej

OKRĘG TORONTO

OŚRODKI POMOCY IMIGRANTOM

OŚRODEK POMOCY
 POLSKIM IMIGRANTOM
 206 Beverley Str
 Tel 979-9634

BIURO POMOCY
 SPOŁECZNEJ
 128 Fern Ave
 Tel 533-9471

Zostań właścicielem domu przy pomocy Credit Union

Fundusz kupna domu (RHOSP), który oferuje nasza Credit Union pozwala zaoszczędzić ponad \$10,000 00 wolnych od podatku.

Informujemy ze:

- 1) rocznie można zainwestować w RHOSP do \$1,000 00 i odjąć tę kwotę od dochodu, który podlega podatkowi
- 2) efektem powyższego oszczędzania są odsetki - wolne od podatku

UWAGA!

Pieniądze zainwestowane w fundusz RHOSP łącznie z odsetkami - nie podlegają opodatkowaniu - jeżeli posłużą jako zadek w momencie kupna domu

Ostateczny termin depozytu upływa z dniem **31 grudnia.**

Przyjdź lub zadzwoń

220 Roncesvalles Ave
 tel 537-2181

2987 Bloor Str W
 tel 236-1225

12 Denison Ave
 tel 863-0996

4260 Cawthra Rd
 tel 848-4303

Garnitury

Jest to swoisty dział damskiej garderoby Zapoczątkowany przez Georges Sand i "skandalizujące" ubiory sufrażystek W latach międzywojennych spopularyzowany przez styl "La Garçonne" Noszone są praktycznie wszystkie rodzaje odpowiadające modelom męskim Dwurzędówki, jednorzędówki i wieczorowe smokingi cieszą się popularnością Tweed i rzadko prążkowany "t enis" są szczególnie modnymi materiałami Proszę zwrócić uwagę na pseudo-medal w klapie ostatniej z modelek Noszone są one do wszystkiego najchętniej do odzieży skorzanej

UWAGA! Zanim nabędziecie garnitur nie zaszkodzi kilka minut sam na sam z dużym lustrem

Garnitur nie jest w stanie zatuszować niektórych niedoskonałości sylwetki, a nawet je podkreśla

TYLKO DLA CIEBIE Dbajmy o dłonie!

Zwykle o nich zapominamy! A tymczasem nasze ręce najczęściej mogą o nas powiedzieć i zdradzić nasze największe sekrety Dłonie są również tą częścią ciała, na której najszybciej widac, że czas upływa nieuchronnie i szybko Cóż więc zrobić? Przede wszystkim nie szkodzi! Najwspanialej byłoby, gdybyśmy mogli wykonywać wszystkie brudne prace domowe w rękawiczkach, a już chociażby zakładac je do obierania warzyw Wiadomo niestety, że większość pan niechętnie stosuje się do tego zalecenia A więc jeżeli już musimy narazac nasze dłonie na działanie różnego rodzaju proszków, płynów i pianek do zmywania, czyszczenia lub prania - to pamiętajmy, aby po każdej takiej czynności bardzo starannie opłukać ręce, następnie zanurzyć je na chwilę do lekko zakwaszonej sokiem z cytryny wody, starannie osuszyć i wetrzec w nie krem do rąk lub chociażby odrobinę zwykłego kremu Nivea Cały ten zabieg trwa zaledwie kilka minut i każda kobieta musi znaleźć na to czas, a przede wszystkim robić to systematycznie, aż wejdzie w nawyk i stanie się rzeczą tak oczywistą, jak mycie zębów rano i wieczorem

To naturalnie nie wszystko, co należy się naszym dłonom

Należy im się także trochę gimnastyki A więc przynajmniej raz dziennie przez kilka minut (można to robić w wannie) zginiemy i prostujemy palce oraz gimnastykujemy nadgarstki, wykonując dłońmi ruchy okrężne Poza tym, jeżeli tylko zauważymy postępujący procesrogowacenia naskórka na dłoniach, scieramy go pumeksem lub specjalną tarką, po uprzednim dokładnym umyciu rąk dobrym mydłem

Pamiętać należy także, aby

przed rozpoczęciem wszelkich czynności, w czasie których ręce narazone będą na działanie środków chemicznych, wetrzec w skórę specjalny krem ochronny

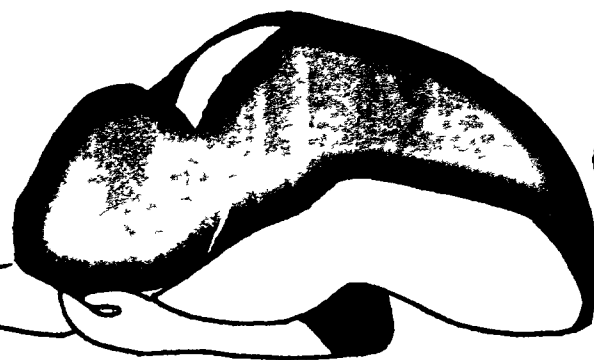
Od czasu do czasu dobrze zrobi dłonom kąpiel w mleku, a jeżeli są bardzo zniszczone, także kąpiel w kleiku z siemienia lnianego lub płatków owsianych Ręce spierzchnięte, o pękanej skorze, zanurzamy na kilkanaście minut w ciepłej oliwie z dodatkiem soku z cytry-

ny I najważniejsza rada nigdy nie wychodzimy na mroz bez rękawiczek i nie wystawiamy wilgotnych dłoni na chłód Ręce bardzo szybko ulegają odmrożeniu, których leczenie jest później długie, a często nieskuteczne

Oczywiście nie wolno zapomnieć o pielęgnacji paznokci Jeżeli zajęcia domowe lub zawodowe nie sprzyjają "noszeniu" długich paznokci, starannie je przycinamy, opilowujemy i pamiętamy o obcinaniu skórek

Malowanie robi paznokciom doskonale, gdyż lakier stanowi dodatkową warstwę ochronną, ale jeżeli je malujemy - pamiętajmy o tym, że nie ma nic brzydszego niż paznokcie pokryte strzępami łuszczącego się lakieru Jeżeli go więc używamy, niech będzie jasny, wtedy drobne ubytki mniej rzucają się w oczy i naturalnie nakładamy go tak często, jak będzie to potrzebne

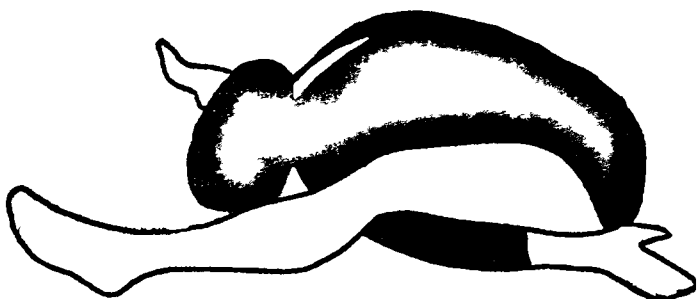
KLAUDYNA

(wersja druga)

Siadamy w pozycji Ostryga i lekko unosimy kolana i głowę w górę, przenosząc ciężar ciała na prawą stronę Lewą dłoń odepnijmy od stopy i rękę wsuwamy pod nogi Ręką (wierzch dłoni w dół) zataczamy po ziemi półkole jak wskazówka zegara najpierw w kierunku prawego kolana, a potem dalej w stronę lewego uda tak daleko, aż wysuniemy spod niego dłoń w

tył Następnie, w ten sam sposób, zmieniamy pozycję prawej ręki Obie ręce wyciągamy bardzo daleko, żeby wystawały spod ud Rozłączając stopy, prostujemy nogi w kolanach i rozszerzamy je do małego rozkroku Kolanami sciskamy ramiona Doł podkolanowy powinien opierać się o pachę Lekko przyciskając ręce nogami, usiłujemy dosięgnąć ramionami do ziemi W tej pozycji oddychając normalnie pozostajemy dłuższą chwilę - do minuty

JOGA NA EMIGRACYJNY STRES

KURMASANA - ŻÓŁW

PACZKI DO POLSKI

DIALAMY OD 1982 ROKU
CIESZYMY SIĘ ZAUFANIEM
RODAKÓW NADAJĄCYCH
PACZKI Z 5 KRAJÓW

Gwarantujemy najniższe ceny
w Ameryce Północnej

- SPECJALIZUJEMY SIĘ W PACZKACH NA ZLECENIE
- PACZKI PAKOWANE SĄ W NIEMCZECH ZACHODNICH I DOSTARCZANE DO DOMU ODBIORCY NA TERENIE CAŁEJ POLSKI W TERMINIE OK 15-25 DNI
- CENY W DOLARACH KANADYJSKICH W CENACH ZAWARTY JEST KOSZT TRANSPORTU
- ANI ODBIORCA ANI NADAWCA DO NASZYCH CEN NIC WIĘCEJ NIE DOPLACAJĄ
- PRZESYŁAMY PISEMNE POTWIERDZENIE ODBIORU
- W RAZIE ZAGINIĘCIA PACZKI GWARANTUJEMY WYSŁANIE PACZKI O TEJ SAMEJ WARTOŚCI NA NASZ KOSZT
- NAJMNIEJSZE ZLECENIE \$20 LUB 5 KG
- DATKI NA KOSCIOŁY W POLSCE PRZESYŁAMY BEZPŁATNIE

■ JAK WYSŁAĆ PACZKĘ ■

- 1 Wytnij nasze ZLECENIE WYSYŁKI PACZKI
- 2 Zaznacz ilość zamawianych artykułów i zsumuj ich wartości
- 3 Na oddzielnej kartce wyraźnie napisz swój adres i telefon oraz adres odbiorcy w Polsce
- 4 Wyśl w zaadresowanej do nas kopercie ZLECENIE WYSYŁKI PACZKI kartkę z adresem oraz money order lub czek (płatny dla SAP) na kwotę równą wartości paczki

ZLECENIA PROSIMY PRZYSYLAĆ NA ADRES
(tylko dla korespondencji)

SAP pomoc
1180 Mississauga Valley Blvd
Unit 24
MISSISSAUGA ONTARIO
L5A 3M9 Canada

TEL (416) 273-5729

ZLECENIE WYSYŁKI PACZKI

ARTYKUŁY DO WYBORU		\$ Can.	zł.
1 Szynka konserwowa	900 g	6 20	
2 Szynka konserwowa	450 g	3 20	
3 Szynka mielona	340 g	1 80	
4 Salami	900 g	6 10	
5 Pasztet	200 g	1 20	
6 Bekon	450 g	2 80	
7 Wieprzowina w konserwie	300 g	1 90	
8 Wołowina w konserwie	400 g	2 50	
9 Sardynki w oliwie	125 g	0 90	
10 Makrela w pomidorach	125 g	0 90	
11 Filety śledziowe	200 g	1 50	
12 Ser twardy w kawałku	500 g	4 90	
13 Masło w puszcze	1 kg	6 20	
14 Margaryna	500 g	1 40	
15 Olej roślinny	1 litr	2 50	
16 Dżem pomarańczowy	450 g	1 50	
17 Miód naturalny	450 g	2 90	
18 Ananas w puszcze	750 g	1 30	
19 Brzoskwinie w puszcze	750 g	1 20	
20 Koktail owocowy w puszcze	750 g	1 30	
21 Figi suszone	250 g	1 40	
22 Rodzynki	200 g	1 20	
23 Migdały	200 g	1 60	
24 Orzeszki ziemne	200 g	1 40	
25 Herbata w torebkach	25 szt	1 20	
26 Herbata w wiórkach	500 g	4 30	
27 Kawa ziarnista	500 g	3 50	
28 Kawa instant typu "Nesca"	100 g	2 50	
29 Kakao	250 g	2 50	
30 Czekolada do picia w proszku	800 g	3 90	
31 Czekolada mleczna	100 g	0 80	
32 Czekolada z bakaliami	100 g	1 00	
33 Czekolada z orzechami	100 g	1 00	
34 Batonik czekoladowy	1 szt	0 25	
35 Cukierki owocowe z witaminami	500 g	2 50	
36 Guma do żucia miętowa	12 szt	1 00	
37 Guma do żucia owocowa	12 szt	1 00	
38 Guma balonowa	12 szt	1 20	
39 Pieprz czarny	100 g	1 10	
40 Koncentrat pomidorowy	50 g	0 30	
41 Kostki rosółowe (z kury) na 5 litrów	1 00		
42 Kostki rosółowe (wołowe) na 5 litrów	1 00		
43 Mleko w proszku	400 g	3 10	
44 Witaminy dla dzieci	100 szt	2 30	
45 Aspiryna Bayer	20 szt	1 80	
46 Wata	200 g	0 75	
47 Pasta do zębów (duża)	150 g	1 40	
48 Mydło toaletowe	100 g	0 50	
49 Szampon do włosów	1 litr	2 50	
50 Proszek do prania	3 kg	4 90	
51 Proszek do szorowania	500 g	1 50	
52 Płyn do mycia naczyń	1 litr	1 90	
53 Zapalniczka gazowa	1 szt	0 90	
54 Rajstopy damskie (małe)	1 szt	1 00	
55 Rajstopy damskie (średnie)	1 szt	1 00	
56 Rajstopy damskie (duże)	1 szt	1 30	
57 Dzinsy Montana	1 szt	13 00	

OWOCE

Pomarańcze (świeże)	10 kg	16 40;	5 kg	9 00
Grejpfruty (świeże)	10 kg	17 40;	5 kg	9 50
Cytryny (świeże)	10 kg	17 40;	5 kg	9 50
Ananasy (świeże)	5 szt	12 00	1 szt	2 60

Ponadto możecie Państwo wysłać przez nas do Polski samochód (nowy lub używany) oraz artykuły techniczne i odzieżowe a także świeże kwiaty z okazji ślubu imienin itp

ZDROWIE

Porady zielarskie

Zioła wracają wreszcie do łask. Używamy ich na co dzień w kosmetyce, w kuchni i w medycynie.

Odpowiednio stosowane okazują się być "złotym środkiem" na różne dolegliwości i kłopoty. Jednym z tych dobrodziejstw zioł jest szalwia

(sage). W smaku niewiele różni się od herbaty i może ją zastępować. W starożytności i średniowieczu szalwia uważana była za uniwersalny niemal lek przeciwko różnym dolegliwościom. Współczesne ziołolecznictwo także wysoko ją ceni. Picie naparu z szalwii zaleca się

przy niezbyt zażłobieniu, bólach brzucha i biegunkach. Płucze się szalwią jamę ustną przy stanach zapalnych dziąseł, bólu gardła i plesniawkach. Picie naparu z szalwii powinno również ci, którzy cierpią na nadmierne wydzielanie potu. Szalwia jest bardzo cenionym ziołem we Francji, podobnie zresztą jak mięta, która wzmacnia wydzielanie żółci, soków trawiennych żołądka i dwunastnicy, poprawia apetyt a także obniża ciśnienie krwi. Miętą płukac można gardło, spuchnięte dziąsła i bolące migdałki. Ziele to działa również uspokajająco i pomaga przy migrenie, nerwobolach i bezsenności.

Leczymy się same

Naukowcy stwierdzili ostatnio, że organizm ludzki potrafi się obronić przed infekcją wirusową sam. Wystarczy w tym celu masować określone punkty na powierzchni skóry. Są to punkty biologicznie aktywne, od dawna znane przestarzałej medycynie Wschodu. Ośmiem najbardziej aktywnych punktów mieści się na twarzy pod dziurkami od nosa i pod brwiami, wokół uszu i na szyi. Masując te miejsca palcami człowiek pobudza swój wewnętrzny system regulacji biologicznej, który z kolei mobilizuje substancje ochronne. Jeżeli system ochronny został już naruszony, punkty bioaktywne sygnalizują to bólem. Wówczas należy przystąpić do leczenia, powtarzając masaż co 30-40 minut aż do momentu ustąpienia bólu. Oczywiście w ten sposób nie wyleczy się kataru chronicznego ani innych poważnych schorzeń. Daje to natomiast doskonałe rezultaty przy leczeniu

niem bólowi głowy. Zaleca się także profilaktyczne wykonywanie masażu trzykrotnie w ciągu dnia. Cała kuracja znakomicie zwiększa odporność organizmu.

Filizanka kawy - lekarstwem na astmę!

Szkocki lekarz dr Hyde Salter napisał już w 1859 r., że mocna kawa jest najlepszym medykamentem przeciwko astmie.

Dzisiaj, najbardziej używany przeciwko astmie lek - theophyllina jest niczym innym jak pochodną kofeiny. Naukowcy z "Children's Hospital in Winnipeg" przeprowadzili badania, z których wynikało, że zdrowie pacjentów leczonych kofeiną wykazuje wyraźną poprawę. Naukowcy z tego szpitala opublikowali nawet w

Wrzody dziedziczne?

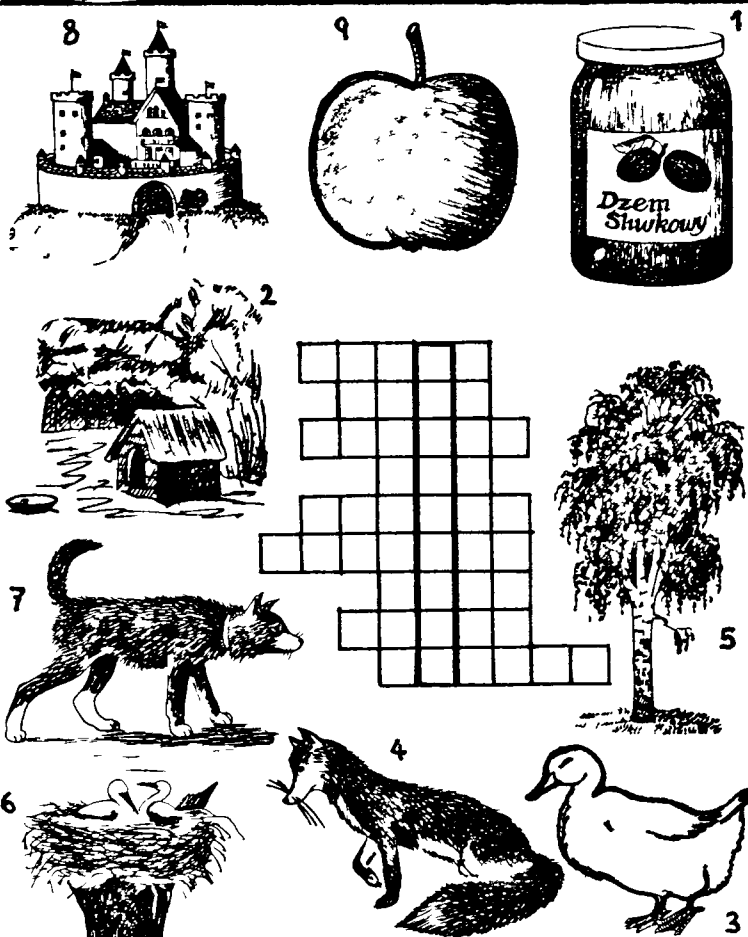
Wrzody żołądka w 80 procentach przypadków nie są wynikiem stresów - jak się ostatnio przyjmowało - ogłosił dr Jerome Rotter w grudniowym numerze magazynu McCall.

Wprawdzie, twierdzi doktor, członek poddany stresowi, zwykle produkuje więcej kwasu żołądkowego, którego nadmierna ilość uważana jest za przyczynę wrzodów to jednak ilość ta nie jest tak wysoka by wywołać powstanie wrzodu. Mechanizm powstawania wrzodów jest zdaniem Rottera dziedziczny na co wskazuje rodzinne ich występowanie.

"The New England Journal of Medicine" stwierdzenie, z którego wynika, że chory na astmę pacjent wagi 110-130 funtów powinien pić codziennie 2 filiżanki kawy. Naturalnie nikt chory na astmę nie powinien sam kurować się kofeiną - przed tym również przestrzegają lekarze z Winnipegu.

COŚ DLA DZIECI

Wpisz w kratki koloryto nazwy przedmiotów i zwierząt pokazanych na rysunku. Wyłączając z góry na dół znajdziesz rozwiązanie.

Rozwiązanie z nr 109
Stolarz Kotara Łaska
Rękawce
Do ostatniego rebusu zakradł się błąd.
Powinno być

Przepraszamy

"PANI JADWIGA" Polski program radiowy ze stacji CHWO 1250 w Oakville - od godz. 1 do 2 w każdą sobotę. Reklamy i ogłoszenia handlowe oraz wszelkie komunikaty - przyjmuje się telefonicznie 691-8789

POLSKI PROGRAM RADIOWY na stacji CJVB w VANCOUVER - 1470 AM w każdą niedzielę od 14:30 do 16:00
TEL. 327-6892
Adres: P O BOX - 58262 - Stn. L., Van B C V6P 6E3
Wiadomości z Polski, ogłoszenia i komunikaty polonijne, komentarze, koncert życzeń, ogłoszenia handlowe

Echo Ojczyzny
codzienny polski program radiowy nadawany od godziny 11.05 od poniedziałku do piątku włącznie.
ze stacji CHIN FM 100.7
tel. 531-9991
Prowadzi Karola Kęsik.
Muzyka, wiadomości z Polski, z Kanady i ze świata, komentarze. Przyjmujemy reklamy i ogłoszenia handlowe i wszelkie komunikaty

"POLONEZ" Polski program radiowy
Producent MAREK J. GOŁDYN
2120 Bloor St. W Toronto, M6S 1M8, Tel (416) 762-7254
W soboty 3:30 - 4:30 1250 AM CHWO

"POLONIA REVIEW" Polski Program Telewizyjny
Przynosi aktualne wiadomości z Polski z życia Polonu kanadyjskiego
Nadawany jest w dzielnicy Parkdale w każdą środę - godz. 6 wieczorem, piątek - 8:30 wieczorem, i sobotę - 3:30 po południu

"EURO-PAK" I "PRES-POL"
PRZEDSTAWICIEL W HAMILTON

1. PACZKI DO POLSKI NA ZLECENIA
• owoce cytrusowe • artykuły gospodarcze • kwiaty
• pieniądze • żywność
Niskie ceny w dolarach kanadyjskich. Szybka dostawa

2. TYGODNIKI Z POLSKI
• Kobieta i Życie • Przyjaciółka • Przekrój,
• Panorama • Polityka • Forum • Veto
Cena jednego egz. 0,85\$. Prenumerata od zaraz.
Niewielkie opóźnienie od wydania w Polsce

3. ZAMOWIENIA I INFORMACJE
• listownie • telefonicznie (w godz. 10:00 do 22:00)
MAREK LACHOWICZ
151 Queen St N / 2501 Hamilton, Ont L8R 2V7
TEL (416) 525-4707

GENERAL CONTRACTOR
Nowe domy Dostawianie pokoiw
Przerabianie wnętrz
TEL Toronto 353 2697 109 112

COTTAGE do sprzedania
Georgan Bay
TEL 534 2697 109 112

Malowanie z zewnątrz i wewnątrz domów biur pomieszczeń przemysłowych i handlowych, cyklizowanie podłóg oraz wszelkie prace stolarskie i remonty. Tanie i fachowo.
TEL 530-1246 TORONTO
rano do 8:30 i po 9 wieczor

**NOWO OTWARTY SKLEP
GIEWONT 333**
Roncesvalles 333, Toronto, Ont.

ma przyjemność zaprosić Państwa w swoje progi
• Oferujemy najniższe w całej okolicy ceny na artykuły delikatesowe, słodkie, wyroby pamiątkarskie i unikalne, malowane ręcznie polskie banki choinkowe

• Posiadamy duży wybór ozdobnych lamp pokojowych w bardzo przystępnych cenach

• Jesteśmy autoryzowanym przedstawicielstwem znanej firmy EURO PAK

Przyjmujemy zlecenia na wysyłkę do Polski z Europy Zachodniej

■ owoców cytrusowych
■ paczek żywnościowych o składzie dobranym przez klienta
■ artykułów technicznych i odzieżowych
■ świeżych kwiatów
■ pieniędzy (banknot do rąk odbiorcy)

Przyjmujemy również gotowe paczki do przesyłki morskiej lub lotniczej. Wszystkie przesyłki i zlecenia ubezpieczone.

BARAN
(Aries)
21 03 - 20 04

Będiesz niecierpliwy i nieopanywany a wszystko to z powodu dzwonego zbiegu okoliczności ci On będzie wien napiętej at mosferze domowej i nieporozumieniem na polu zawodowym które zaostrzą się z koncem tygodnia Im więcej okaziesz złości i zdenerwowania tym bardziej rozjątrzysz oponentów Staraj się więc za wszelką cenę pohamować swój gwałtowny temperament Koniec tygodnia może się okazać groźny także dla twojego zdrowia 21-ego Neptun wchodzący w znak Koziorożca doprowadzi dwie różne filozofie życiowe do ostrej konfrontacji

BYK
(Taurus)
21 04 - 21 05

Zbliżają się chwile wystawiające na próbę twoje małżeństwo lub inny trwały związek natury uczuciowej Trzeba będzie stawić czoła niejednej krytycznej sytuacji Niewykluczone zdrady napięcia chwile zazdrości W innych dziedzinach perspektywy rysują się bardziej optymistycznie Jakies korzystne rozwiązania materialne podniosą cię na duchu i poprawią domową atmosferę Przy okazji wizyty u lekarza zbadaj tarczycę i nerki 21 ty będzie dobrym dniem na zakupy szczególnie jeżeli masz w planie dokonanie jakis do mowych inwestycji W koncu tygodnia drobne kłopoty

BLIŹNIAKI
(Gemini)
22 05 - 21 06

Znajdziesz się teraz w zasięgu wpływów przynoszących zmienne sytuacje i nastroje po tegujących właściwie naturze Bliźniat rozdarcie wahanie i trudności z samookreśleniem Często zadawaj będziesz sobie pytanie po czyjej stronie nie? nie znajdując na nie odpowiedzi Mimo to przeważa w tym tygodniu korzystne wpływy planetarne Patron Bliźniat Merkury zadba o ich dochody a kontakty zagraniczne zaowocują czymś bardzo konkretnym zwłaszcza w ostatnich najpomyślniejszych dniach tygodnia W pracy zawodowej zalecany jest rozsadek

RAK
(Cancer)
22 06 - 23 07

Skonczy się wreszcie nużąca stagnacja nadejdą wyśmienite zmiany Mogą one przynieść wiele dobrego umacniając wiarę Raka we własne siły dodając mu energii i nasuwając jakies niepokojące wątpliwości Twoja sytuacja jest stabilna rokuje nawet możliwości awansu i wyższych dochodów A o tym ze podejrzenie wobec kogos bliskiego są bezpodstawne przekonasz się wkrótce sam Dla samotnych Raków najważniejszym okresem będzie połowa tygodnia kiedy to gwiazdy wrozą jakies znaczące decyzje i odmianę losu

LEW
(Leo)
24 07 - 23 08

Gwiazdy mówią ze lepiej będzie usunąć się w cieniu niż obrywać guzy Cechy osobowości skłaniają Lwa do zajmowania pozycji eksponowanych jeśli jednak nie odstąpisz od swojej ulubionej strategii życiowej nadchodzący tydzień przyniesie ci wiele rozczarowań Twoją stawką w grze powinien być spokój i komfort psychiczny Unikaj porażki zachowując się skromniej niż zazwyczaj z większą dozą autokrytycyzmu Zresztą miłość powetuje ci wszystkie niepowodzenia Dbaj zatem o serce i panuj nad nerwami

PANNA
(Virgo)
24 08 - 23 09

Wenus zapewni ci teraz wspaniałość w uczuciach sympatię bliskich i przyjaciół Natomiast życie zawodowe utrudni Pannie czas zawiści i małostkowości Na szczęście bliscy ci ludzie podsuną skuteczny sposób obrony przed nieuczynliwosciami innych Wystrzegaj się burz rodzinnych i wszelkich potyczek słownych W połowie tygodnia pozwól sobie na solidny odpoczynek bo własnie wtedy twój system nerwowy będzie się domagać kuracji wzmacniającej 21 go licz się z kłopotami natury finansowej lub prawnej byc może to sprawa sąsiada

WAGA
(Libra)
24 09 - 23 10

Wygodny dom udane małżeństwo i ciepło rodzinnych uczuć to bardzo istotne jeśli nie najważniejsze wartości w życiu Wagi Nadchodzący tydzień nie poskapi ci satysfakcji rodzinnych i szczęście które będzie także szczęściem twoich bliskich Inne sprawy zejda na dalszy plan W pracy poza drobnymi przykrościami nie powinno się wydarzyć nic niepokojącego wszystko potoczy się zwykłym trybem pod warunkiem ze nie popełnisz jakiegos głupstwa Od połowy tygodnia wszystko się trochę pogmatwa

SKORPION
(Scorpio)
24 10 - 22 11

Układy planetarne zsyłają ci nowy zastrzyk sił witalnych Zechcesz zaimponować otoczeniu cos zburzyć cos nowego stworzyć Ale chociaż mielstwo się poddajesz spietrzeniu przez szkody ostudzi twoje zapaly Kiedy juz nieco ochłoniesz spróbuj jeszcze raz dopiąć celu tym razem drogą mediacji W miłości będzie tak jak sobie wymarzyłeś jeśli jednak urodziłeś się w trzeciej dekadzie znaku bądź czujny pilnie strzeż swojego szczęścia szczególnie w połowie tygodnia W sprawach finansowych nieco kłopotów!

STRZELEC
(Sagittarius)
23 11 - 21 12

Twoim żywiołem jest ogień toteż mieltwo będzie ci zyc w czasach wymagających cierpliwości i zimnej krwi Trzeba będzie nieestety pojąć na liczne kompromisy nieustannie wazyc wszystkie za i przeciw zamiast działać jak to masz w zwyczaju odważnie i z rozmachem Od ciebie zależy czy zmiany które niebawem nastąpią będą korzystne Potraktuj z dużą ostrożnością wszelkie oferty wiążące się ze zmianą miejsca zamieszkania czy charakteru pracy W sprawach osobistych zas nie stawiaj niczego na ostrzu noża

KOZIOROŻEC
(Capricorn)
22 12 - 20 01

Bywasz spychany na pobocze przez ludzi obdarzonych dużym tupetem W nadchodzącym tygodniu gwiazdy wyposażą cię w większą dezyntolurę dzięki czemu otoczenie chcąc nie chcąc będzie zmuszone do liczenia się z Koziorożcem Najważniejsze jednak ze w nowym świetle zobaczy cię ktos na kim bardzo ci zależy Wykorzystaj to ko niecznie! Poza tym bądź powściągliwy w wydatkach i dbaj o swoje kolana bo mogą ci przysporzyć kłopotów Wpływ aktywnego Marsa Saturna i Słońca zmobilizuje wszystkie twoje siły

WODNIK
(Aquarius)
21 01 - 19 02

Nieharmonijne aspekty planety zwiastują przeciwności losu Ktos storpeduje twoje dobre pomysly ktos inny zrobi wszystko aby cię zniechęcić i opóźnić realizację twoich planów Jeśli chcesz uniknąć frustracji nie zczynaj w tym tygodniu niczego ważnego znaczącego dla przyszłości Wodnika skoncentruj się co juz w toku Od połowy tygodnia we wszystkich sprawach zarysuje się pewien postęp wtedy również Wenus wyraźnie zacznie się uśmiechać do Wodnika 21 ego jest doskonałym dniem na odważne eksperymenty 23 ego rozważ propozycje

RYBY
(Pisces)
20 02 - 20 03

Jeżeli zaakceptujesz niezbędną rygorystyczność przestaniesz się spozniac i zarywac noce spotkasz się z wielkim uznaniem Wytrwale i solidne Ryby mogą w tym tygodniu wiele osiągnąć uplasowac się w upatrzonym miejscu a nawet pojsć w górę Drobne pięćcia przemiana bez sladu jeżeli rozładujesz je w sposób tak towny Zresztą koniec tygodnia przyniesie szczęśliwe rozstrzygnięcie wszystkiego co wydawało się wątpliwe W miłości dalszy ciąg dobrej passy Czekaj cię wiele interesujących i romantycznych przeżyć 19-ego nie popadaj w pesymizm

ZŁOTO I BRYLANTY
OD PRODUCENTÓW I IMPORTERÓW 21 DUNDAS ST, SUITE 1601, TORONTO, ONT M5B 1B7
HOLDER DIAMONDS Inc
Diamond Importers
TEL. (416) 368-7186
Od poniedziałku do srody 9-5
czwartki 9-8 30
lub proszę telefonować w sprawie terminu wizyty

WSPANIAŁA OKAZJA!
UNITY TRAVEL
100 University Ave Suite 807
Toronto Ont Canada M5J 1V6
Telephone (416) 595-1244
Telex 06-22186-P WT

Odlot 27 grudnia - powrot 30 stycznia
WARSZAWA • SZTOKHOLM
• OSLO • HELSINKI lub PRAGA
\$ 559
LOTY DO KOPENHAGI
Od 27 grudnia - powrot do konca maja
\$ 499
SPĘDŹ SYLWESTRA
I NOWY ROK W
KOPENHADZE
\$ 599
W koszt biletu wchodzą m in noclegi i bal

DLA MIŁOŚNIKÓW BIAŁEGO
SZALEŃSTWA
AUSTRIA - SAINT ANTON
ISCHL BAD
Od 27 grudnia - powrot 9 stycznia
HOTEL, WYCIĄGI, PRZELOT
\$ 799
Po dalsze informacje i rezerwacje prosimy telefonować -
TORONTO 595-1244
prosić p Krystynę
Od osób spoza Toronto akceptujemy "collect calls"
tylko w sprawie rezerwacji

ZBIÓRKA NA SKARB NARODOWY
W BRYTYJSKIEJ KOLUMBII
Komitet Skarbu Narodowego na Brytyjską Kolumbię organizuje zbiórkę na Skarb Narodowy przez
CAŁY MIESIĄC LISTOPAD
pod hasłem "PRZEZ SKARB NARODOWY DO WOLNEJ POLSKI — ZAPISZ SIĘ NA CZŁONKA"
Prezydent Rzeczypospolitej Polski wraz z Rządem przez siebie powołanym prowadzą bez przerwy walkę o wyzwolenie Polski spod przemocy sowieckiego imperializmu i przeciwko zagrożeniu odradzającego się imperializmu niemieckiego
Walka ta musi być ciągła, wytrwała, czujna - dlatego wymaga środków pieniężnych Środki te mogą i powinni dać Polacy zamieszkałi w wolnym świecie, wpłacając odpowiednie sumy na rzecz Skarbu Narodowego Popierając Skarb Narodowy R P spełniamy swój podstawowy obowiązek obywatelski Czeki lub Money Orders prosimy wystawiac na POLISH NATIONAL FUND i wysylac na adres Polish National Fund 1134 Kingsway, Vancouver B C V5V 3C8 Datki pieniężne można pod tym adresem (lokal S P K) wpłacać na ręce przedstawiciela S N w każdą srodę i piątek od godz 7 30 do 10 00 wieczorem
W niedzielę dnia 18 października przed kościołem sw Kazimierza w Vancouver odbędzie się zbiórka PIENIEŻNA NA SKARB NARODOWY BĄDZMY SZCZODRY
KOMITET SKARBU NARODOWEGO
W BRYTYJSKIEJ KOLUMBII

14TH ST AUTO BODY
AND COLLISION LTD.
74 - 14th Street, TEL 251-2892
Wszelkie naprawy karoserii i lakierowanie samochodów
Bezpłatna wycena
Prowadzimy oddział samoobsługi
• wynajęcie stanowiska naprawczego 1 godzina - \$ 3,
• cały dzien \$ 25, • tydzień - \$ 120
• Komora lakiernicza - \$ 35
Klient przygotowuje samochód - my lakierujemy - \$ 130

LISTOPAD
15 C Alberta, Idalu, Leopolda, Przybystawa
16 P Edmunda, Gertrudy, Juliana, Radomira
17 S Elzbiety, Eufemu, Grzegorza, Zbystawa
18 N Klaudyny, Ottona, Romana
19 P Elzbiety, Salomei, Seweryny
20 W Anatola, Emiliana, Oktawiusza, Sędzimira
21 S Gelazego, Janusza, Konrada, Oliwiera

Chwalmy się 1000-letnią kulturą polską, a nie dbamy o propagandę dobrego Imienia polskiego
"POLONIA SEMPER FIDELIS"
Ks dr Zdzisła Peszkowski, profesor Zakładów Naukowych w Orchard Lake, napisał w skrocie Historię Polski do dnia dzisiejszego - bogato ilustrowana pt "Polonia semper Fidelis" - w języku angielskim
Jest do nabycia w Organizacjach Polonijnych po cenie \$3 90 za egz
Dla propagandy "Dobrego Imienia Polskiego" kupuj "POLONIA SEMPER FIDELIS" dla dzieci swoich i podaj w prezencie sąsiadowi, aby zapoznał się z przebogata historią Polski - książka pisana po angielsku, objętości 208 stron druku, w tym 100 stron z ilustracjami - to książka album
Jest pierwszorzędnym środkiem propagandy "Dobrego Imienia Polskiego"
KUP, daj dzieciom, studentom i sąsiadom w prezencie to "Mowa Wieków"
110-111

Wystawa
prac
malarskich
JOLANTY KOŁACZEK
i
EWY RUDNICKIEJ
15 i 22 listopada br w Domu SPK
w Toronto, w godzinach wieczornych

Nr 109

Poziomo

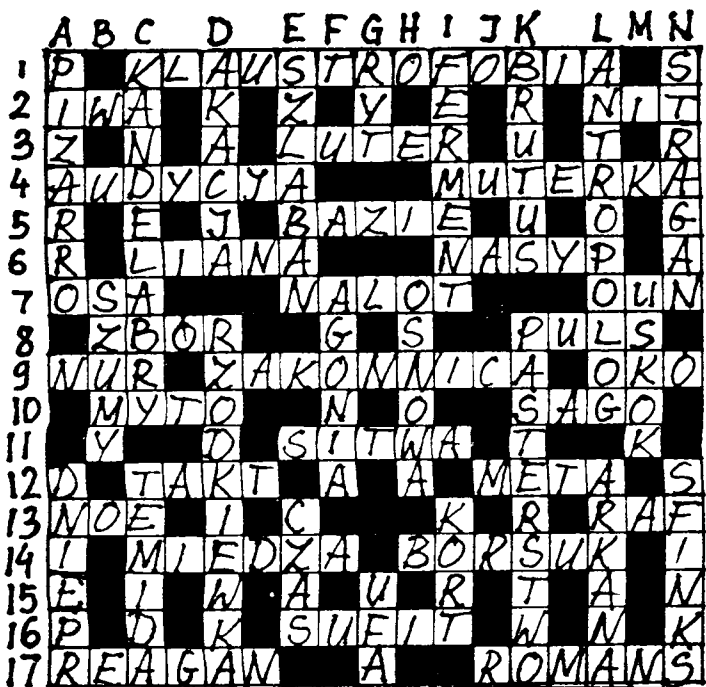
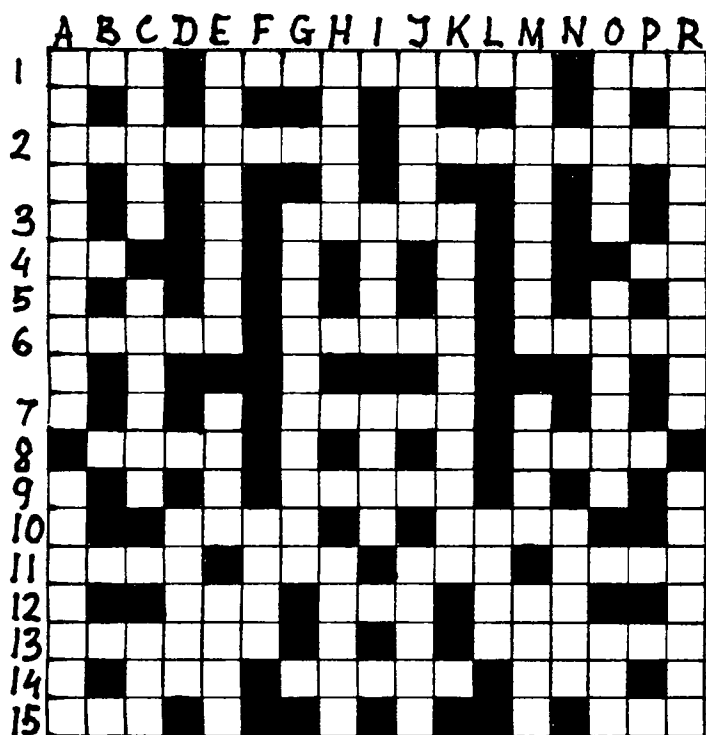
- 1-A stepka
- 1-E wylegarnia pisklat
- 1-O polny kwiat
- 2-A w cieście

- 2-J mała człekokształtna
- 3-G popularna pasza
- 4-A nuta gamy
- 4-P symbol chemiczny niklu
- 6-A domek Eskimosa
- 6-M polski sportowiec - miotacz lub owad

- 7-G uchwyty na wiosła
- 8-B ryba słodkowodna
- 8-M stolica Egiptu
- 9-G zgromadzany przez wiewiórkę lub chomika
- 10-D azjatycki woz
- 10-K odmierza go zegar
- 11-A sławny reżyser amerykański lat 30-tych
- 11-F reprezentowane przez Arymana w dualistycznej religii staroperskiej
- 11-J przemysłowe zanieczyszczenie powietrza
- 11-N morski odgłos
- 12-D kłasiwe owady
- 12-H naturalny lub sylwestrowy
- 12-L imię z elementarza
- 13-A zajęć
- 13-L część milimetra
- 14-C pierwiastek promieniotwórczy
- 14-G rodzaj kosmetyków
- 14-M starogrecka legenda
- 15-A stopień oficerski w sułtańskiej Turcji
- 15-O droga lub przez jakąś miejscowość

Pionowo

- 1-A system górski w Ameryce Płn
- 1-C włochaty, nieprzemakalny materiał
- 1-E rozdrażnienie
- 1-H stosowane w walkach bokserskich, karate itp
- 1-J pierwiastek, którego związki są silnymi truciznami
- 1-M sentymentalny marzyciel
- 1-O umownie przyjęta i dokładnie określona wartość jakiejś wielkości
- 1-R zwycięzca spod Raclawic
- 3-G 'legendarny kpiarz o imieniu Dyl
- 3-I wyspa w kształcie obwarzanka
- 3-K polska rodzina magnacka, fundatorzy sławnej biblioteki
- 5-C rodzaj szalasu, namiotu
- 5-O bohater sienkiewiczowski
- 7-E brzydka cecha charakteru
- 7-I ukochane drzewo J Kochanowskiego
- 7-M jajeczka ryb
- 9-A lekki pojazd konny w dawnej Polsce
- 9-R donosny rozkaz
- 10-D rynek w antycznej Grecji
- 10-F owadzi odgłos
- 10-L surowiec wtórny
- 10-N cecha wspólna wielorybów, owiec i małp
- 11-H pomieszczenie dla bydła
- 11-J do wywabienia
- 12-E słynie z nich sandomierskie
- 12-M stolica Peru
- 13-C krzyżówka papuga
- 13-O Radio i Telewizja

Praca

DIEMASTER TOOL, Inc
 MISSISSAUGA, 160 Watline Ave
 (okolice Hwy 401 Hwy 10)
ZATRUDNIMY operatorów pras (punch press operators) Na początek \$5 na godz Wszystkie świadczenia łącznie z 'Dental Plan' Praca na 2 zmiany
 TEL 621-7378 od 10 3 po poł lub 273 7111 od 4 23 po poł

POTRZEBNI doświadczeni pracownicy do robot betonarskich (krawężniki i chodniki) Toronto
 TEL 252-8492 po 7 wieczor 106-109

ASYSTENT operatora do pracy w zakładzie produkcji taśm samoprzylepnych **POTRZEBNY** (Keele i Hwy 7)
 TEL 669 6531

POSZUKUJE się osoby do opieki nad 16 miesięcznym dzieckiem i prowadzenia domu Warunki do uzgodnienia
 TEL 487 9977 106-109

POWAŻNEJ pani na stałe do 6-miesięcznego dziecka i prowadzenia domu poszukuje
 TEL 665 2799

MŁODY mężczyzna poszukuje pracy na weekendy MISSISSAUGA
 TEL 848 6331

PODEJME pracę w budownictwie lub każdą inną
 TEL 536-5747 po 19 00 Marian

POTRZEBNI zručni pracownicy "HANDYMEN" w dziedzinie napraw i remontów mieszkań oraz kobiety do sprzątnia
 Angielski, chociaż trochę, potrzebny
 TEL 823-8985

NOWO PRZYBYŁA podejmie pracę - sprzątnie, pilnowanie dzieci, w Etobicoke albo w okolicy Roncesvalles
 TEL Toronto 255 2013

POSZUKUJE pracy jako "Cleaning Lady"
 TEL 848-0051 MISSISSAUGA 109 118

CUKIERNIK potrzebny natychmiast
 TEL 767 58171

PRZESZŁO \$ 20 NA GODZINĘ zarabia wykwalifikowany spawacz ŚWIADECTWO SPAWACZA W 5 TYGODNI

można uzyskać w
INSTITUTE OF TECHNICAL TRADES

który szkoli specjalistów już 25 lat z górą
 • nowoczesne urządzenia • rysunek techniczny • kursy dzienne, wieczorne, sobotnie i na zmiany • dokłagne opłaty tygodniowe
 734 Kipling Ave., Toronto
 TEL 255 2369
 po godzinach TEL 536-008 921-3886
 Informacji udzielają **MARK NIEWIADOMSKI** lub **ANDRZEJ MAJ**
 89-110

UCZCIWA kulturalna obywatelka kanadyjska bardzo samotna pragnie poznać również uczciwego kulturalnego Pana w wieku 65-75 nie posiadającego żadnego majątku gdyż sama go nie posiada
KAWALER (30) któremu inteligencja kultura i ryterskosc nie są obce o miłej powierzchowności i przyjemnej aparatury pragnie poznać Panią o zbliżonych walorach Zdjęcia mile widziane Oferty E T A 12

KAWALER lat 32 od 3 lat w Toronto ustalony interesujący się poezją muzyką klasyczną filmem z bardzo dobrą aparaturą pozna Panią do lat 30 w celu nawiązania kontaktów towarzyskich najchętniej z nowo przybyłą emigracją z kulturalnym obyczajem i minimum średnim wykształceniem Poważne foto-oferty kierować na adres E T Dla A 334 109-115

KAWALER lat 28 blondyn, wysokiego wzrostu, dobrze zbudowany, bez nałogów chciałby poznać panią w celu matrymonialnym
 Zgłoszenia listownie na adres E T 108111

UWAGA NIEBIESKIE OCZY!
 Pani której ogłoszenie zaczyna się od słów Panna lat 29/164 szatynka oczy niebieskie proszona jest o jak najszybsze skontaktowanie się z Redakcją TFI 531 5523 lub listownie

KAWALER lat 28 na stałe w Kanadzie bardzo samotny, pogodnego usposobienia pozna panią do lat 30 o podobnym zainteresowaniu w celu matrymonialnym

PIĘKNE kulturalne panie w Polsce pragną korespondować z paniami z USA Kanady
 Załącznik \$15 00 na członkostwo i informację EWAPOL BOX 306 Port Coquitlam B C V3C 4K6 Kanada

PANNA lat 29/164 szatynka oczy niebieskie z dobrą aparaturą Poważnie nie myśląca o życiu Wykształcenie średnie Od kilku miesięcy zamieszkała w Kanadzie Pozna kawalera do lat 30, z kulturalnym obyczajem, dobrej powierzchowności Minimum średnie wykształcenie Zdjęcie mile widziane Poważne oferty proszę kierować na adres redakcji E T

♠ BRYDZ ♡

CZY MUSIAŁEŚ LEŻEĆ?

Północ
 32-CP
 ♠ Axx
 ♠ Axx
 ♠ Kxx
 ♠ KQxx

Zachód
 ♠ xx
 ♠ KQxx
 ♠ xx
 ♠ AJxxx

Wschód
 ♠ K
 ♠ Jxxxx
 ♠ Axx
 ♠ xxxx

Deklarant
 ♠ QJ10xxxx
 ♠ x
 ♠ QJ10xx
 ♠ -

Czy pamiętacie z lat dziecięcych grę, którą zważyliśmy "Zgaduj zgadula - w której ręce złota kula"? Gdy gram w brydza lubię wspomnieć tę zabawę, nie dlatego żeby się relaksować, lecz po to aby nie popaść w błąd zgadywania, gdzie się pewne karty znajdują. Nie należy bowiem zapominać, że w brydzu można czasem z dużą pewnością zlokalizować karty u przeciwników. Złota kula można często znaleźć bez zgadywania. Tak było w dzisiejszym przykładzie.

Licytacja była lakoniczna. Z rozdał karty i spasował P otworzył 1 BA a D, widząc u siebie dziki rozkład poprostu palnął 6 pik. Gdy Z wyszedł w Króla kier sytuacja wyglądała minorowo. W której ręce znajdzie Króla? Szczęśliwie, że D był dobrym graczem zamiast zgadywać zaczął liczyć. A więc Z wyszedł w Króla a zatem ma 1 Damę, tzn 5 pkt. Po zabiciu Asem kier natychmiast postawił na stole Króla trefl, aby się dowiedzieć, gdzie jest As. W dał blokę więc D przebił w rękę i już wszystko wiedział! Łącznie z Asem trefl Z pokazał 9 punktów. Gdyby miał jeszcze Asa karo lub Króla pik miałby co najmniej 12 punktów i otworzyłby licytację. A jednak tego nie zrobił - więc nie posiada tych kart. A jak złapać Króla za rękę? Tylko wypróbowaną metodą "z góry i Zdrowaśka". W tym wypadku się udało dzięki słuchaniu licytacji, liczeniu i odrobinie szczęścia.

Jeszcze słowo o licytacji gracza D. Miał rację gdyż od razu skoczył do szlemika bo rzeczywiście trudno jest czasem dojść do najlepszego kontraktu klasycznymi metodami licytacji. Na dobrą sprawę gracz P - D nie powinni licytować szlemika znając brak wielu honorów. Taka odważna licytacja jest bardzo skuteczna gdy się np licytuje wielkiego szlema, mając zaledwie jednego Asa!

Północ
 ♠ Axxx
 ♠ AQJ1098
 ♠ x
 ♠ xx

Deklarant
 ♠ KQJxxxxx
 ♠ -
 ♠ xxx
 ♠ xx

Oto taki śmieszny przykład D rozgrywa wielkiego szlema w pik. Z posiada 3 Asy i oczywiście kontruje. Ma do wyboru wyjście jednym z Asów. Dlaczego nie ma wyjść np Asem kier? Tak zrobił i pomógł niechętny zrobić przeciwnikom wielkiego szlema bez 3ch Asów. Mało prawdopodobne - ale całkowicie możliwe. Przykład jest raczej drastyczny, ale podobne sytuacje zdarzają się wówczas, gdy na skutek dużego skoku, licytacja nie daje wskazówek, czym ruszyć. Pierwsze wyjście jest zawsze trochę skokiem w ciemność.

INFORMATOR TURYSTYCZNY

CZARTERY WARSZAWA

\$ 599

ODLOT 22 LISTOPADA, PRZYLOT 1 GRUDNIA albo **PRZYLOT 30 STYCZNIA 1985** lub **20 LUTEGO 1985**

DOMINICUS VILLAGE
 (DOMINICAN REPUBLIC)

\$ 699

1 TYDZIEŃ Z PEŁNYM UTRZYMANIEM
 (DON'T LEAVE TOWN UNTIL YOU CALL US)

ŻYCZYMY PAŃSTWU PRZYJEMNEJ PODRÓŻY

COLODY TRAVEL

598 - 3337

PACIFIC WHOLESALE MEATS LTD.

Otwarty tylko czwartki, piątki i soboty
2986 DUNDAS STR W TORONTO
TEL. 767 - 0000

SPECJALNE CENY

Kielbasa	2 99 lb
Wiejska - Village Sausage	2 89 lb
Krakowska - Cytrynowa	3 09 lb
Kielbasa - BBQ	2 89 lb
Mysliwska	2 19 lb
Paszetowa - Liver Sausage	1 59 lb
Kiszka	1 59 lb
F Bacon - wędzony	3 29 lb
Szynka - W Ham - Virginia	3 79 lb
C Ham	3 79 lb
Polędwica	4 19 lb

**PACZKI DO POLSKI
NAJSOLIDNIEJ NAJTANIEJ**
CHCESZ NAPRAWDĘ POMÓC RODZINIE W POLSCE
WYSYLAJ PACZKI TYLKO ZA POŚREDNICTWEM FIRMY

TransCanPol

jedynej firmy posiadającej kanadyjski serwis w Polsce

GWARANTUJEMY:

- dostawę paczki do drzwi odbiorcy • ubezpieczenie przesyłki
- potwierdzenie odbioru przez odbiorcę na czwartej kopii dowodu nadania • uprzejmą i miłą obsługę w Kanadzie i w Polsce • rzetelną informację

UNIKACIE PAŃSTWO:

- dodatkowych kosztów i opłat (portowych, lotniskowych i za serwis w Polsce, którego faktycznie firmy nie rozwożące paczek w Polsce nie wykonują)
- rozkradnięcia paczki przez nieuczciwych magazynierów, którzy w firmach nie dowożących paczek do domów, mają czas na "kontrolowanie" zawartości paczki, zanim zgłosi się odbiorca
- oszczędzicie swoim najbliższym straty czasu i dodatkowych kosztów związanych z podróżą po odbiór paczki

PORÓWNAJCIE PAŃSTWO RODZAJ OFEROWANEGO SERWISU - PEWNOŚĆ CENY, A PRZEKONACIE SIĘ, ZE

TransCanPol

393 Roncesvalles Ave
Toronto, Ont M6R 2N1, tel 535-9944

OFERUJE PAŃSTWU NAJTANSZY I NAJSOLIDNIEJSZY SERWIS

Posiadamy materiały do pakowania paczek

SZCZEGÓŁOWYCH INFORMACJI UDZIELAJĄ NASZE BIURA TERENOWE I DEALERZY

DEALER

Uwaga!

TORONTO - WARSZAWA - TORONTO

CENA \$649

Po szczegółowe informacje prosimy zgłaszać się do

**EMPRESS
TRAVEL AGENCY Ltd.**

185 Roncesvalles Ave., Toronto M6R 2L5
(naprzeciw Credit Union)
Tel. (416) 536-3554, 536-6991

K O M I S

139 Roncesvalles Ave TEL 534 - 9362

Zapraszamy do drugiego nowego sklepu
W dużym wyborze • wyroby artystyczne • kostiumy
ludowe • bogata galeria kryształów • bursztyny,
biżuteria artystyczna, srebro • polski fajans
i porcelana

WSPANIAŁE ELEGANCKIE PREZENTY

ZAPRASZAMY

SPORT SPORT

ZADUSZKI POLSKIEGO FUTBOLU

POLSKA ALBANIA

2:2

Mielec, 31 października
W eliminacyjnym meczu piłkarskich mistrzostw świata Polska zremisowała w Mielcu z Albanią 2:2 (1:0). Bramki zdobyli - dla Polski Włodzimierz Smolarek w 23 min i Andrzej Pałasz w 79 min, dla Albanii Arben Minga w 54 min i Augustin Kola w 76 min. Spotkanie rozpoczęło się od dobrych akcji polskiego zespołu.

Boniek mógł już w pierwszej minucie zdobyć prowadzenie. Później było coraz gorzej. Albanczyki cofnęli się całą drużyną pod własną bramkę i przebiec przez ten mur Polacy nie umieli. W 22 minucie wydawało się, że wreszcie znaleźli sposób. Do dosrodkowania Wdowczyka wybiegł Smolarek, powtarzając niemal w całości sławną akcję Andrzeja Szarmacha z meczu z NRD w Lipsku. Gol poderwał Polaków do ataku. Po chwili Boniek nie wykorzystał znakomitego podania Budy i na tym właściwie się skończyło. Albanczyki otrząsnęli się z szoku, a Polacy liczyli widocznie na zryw w drugiej połowie spotkania.

Niewiele brakowało, aby zrealizowali plan już w pierwszych minutach po przerwie. Ale strzały Bonka i Smolaraka obronił Musta. W 54 minucie wszyscy osłupieli. Minga zdobył gola dla Albanii. Zmuda został ograny jak nowicjusz, piłka przelobowała Kazimierskiego. Później strzały Dziekanowskiego i Wdowczyka były minimalnie niecelne. Gdy oczekiwano upragnionego gola, padł on rzeczywiście, tylko piłka była w polskiej bramce. Ponownie obarczyc winą trzeba Zmudę.

Bramka Andrzeja Pałacza w 79 minucie dała już tylko remis.

Dalsze usiłowania polskiego zespołu były już rozpacliwe, mało więc skuteczne.

Po meczu kibice nawet nie gwizdali i nie złożyli Wołali tylko - "Ale Meksyk". Skąd się wziął ten fatalny dla Polaków wynik? Z błędów polskiej obrony oczywiście i z odrobiny szczęścia rywali. Albanczyki umieli się bronić, trzymać dyskretnie za majtki, w krytycznych sytuacjach udanie padac, skutecznie strzelac i na dokładkę mieli trochę względów u sędziego. Z tym ostatnim twierdzeniem nie zgadzał się trener Piechniczek. Nasz selekcjoner wprost stwierdził, że Szwajcar Bruno Galler był dwunastym Albanczykiem lub jak kto woli, sympatykiem Belgów.

Przed wszystkim jednak nie było tym razem piłkarza zdolnego poderwać zespół polski do walki. Zabrakło kontuzjowanych Wujasa i Karasia. Bardzo zły mecz zagrał Zmuda. Przy słabszej postawie Zbigniewa Bonka i Kazimierza Budy (nie mogli znaleźć sobie miejsca do strzału) nasza druga linia kulała. Dariusza Dziekanowskiego tym razem prawie nie było widać. Włodzimierz Smolarek walczył, był zadziorny. Wszystkich zaś przesładował pech pod bramką doskonałego spisujującego się Musty. Można to oczywiście określić inaczej - Polacy o ułamek sekundy byli wolniejsi, ich strzały o kilka centymetrow niecelne, a podania zbyt sygnalizowane.

Drużyna polska rozpoczęła mecz w następującym składzie: Jacek Kazimierski - Dariusz Nubicki, Władysław Zmuda, Roman Wojcicki, Dariusz Wdowczyk - Kazimierz Buda, Zbigniew Boniek, Waldemar Matysik, Andrzej Pałasz - Dariusz Dziekanowski, Włodzimierz Smolarek.

W 70 min za Budę wszedł Ryszard Komornicki, w 76 min Wojcickiego zastąpił Marek Dziuba.

TABELA

1 Polska	3 1 5-3
2 Belgia	2 0 3-1
3 Albania	1 3 3-5
4 Grecja	0 2 1-3

Da Lesz Dziekanowski walczy o piłkę z kapitanem albańskiej drużyny, Muhedinem Targajem

Późnym wieczorem zakończył się w paryskiej sali im Pierre de Coubertina towarzyski mecz tenisa stołowego, w którym spotkały się reprezentacje Francji i Polski. Po zaciętej walce wygrali gospodarze 5:4.

Trzy zwycięstwa dla reprezentacji Polski wywalczył Andrzej Grubba, jedno Leszek Kucharski.

Warto przypomnieć, że 17 kwietnia br. podczas finału turnieju drużynowego mistrzostw Europy w Moskwie Francja wygrała z Polską 5:3.

Wynik poszczególnych spotkań:

Leszek Kucharski - Patrick Renverse 20:22, 21:10, 21:12,

Jacques Secretin - Stefan Dryszel 21:15, 23:21,

Andrzej Grubba - Patrick Birocheau 21:16, 21:13,

Secretin - Kucharski 21:11, 13:21, 24:22,

Grubba - Renverse 21:15, 21:17

Birocheau - Dryszel 21:11, 21:16,

Grubba - Secretin 21:15, 25:23,

Birocheau - Kucharski 17:21, 21:19, 21:19,

Renverse - Dryszel 21:12, 25:27, 21:17

Jeszcze podczas rozgrzewki nie zapowiadało wielkiej gali. Chwilę później okazało się jednak, że na widowni zasiadzie wielu sławnych ludzi. Grubba - biorąc pod uwagę apetyty publiczności - wygrał może zbyt łatwo w pierwszym pojedynku, choć w koncówce drugiego seta Secretin był groźny. Kilka kon-

Polska - Francja 4:5 w tenisie stołowym

tratakow Grubby widzowie oklaskiwali bardzo długo.

Gdyby do gry Andrzeja dostrzelił Leszek Kucharski, spotkanie nie trwałoby tak długo, no a przede wszystkim zakończyłoby się sukcesem naszych. Zwycięzca z Rotterdamu nie spisał się jednak tak dobrze jak w Holandii. Nie wytrzymał psychicznie dramatycznych koncówek, co wynika z często niedostatecznej koncentracji w pierwszej fazie pojedynku. I tak, w ważnym spotkaniu z Secretinem przegrał pierwszego seta gładko, bez walki, można było odnieść wrażenie, że stało się tak tylko dlatego, iż podszedł do stołu zupełnie nie skoncentrowany. Po dobrym drugim secie, trzeci był w koncówce szalenie dramatyczny. Francuz prowadził przez długi czas i udało mu się "odskoczyć" na trzy punkty (19:16). Trzy serwy Polaka i było już po 19.

Koncówka należała jednak do Francuza z Birocheau. Kucharski przegrał dwa ostatnie sety do 19 mimo że w pierwszym z nich prowadził 19:16.

Secretin powiedział po meczu: "Andrzej Grubba jest w znakomitej formie. Grając tak jak dziś to z pewnością jeden z najlepszych pingpongistów świata". Choc wynikiem w tym spotkaniu nie był najistotniejszy, publiczność przeżyła sporo emocji. Losy meczu rozstrzygnęły się dopiero w ostatniej grze, w której Stefan Dryszel przegrał 1:2 z Patrickiem Renverse, a gospodarze dzięki temu wygrali spotkanie 5:4.

SPORT

SPORT

SPORT

DWIE PRZEGRANE

W PUCHARACH

Pucharowa sroda nie przyniosła sukcesow polskim druzydom W II rundzie Pucharu Zdobywcow Pucharow krakowska Wisla przegrana na wyjeździe z holenderską Fortuną Sittard 0 2, natomiast w Pucharze UEFA Widzew uległ czolowej druzyynie RFN, Borussia Moenchengladbach 2 3

Widzew w pierwszej polowie meczu potwierdzil ogolnie panujaca opinie o jego slabej formie Szybkie i cala szerokoscia boiska przeprowadzane akcje Borussia rozbroily lodzka obrone Przeciwnicy bez wiekszego trudu zblizali sie do bramki Widzewa, a to za kazdym razem grozilo utrata gola Henryk Bolesta bowiem tego dnia byl bardziej jeszcze apatyczny niz jego kolezdy Reagowal w zwolnionym tempie, albo nie interweniowal w ogole Przy pierwszej bramce nie zdazyl wyciagnac ręki Strzal byl jednak slaby, a Uwe Rahna nikt nie atakowal Drugi gol padl po niezbyt silnym strzale z 20 m Bolesta byl chyba przekonany, ze pilka polecil gdzieś obok slupka, gdyz nie probowal nawet rzucic sie w jej kierunku Zareagowal dopiero gdy wpadla do siatki - skljal Tadeusza Swiatka, który nie upilnowal rywala

Widzew staral sie od czasu do czasu odrzucic gospodarzy od własnej bramki, ale atakowal zbyt mala liczba pilkarzy aby usilowania te byly skuteczne W 37 min lodzianie mieli nawet troche szczescia, ale nie pod bramka Borussia tylko pod swoja Bolesta znow zamiast gonic pilke, jedynie patrzyl g gdzie leci Byl slupkiem

Nic nie zapowiadalo zmiany sytuacji po przerwie A jednak

Po przerwie kibice umilkli Widzew wzial sobie do serca reprimende trenera Zmudy, przy pominal sobie dni dawnej swietnosci i ruszyl do ataku Goscie nabrali wigoru, szybciej poruszali sie na grzaskim boisku, walczyli o kazda pilke Bardzo udana byla zmiana Wijasa na Myslinskiego Utykajacy po kontuzji Wijas nie tylko opozniat akcje, ale nie spelniat zadani w obronie

W 56 min zaskakujacy strzal Wragi diametralnie zmienil sytuacje Wiadomo, co znaczy bramka w pucharach strzelona na boisku przeciwnika Pilka kopnieta z ostrego kata niespodziewanie wyladowala w przeciwnym rogu bramki Porazka jednym golem wydawalasię nawet korzystna Ale po chwili bylo 3 1 Bolesta i obrońcy znow zaspali Bramkarz odbil pilke w przeciwny rog, gdzie Herbst nie mial juz trudnosci z wepchnieciem jej do siatki

To zupełnie Borussia wystarczalo Wydaje się nawet, ze na więcej nie bylo juz gospodarzy stac Teraz rozpoczel sie finisz Widzewa W 68 min przepiekny strzałem popisal sie Myslinski Bramkarz przeciwnikow nie mial zadnych szans na obrone Atak sunal za atakiem W 75 min znakomita okazje zaprzepascil Smolarek, strzelajac w pozycji "sam na sam" obok bramki Po chwili wyrównanie wisiolo na włosku Dziekanowski trafil jednak w slupke A kilkanascie sekund pozniej Smolarek znow strzelil obok bramki

Bramki strzelili dla Borussia - Rahn (w 21 min), Criens (w 32 min) i Herbst (w 62 min), dla Widzewa - Wraga (w 57 min) i Myslinski (w 68 min) Widzew

20 tys. Zolte kartki Wraga i Swiatek (obaj Widzew)

Składy druzyń
Borussia Sude - Bruns, Hannes, Fronteck, Krauss - Herlovsen, Herbst (od 84 min Borowka), Lienen (od 80 min Schifer), Rahn, Mill, Criens
Widzew Bolesta - Swiatek, Dziuba, Wojcicki, Kaminski - Romke, Wijas (46 min Myslinski), Kajrys, Wraga - Smolarek, Dziekanowski

Nie ma się co cieszyć z przegranej 2 3, ale - mimo wszystko - są powody do optymizmu Wygrana 1 0 lub 2 1 w rewanżu za 2 tygodnie w Łodzi - to awans Widzewa Łatwe to nie będzie, ale jest szansa Duza szansa

gorzej poszło Wisle
Początek meczu nie zapowiadat porazki Wisla miala za zadanie przetrzymac początkowy napor gospodarzy i szukac pozniej szansy w kontratakach Gdy wydawalo się, ze wszystko zmierza do pomyslnego konca, Arthur Hoyer zdobył po skladnej akcji glowa gola dla Fortuny

Wislakow gol ten nie zalamal Starali się atakowac Kilkakrotnie stworzyli nawet grozne sytuacje pod bramka gospodarzy, ale albo spozniali się z oddawaniem strzalow, albo nie trafiali w bramke

W 74 min kontuzjowany zostal Piotr Skrobowski W obronie powstala luka, która gospodarze skrzetnie wykorzystali, strzelajac pod koniec meczu drugiego gola Wejscie Michala Wrobla i Marka Banaszkiwicza ozywilo troche krakowski zespol, ale nadal nie bylo w nim pilkarza, który potrafilby celnie i zaskakujaco strzelic Tak wiec mecz zakonczyl się wynikiem 0 2

Dwie przegrane, ale ich wymowa jest bardzo rozna Wisla przegrana z druzyina reprezentujaca najwyzej srednia klase europejska, której trudno wrozc jakies wieksze sukcesy w PZP Inna sprawa, ze to, co Wisla demonstrowala w rozgrywkach ligowych - w zadnym stopniu nie upowazniatlo do optymizmu Oczywiscie nie wszystko jeszcze stracone, gdyz - jak wspomnielismy - Fortuna jest zespołem wielce walecznym, ale do pokonania

Cenne zwyciestwo w drugiej rundzie turnieju tenisowego Grand Prix w Sztokholmie zanotowal Wojciech Fibak Po zaciętej walce Polak wylaminowal rozstawionego z nr 7 Jimmy'ego Ariasa 7 6 (w tiebreaku 7 2), 6 2 Natomiast Stefan Edberg (nr 12) przegrzal z Sandym Mayerem 2 6, 6 7

Inne wyniki Mats Wilander - Michael Westphal 6 3, 6 2, Michiel Schapers - Francesco Cancellotti 6 1, 2 6, 6 2, Victor Peci - Juan Aguilera 6 3, 6 4, Guy Forget - Jose Higuera 6 2, 6 3, Johan Kriek - Thomas Hoegstedt 7 5, 7 6

Jerzy Skarzynski zajal 3 miejsce w maratonie w Melbourne, z czasem 2 17 12 godz Zwyciezyl Juma Ikangaa (Tanzania) - 2,15 31 przed Stevem Austinem (Australia) - 2,16 01

Przypominamy, ze rekord swiata zostal ustanowiony w ubieglym miesiacu w czasie ma-

wy mecz o klubowy Puchar Swiata z innym zespołem brazylijskim Bradesco Atlantica 3 2 (10 15, 5 15, 15 10, 15 13, 15 1) Mecz trwal ok 3 godzin

W półfinałach zespol Pirelli wygral z Hawana 3 1 (15 12), 15 7, 3 15, 15 6), druzyina Bradesco pokonala Mladost Zagrzeb 3 2 (16 14, 15 8, 11 15, 12 15, 15 13)

***

Dwaj polscy himalaisci Krzysztof Wielicki i Aleksander Lwow dokonali wejścia na Manaslu (8156 m) pokonujac wierzcholek poludniowa, dzwiczajac dotychczas grania

Kilka dni wczesniej, dwaj uczestnicy wyprawy poznanckiej, Tadeusz Karolczak i Wojciech Wroz pokonali nowa, bardzo trudna technicznie droge Yalung Kang - szczyt o wysokosci ok 8450 m

Tak wiec obydwie jesienne polskie wyprawy w Himalaje zakonczily się sukcesem

OKRUCHY

SPORTOWE

ratonu w Chicago Zwyciezyl tam Steve Jones, który przebiegl trasę 42,195 km w czasie 2 08 05 Jest to najlepszy wynik w historii swiatowej lekkoatletyki, przewyzzajacy osiagniecie Amerykanina Alberto Salazara z 1981 r który w Nowym Jorku uzyskal 2 08 13

Drugie miejsce zajal w Chicago mistrz olimpijski z Los Angeles Portugalczyk - Carlos Lopez 2 09 06 Dalsze lokaty 3 Rob de Castella (Austria, mistrz swiata z Helsinek) 2 09 09, 4 Gabriel Kamau (Kenia) 2 10 05, 5 Geoff Smith (W Brytania) 2 10 08, 6 Martin Pitayo (Meksyk) 2 10 29

Siatkarze Pirelli Sao Paulo wygrali w swym miescie finało-

Remisem zakonczyla się 20 partia meczu szachowego o mistrzostwo swiata pomiedzy obrońca tytułu Anatolijem Karpowem i pretendentem Garri Kasparowem Po 15 posunięciach Kasparow zaproponowal remis W meczu prowadzi Karpow 4 0 Byl to jedenasty z rzędu remis

Po kolejnych grach na Olimpiadzie Brydzowej w Seattle reprezentanci Polski spadli na 2 miejsce, przegrywajac z Kanada Prowadzenie objela Austria - 214 pkt, która w grupie "A" wyprzedza Polskę - 200 pkt, Francję, Danię, Holandię, W Brytanię, Japonię i Kanadę

Jest to pierwsza przegrana Polakow na tej Olimpiadzie Polska druzyina jest jedna z najmłodszych w Seattle - najmłodszy ma lat 20 najstarszy 36 Polacy wystepuja w skladzie Tomasz Przybora - Krzysztof Martens (Czarni Slupsk), Piotr Tuszynski - Jacek Romanski (Budowlani Poznan), Piotr Gawrys - Henryk Wolny (Czarni Slupsk)

Jezeli dodam, do tego ze w szesciosobowej reprezentacji pan są 4 zawodniczki z Czarnych Slupsk to Olimpiada Brydzowa w Seattle moze wygladac na pojedynek Czarni Slupsk kontra reszta swiata

Dotychczasowym najlepszym osiagnieciem polskich brydzystow byla czwarta lokata na olimpiadzie w Monte Carlo w 1976 r

PUCHAR EUROPY

Dynamo Berlin — Austria Wiedeń	3 3 (1-2)
Sparta Praga — Lyngby BK	0 0
Lewski Spartak — Dniepr	3 1 (2 1)
Panathinaikos — Linfield Belfast	2 1 (1 1)
Liverpool — Benfica Lizbona	3 1 (1 0)
Bordeaux — Dinamo Bukareszt	1 0 (1 0)
IFK Goeteborg — Beveren	1 0 (0-0)
Juventus — Grasshoppers Zurich	2 0 (2 0)

PUCHAR ZDOBYWCÓW PUCHARÓW

Fortuna Sittard — Wisla	2 0 (1 0)
Larissa — Servette Genewa	2 1 (0 1)
AS Roma — Wrexham	2 0 (1 0)
Inter Bratysława — Everton	0 1 (0 1)
Dynamo Moskwa — Hamrun Spartans	5 0 (2 0)
Bayern Monachium — Trakija Plowdiw	4 1 (2 1)
Rapid Wiedeń — Celtic Glasgow	3 1 (0 0)
Dynamo Drezno — FC Metz	3 1 (2 1)

PUCHAR UEFA

Borussia Mgl — Widzew Łódź	3 2 (2 0)
Queens Park — Partizan Belgrad	6 2 (3 2)
Inter Mediolan — Glasgow Rangers	3 0 (1 0)
Standard Liege — FC Koeln	0 2 (0 1)
Lok Lipsk — Spartak Moskwa	1 1 (0 1)
FC Brugge — Tottenham Londyn	2 1 (1-0)
Ajax Amsterdam — Bohemians Praga	1 0 (1-0)
Rijeka — Real Madryt	3 1 (2 0)
Paris St Germain — Videoton	2 4 (0 2)
Linzer ASK — Dundee United	1 2 (1 1)
PSV Eindhoven — Manchester Utd.	0 0
Zeleznicar — FC Sion	2 1 (1 0)
Un Craiova — Olympiakos Pireus	1 0 (1 0)
Florentina — Anderlecht	1 1 (1 0)
Hamburger SV — CSKA Sofia	4 0 (2 0)

Wynik meczu Sporting Lizbona — Dynamo Minsk podamy w następnym numerze.

TURCJA —
FINLANDIA 1:2

W rozegranym w tureckiej miejscowosci Antalya spotkaniu pilkarskim reprezentacja Turcji przegrana z Finlandia 1 2 (0 1) Byl to eliminacyjny mecz do mistrzostw swiata "Mexico-86" (grupa III) Bramki dla zwyciezcow zdobyli Ari Hjeim (10 min) oraz Mika Lipponen (68 min), a dla Turcji Ilyas Tufekci (78 min) z rzutu karnego Widzow 10 tys

Zwyciestwo to dalo pilkarzom Finlandii niespodziewane prowadzenie w grupie W trw trzech spotkaniach zgromadzili oni 4 pkt (2 zwyciestwa i 1 porazka) Jedyna druzyina w tej grupie bez przegranej jest Anglia

TABELA GRUPY III

1 Finlandia	4 2 3-6
2 Anglia	2 0 5-0
3 Irlandia Pln	2 2 3-3
4 Rumunia	0 2 2-3
5 Turcja	0 2 1-2

CSRS - MALTA 4:0

W eliminacyjnym meczu pilkarskich mistrzostw swiata "Mexico-86" reprezentacja Czechoslowacji pokonala w Pradze Malte 4 0 (2 0) Bramki zdobyli Janecka - 2 (17 i 70 min) oraz Jarolin (35 min) i Berger (77 min)

TABELA GRUPY II

1 Portugalia	4 0 3-1
2 RFN	2 0 2-0
3 CSRS	2 2 5-2
4 Szwecja	2 4 4-3
5 Malta	0 4 0-8